

Mis haigus
on
hepatiit?

Lk 23

Kalev Järvela: Tants tuleb
panna tänapäeva
inimese kehasse

Lk 12-13

Kanter täitis
Kohilas MM-i
normi

Lk 24

**PVC
AKNAD
- 62%**

Rapla Viljandi mnt:19

Amves ☎ 489 7306

RAPLAMAA Sõnumid

KOLMAPÄEV, 29. juuli 2015 Nr. 30 (2884)

Sõltumatu nädalaleht | www.sonumid.ee | Hind 1.85 €

Kes on pagulane?

Pagulane on inimene, kelle kaitsevajadus on tuvastatud. Tegemist on inimesega, kellele on antud kaitse 1951. aasta Genfi pagulasseisundi konventsiooni alusel. On tuvastatud, et tal on põhjendatud tagakiusukartus rassi, usu, rahvuse, ühiskondlikku rühmitusse kuulumise või poliitilise meelsuse alusel.

duspögenik ei ole pagulane ning ei kuulu operasustamisele ega -paigutamisele!

Valdades napib pagulastele sobivaid elamispindu

Enam kui kahekümne rahvusega Kohila vallas elab ja töötab ka kaks pagulast, enamik teisi Raplamaa valdu pagulasi praegu vastu võtta kas ei taha või ei suuda.

Lk 5

Juhtkiri

Pagulastest rahulikult

Ühe probleemi on kevadel tööd alustanud valitsus lühikeseks ajaks ometi päris elegantselt lahendada suutnud: võimalike pagulaste vastane üldine hüsteeria on pikkamööda asendumas rahulikuma ja ratsionaalsema suhtumisega.

Seda tunnustades tuleb siiski rõhutada, et tegemist on vaid ajutise võiduga. Paarsada sõjapõgenikku, kes pealegi üle kogu Eesti täiesti vabatahtlikult vakantsete töökohtade lähedusse laiali paigutuvad, ei ole ju tõesti asi, mille üle tasuks väga emotsionaalselt mõtteid vahetada.

On muidugi raske uskuda, et nii jääbki, sest iga uus päev toob Vahemere kaldalt uudiseid sellest, kuidas soolastest merevoogudest aina uusi ja uusi paadipõgenikke välja püütakse. Aga selle probleemi lahendamine ei sõltu kohe kindlasti ühegi Eesti ministri ega mitte ka kogu valitsuse heast tahtest ja ennastületavast tegevusest.

Kui asjad samas tempos samamoodi edasi arenevad, nagu nad seni on arenenud, siis saab Euroopa, mis on ka vaid piiratud võimalustega piirkond, õige varsti inimesi nii täis, et meil kõigil hakkab siin väga-väga kitsas. Tegelikult piisab sellestki, et immigrantide kontsentratsioon ületab lõplikult vaid ühe riigi, näiteks Itaalia, taluvuspiiri. Paratamatult sünnitab see konflikti, mis haarab ahelreaktsioonina kaasa ka ülejäänud Euroopa. Tunnistagem, et see on sünge perspektiiv. Et sellist ohtu juba eos vältida, on möödapääsmatu, et kõik Euroopa riigid, ka pisemad ja vaesemad, on sunnitud sisserändajate suhtes vastutulelikumaks muutuma. Ometi ei tähenda see kaugeltki veel lahendust, mis kõiki pooli rahuldada saaks.

Küsimus ei ole ju üldse mitte selles, kuidas me suhtume teise nahavärvi, kultuuritausta või usutunnistusega inimestesse. Kõigega ja kõigiga on võimalik lõpuks harjuda, ka erinevustega, kui harjumine ei too endaga kaasa loobumisi ja ohvreid. Et asjad ei läheks nii kaugele, on vaja kiireid lahendusi seal, kust (pole erilist vahet, kas sõja või vaesuse jalust) praegu põgenetakse. Aga just seda, tundub, ei oska ükski hing maakeral täna välja pakkuda.

Ei ole ju lahendus selles, et eurooplased raputavad endale tuhka pähe ja tunnistavad hilinenult, et paljuski on olukorra kriitiliseks muutumises nad ise süüdi. Ka ei ole võimalik globaalseid protsesse muuta pelgalt põgenikepaatide hävitamise, inimkaubitsejate isoleerimise või kõrgete piiriaeade rajamisega. See lahendus võiks olla ehk veel ainult ÜRO-s, kui see, maailma rahu tagamiseks loodud organisatsioon, üldse veel töövõimeline on.

Ajaleht 61 aastat tagasi

Majandusuudiseid

Edukas tellisetehas

Ühistöö 29. juulil 1954: „Rapla Joh. Jürna nimeline tellisetehas toodab telliseid, ahjupotte ja keraamilisi nõusid. Tehase tooted saadetakse meie vabariigi kolhoosidesse, sovhoosidesse ja ettevõtteisse. Toortelliste niiskust määratakse kindlaks 10 sekundi jooksul. Varem kulus selleks laboratooriumis 4-6 tundi.”

Raudteelaste töövõidud

Ühistöö 3. augustil: „Rapla raudteejaama kollektiiv asus raudteelaste päeva eel sotsialistlikku võistluse Kohila raudteejaamaga. Üksmeelselt püüdsid kõik kollektiivi liikmed aidata täie jõuga kaasa paremate töötulemuste saavutamiseks. Kollektiivis paistsid silma vanempöörmeseadjad Arnold Tulp ja Johannes Vinglas, pagasikaaluja Elmar Metsaleht, piletilaekur

Tiiu Peeduli, teetööliste brigadir Paul Laiksaar ning teetöölised August Taim ja Feodor Kivisaar.

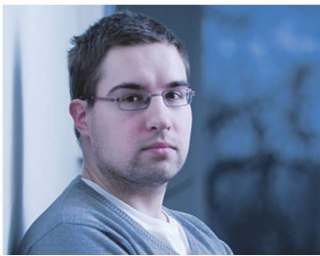
Vagunite laadimisel kasutati tihendatud laadimis-meetodit, mida organiseerisid jaamakorraldaja Heino Hermanson ja kaubalaekur Herbert Taim. Selle uue laadimismeetodi juures hoiti kokku raudteelaste päeva auks tellisetehas toodangu laadimise arvel juulikuus 12 vagunit.”

Moskvasse näitusele

Samast lehest: „Moskvasse üleliidulisele põllumajandusnäitusele lähetati Rapla traktorijaama traktorist Karl Reiman, kes on tunnistatud möödunud aasta töötulemuste eest näituse kandidaadiks. Näitusekandidaat täitis mullu traktoril KD-35 „Bolševiku“ kolhoosi põldudel oma aastaplaani 178-protsendiliselt.”

Südamelt ära

Korvpalli EM-i ootuses

Siim Jõgis

Tavaliselt on südasuvi Eesti ja Euroopa korvpallis rahulik aeg, aga sel aastal on õhus ärevust. Alates 5. septembrist lähevad Riias lahti Euroopa meistrivõistluste D-alagrupi mängud, kus osaleb ka Eesti koondis.

Veider mõelda, et õiguse sellel turniiril osaleda teenis Eesti koondis välja juba 2013. aasta augustis ja septembris. Korvpallifänn mäletab kindlasti 2013. aasta 1. septembril Saku Suurhallis toimunud kohtumist Bulgaaria vastu, mille Eesti võitis 61:49 ning kindlustas pääsu finaaltourniirile. See on juba nii ammu aeg, et toona pidi Euroopa meistrivõistlused korraldama Ukraina. Sõja puhkemise tõttu jagati korraldusõigus ümber Horvaatiale, Saksamaale, Prantsusmaale ja Lätile.

Nüüd on aeg hakata maitsma 2013. aasta heade tulemuste vilju. Kahju ainult, et turniiriks valmistuvas Eesti koondises ei ole kohta TYCO Rapla mängijatele. Nädal aega tagasi saabus teade, et koondise peatreener Tiit Sokk valis välja seitseteist mängijat, kellele ta ettevalmistust jätkab. Enne seda teadet olid koondise vaateväljas ka Janar Soo,

Martin Paasoja ja Rait-Riivo Laane, aga seitsmeteistkümne nimega koosseisust neid enam ei leia. Ettevalmistust jätkavad Tanel Sokk, Sten Sokk, Martin Dorbek, Rain Veide-man, Gert Dorbek, Gregor Arbet, Indrek Kajupank, Erik Keedus, Siim-Sander Vene, Kristjan Kangur, Tanel Kurbas, Kristjan Kitsing, Joosep Toome, Janar Talts, Timo Eichfuss, Rain Raadik ja Reinar Hallik. Finaaltourniiriks tuleb sellest koosseisust veel viis nime vähemaks võtta, sest sinna saab iga koondis välja panna 12 mängijat.

Eesti koondise vastased D-alagrupis on Läti, Leedu, Ukraina, Belgia ja Tšehhi. Just Tšehhi koondisega peabki Eesti oma esimese kohtumise 5. septembril Arena Riga'l. Neli tugevamat pääsevad edasi järgmisesse ringi. Oma-

TYCO Rapla mänedžer Jaak Karp ütles, et tal on kahju, et ükski TYCO Rapla mängija koondise vaatevälja enam ei kuulu. Samas tunnistas ta, et peatreeneri valik on õiglane.

ette vaatamisväärsus saab kindlasti olema ka sini-must-valge fännisektor. Igal Eesti koondise kohtumisel peaks olema vähemalt 3500 Eesti fänni.

Kuid enne seda on Eestil ees veel terve rida maavõistlusi. Näiteks läheb 20. augustil Saku Suurhallis lahti Toyota

Nelja Rahvuse Karikas, kus eestlased võtavad mõõtu Islandi, Filipiinide ja Hollandi koondisega. See on sel suvel ainuke võimalus näha Eesti koondist mängimas täies koosseisus koduväljakul.

TYCO Rapla mänedžer Jaak Karp ütles, et tal on kahju, et ükski TYCO Rapla mängija koondise vaatevälja enam ei kuulu. Samas tunnistas ta, et peatreeneri valik on õiglane. Tema hinnangul ei mänginud Rait-Riivo Laane, Martin Paasoja ega Janar Soo praegu veel üle neid, kes Eesti koondises samu positsioone hoiavad. “Küll ükskord tuleb ka nende päev,” sõnas Karp. Muide, esmaspäeval saabus uudis, et eesoleval hooajal võtab uuest FIBA sarjast osa kolm Eesti klubi – Kalev/Cramo, Tartu Ülikool/Rock ja TLÜ/Kalev. Karp ütles, et ka TYCO Rapla

oleks olnud soovi sellest võimalusest kinni haarata, ent see oleks nõudnud suu-remat eelarvet. Karbi sõnul selleks kindlaid katteallikaid polnud ning nõnda tuli sellest variandist loobuda.

Südasuvega hakkame selleks aastaks ühele poole saama. Ees ootavad tõsised korvpallisõbra maiuspalad. Esmalt kodumängud augustis ja siis edasi Riiga! Kui seal läheb kõik kenasti, pole ka võimalust, et koondis sõidab edasi Põhja-Prantsusmaale Lille'i, kus toimub play-off ring.

Küsitlus

Kui tihti käsi pesete?

Ruth, lasteaiaõpetaja: Vastavalt vajadusele. See on harjumus, väikelapseast peale juba. Ei mõtle isegi selle peale, elementaarne asi.

Sulev, bussijuht: Ikka mitu korda päevas. Käed on puhtad.

Liia, riigiametnik: Arvan, et päris tihti. Iga kord pärast tualetti kindlasti. Naisena ikka teed kogu aeg midagi ja pesed käsi.

Hando, projektijuht: Iga kord enne söömist, pärast tualetis käimist. Ikka mõtlen, kas käed on puhtad.

Taimi, kokk: Ma olen kokk, ma pesen kogu aeg oma käsi. Ka töövälisel ajal mõtlen selle peale.

Rein, rekkajuht: Kui mustaks lähevad. Enne söömist kindlasti.

Küsis Stina Andok
Pildistas Jaak Kadarik

Päevapilt

Foto ja tekst: Jaak Kadarik

Jalgrattaleiutajad. Kondimootor kui taastuenergiaallikas on üks äraproovitud alternatiiv naftale. Ja jalgratastki maksab taas ja taas leiutada.

Ministeerium püüab taraga seakatku ohjeldada

Vivika Veski

Sigade Aafrika katku levik võib kaasa tuua nõude ümbritseda kõik seakasvatused aiaga, et vähendada uute katkukollete tekke tõenäosust.

Seoses sigade Aafrika katku esimeste juhtumitega Eesti farmides plaanib maaeluminister Urmas Kruuse karmistada seakasvatajatele kehtivaid bioohutuse nõudeid. Ministri sõnul sõltub seakatku tõrjumine eeskätt seakasvatajate hoolsusest bioohutusmeetmete täitmisel.

„Näiteks plaanime muuta kohustuslikuks seakasvatuse ümbritsemise aiaga, samuti kaotame võimaluse erandkorras sigu välitingimustes kasvatada,” selgitas minister.

Praegu pole seakasvatuse ümber aia omanine kohustuslik, kuid paljud seakasvatused on selle juba rajanud. „Uutes oludes on taudi tõkestamiseks vajalik tarastamine kõikide seakasvatuste puhul,” rääkis Kruuse.

Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse osakonna

juhataja asetäitja Pille Tammemägi täpsustas, et toodud on ettepanekud, millega nad praegu tegelevad.

„Rakendamise seotud detailid selguvad lähiajal, kindlasti kuulame ära ka seakasvatuse sektori seisukohad,” kinnitas Tammemägi.

Kaiu vallas mahesigu kasvatav Ulvar Luhasoo ütles, et ta ei näe erilist põhjust, miks nõuda seakasvatuse ümber tara.

„Tara on loomale. Seakatku toovad küla vahele ikka kõige rohkem jahimehed, kes söödapukkide juures käivad,” tõdes Luhasoo. Ta nentis, et tara ei pea ju ka linde, kes oma väljaheidetega samuti väidetavalt haigust laiali kannavad.

Kui loomad on hoones sees, võõrad ligi ei saa, deso on korralikult tehtud ja riided vahetatud enne sigade juurde minekut, siis tara lisanõue

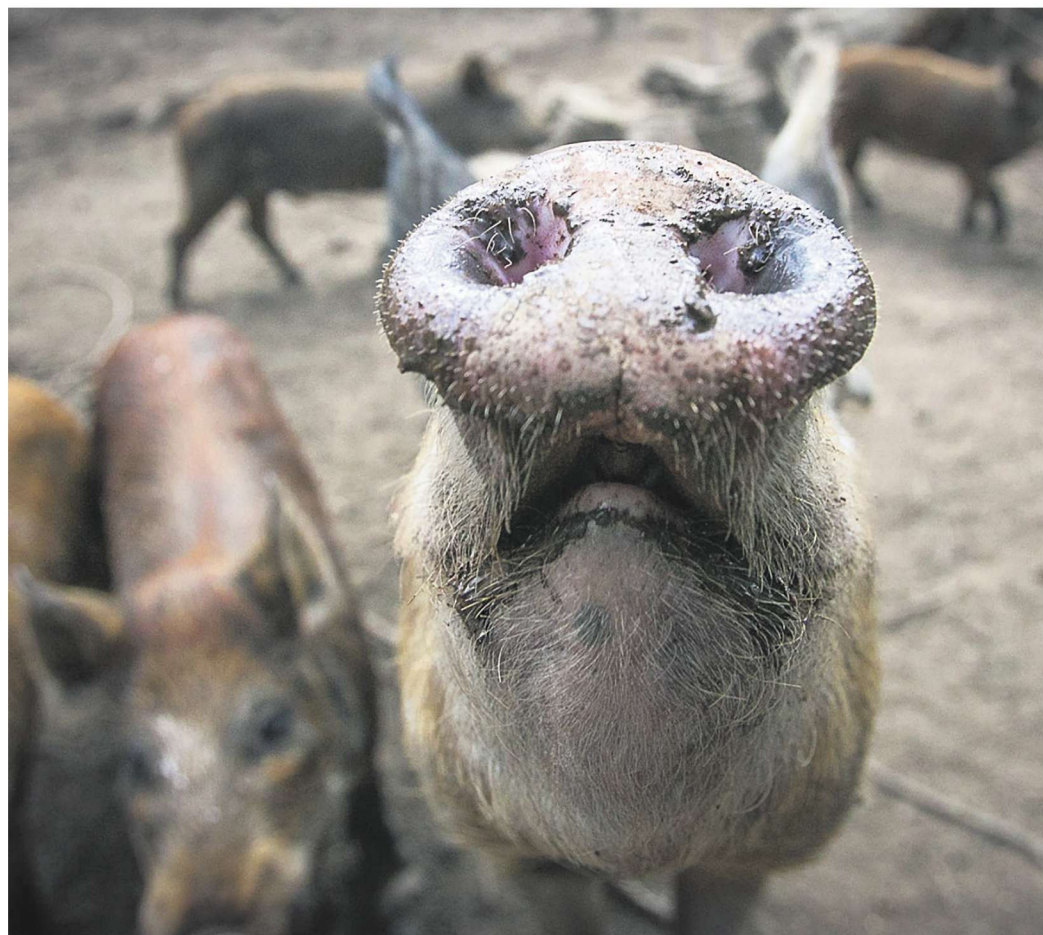
midagi paremaks ei muuda, leidis Luhasoo.

Kuna Luhasoo kasvatab mahesigu, käisid loomad kuni eelmise aasta septembrini väljas, pärast seda on nad aga nõuetekohaselt hoonesse suletud. Tammemägi lubas, et koos uute nõuete kehtestamisega otsivad nad ka lahendusi, kuidas nende täitmist toetada.

„Need seakasvatavad, kes ei suuda nõudeid täita, jõuavad tõenäoliselt varem või hiljem seapidamise lõpetamiseni,” nentis Tammemägi.

Luhasool on praegu sigu 30 ringis koos põrsastega. Seakatku leviku kohta ütles ta, et kui see jõuab juba naabervalla farmidesse, nii 30 kilomeetri raadiusesse, siis tuleb sead realiseerida, kasvõi endale konserviks, sest pakutav kompensatsioon on naljanumber.

Maist jõustunud bioohutusmeetmed näevad ette, et ka oma tarbeks peetavate sigade tapmisel tuleb teavitada veterinaar- ja toiduametit. Esimesed sigade Aafrika katku leiud kodusigadel avastati eelmisel nädalal Viljandimaal kahes farmis ja ühes Valgamaa majapidamises.

Maist jõustunud bioohutusmeetmed näevad ette, et ka oma tarbeks peetavate sigade tapmisel tuleb teavitada veterinaar- ja toiduametit.

Foto: SIIM SOLMAN

Üks küsimus

Kuhu on kadunud sõiduplaanid bussipeatustes?

Vastab Hansa Bussiliinide Rapla dispetšer: Sõiduplaanid on peatustes olemas. Vanad plaanid on lihtsalt uutega asendatud. Uued sõiduplaanid on nüüd kinnitatud aga bussipeatuse märgi posti ümber. Need on klaasi all ja ilmastikukindlad. Väljumisaegade vaatamiseks saab plaane ümber posti keerata.

Küsis Katri Reinsalu

Oodatakse ideid annetusraha jagamiseks

Katri Reinsalu

Veel loetud päevad on võimalik pakkuda välja ideid maakonna laste spordi- ja vaba aja veetmise võimaluste parandamiseks. Nimelt viib heategevusfond MTÜ Koos Laste Heaks koos kohalike põllumehi ühendava piimatööstusega E-Piim läbi heategevuskampaaniat.

Terve juulikuu vältel läheb iga E-Piima või- ja juustupaki müügist kümme senti kampaaniaeelarvesse. „See võib tunduda väike raha, aga kuna E-Piim on Eesti suurim juustutootja, siis on esimese kolme nädalaga kogunenud üle 20 000 euro ja raha kogume kuu lõpuni,” ütles MTÜ juht Toomas Palu.

Kogutud summa väärili-

seks jagamiseks oodatakse aga just kohalike inimeste ideid. Projektiideid otsitakse Raplamaalt, kuid ka teistest Eesti maakondadest. „Raplamaa taotlejate aktiivsus pole suur olnud, kuid selline hea võimalus on ole-

mas,” tõdeb Palu.

Esi-tamiseks sobivad kõik spordi ja vaba aja veetmisega seotud ideed. Toetus ühele projektile peaks jääma kuni 3000 euro piiresse ning projekt tuleb ellu viia käesoleva aasta lõpuks.

Palu ütles, et MTÜ Koos Laste Heaks

mes mõttes eelnevatest erinev. „Esiteks ei kogu me raha inimestelt, vaid otsime häid ideid, mida ära teha.

Teiseks on meie fookus pigem väiksematel ja regionaalsetel projektidel, mitte suurtel ja üleriiklikel. Me tahame teha asju, mis võib-olla Tallinnast vaadates on väikesed, kuid millel on ka pisemas kogukonnas suur väärtus,” rääkis ta.

Palu ütles, et nende jaoks on oluline leida üles need ideed, mis on inimestele olu-

lised ja vajavad ära tegemist. „Kui tegu on projektiga, kus saab ka ise kaasa lüüa ja kaasata näiteks kohalikke inimesi, siis võimalusel muidugi teeme. Ühistegemine ja üksteise abistamine on sama olulised kui rahaline panus,” lisas ta.

Kampaania algataja, E-Piima juhatuse esimehe Jaanus Muraka soov on lapsed suvel arvuti tagant õue mängima ja sportima saada. Just see ongi üks kriteerium, mida toetatavate projektide valikul ka arvestatakse. „Me soovime, et need asjad oleks pigem tervele kogukonnale kättesaadavad,” lisas Palu.

Hetkel on laekunud kokku paarkümmend ideed. Palu vahendas, et toetust on seni palutud nii külaplatside, sporditarvete kui ka muusikariistade jaoks. Laekunud sooviavalduste seast teeb aga lõpliku valiku žürii, kuhu kuuluvad Jaanus Murakas, Toomas Palu, Elle Kull ja Hanna-Liina Võsa.

Taotlusi saab esitada 31. juulini veebilehel epiim.ee/kampaania. Ankeedi täitmine võtab vaid mõne minuti.

Politseiteated

Kehtna vald

Ajavahemikul 22.–23. juuli murti Lokuta külas sisse elumajja ja garaaži ning varastati mopeed Fribest Champion, murutrimmer Husqvarna, ahjuluugid ja -uks, akutrell Makita, järkamissaag Makita, boiler ja muid esemeid. Varastatu loetelu ja kahju on täpsustamisel.

Kohila vald

24. juulil kella 14.32 ajal toimus liiklusõnnetus Aespa alevikus Tõdva-Hageri tee 10. kilomeetril, kus 76-aastase Vjatseslavi juhitud mopeedile Zhong-geng Win jooksis ette koer. Kokkupõrke vältimiseks juht pidurdas järsult ja kukkus. Kiirabi andis juhile esmaabi ja lubas kodusele ravile.

Rapla vald

21. juulil kella 23 paiku lõi 42-aastane mees Nõmme külas omavahelise tüli käigus 34-aastast meest. Politsei pidas lööja teo toimepanemises kahtlustatavana kinni.

Ajavahemikul 22.–23. juuli varastati Raka külas talu hoovist vanametalli ja toast sularaha. Kahju on 1500 eurot.

Ööl vastu 26. juulit varastati Oela külas lukustamata toast kaks taskunuga, mobiiltelefon Samsung, autovõtmed, sularaha ja jope. Kahju on täpsustamisel.

Vigala vald

27. juulil kella 14.15 paiku löödi Kivi-Vigala külas asuvas korteris 29-aastast naist. Võimalik lööja on politseile teada.

Politsei- ja piirivalveamet

Päästeteated

Puu läks põlema

24. juulil kell 21.44 teatati häirekeskusele, et Märjamaal põles üksik puu seestpoolt. Päästjad likvideerisid põlengu kell 21.53.

Lääne päästekeskus

Alu plahvatus kohta uut info pole

Raplamaa Sõnumid

Eelmise nädala teisipäeval toimus Alu tööstuspiirkonnas granaadiplahvatus, mille tulemusena sai surma 36-aastane Gert. Kaitsepolitsei pressiesindaja Andres Kahar ütles toona, et plahvatus toimus kella 14 paiku ning et selles sai vigastada üks mees. Kakskümmend minutit hiljem ta täpsustas, et viga saanud mees suri.

Sellest sündmusest on möödas nädal aega ning lugusid liigub ringi mitmeid, ent jõustruktuurid ei ole seni veel valmis uut infot väljastama. Kahar ütles, et uut infot ei ole seoses selle sündmusega võimalik väljastada, sest kriminaalmenetlus alles käib. Sama ütles ka Lääne ringkonnaprokuratuuri pressinõunik Annely Erm. Ta küll kinnitas, et kriminaalmenetluse

Sündmuspaik Alu alevis.

Foto: SIIM SOLMAN

juhtimisega tegeleb Lääne ringkonnaprokuratuur, kuid lisas, et uurimine on alles algusjärgus ja uut informat-

siooni veel jagada pole.

Raplamaa Sõnumitele teadaolevalt on pealtnägijate kinnitusel selle uurimise

käigus vähemalt üks inimene kinni peetud. Ei kaitsepolitsei ega Lääne ringkonnaprokuratuur soovitud seda infot

kinnitada ega ümber lükata. Samuti ei soovinud nad öelda, kust plahvatanud lõhkekeha pärines.

Rapla skatepargi uuendamine venib

Mariliis Vest

Rapla skatepark näitab juba mitmeid aastaid suuri ohumärke. Auklikud ning lagunenud lauad teevad sellest ühe kehvas olukorras oleva atraktsiooni Raplas.

Selle suve algul räägiti, et park saab uuenduskuuri tänavu juuli keskpaigas, praegu seisab see veel aga vanaviisi. Uuendust on oodata hoopis sügisepoole.

Hetkeseisuga on pöördunud Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse poole, kellelt on saadud kinnitus, et rahalised ressursid on olemas. Nüüd oodatakse neilt vaid konkreetset lepingut, mille järel saaks korraldada hanke.

Mihkel Malsari ja Rapla valla koostöös tuleb Rapla Vesiroosi gümnaasiumi territooriumile täiesti uus skatepark. Erinevalt praegusest

ehitatakse uus atraktsioon peamiselt betoonist ning väike osa tehakse ka puidust. Skatepargi hooldamist jätkab endiselt Rapla Vesiroosi gümnaasium ning uusi reegleid või nõudeid ei lisata, kõik jääb vanaviisi.

Malsari sõnul on park nii amortiseerunud, et on isegi mõeldud selle täielikule lammutamisele. Kuna aga külastajaid on atraktsiooni probleemsele olukorrale vaatamata pidevalt ja palju, otsustati seda mitte teha.

Rapla skatepargi Facebooki lehel võis näha üleskutset: "Rapla skeit on praegu ikka päris kehvast seisust, kuid hea uudis on see, et juba orienteeruvalt juuli alguses hakatakse uut parki ehitama! Nii et võtke veel viimast Rapla skeidist, mis meid ustavalt teenind on pikki aastaid." Nii korraldatigi seal 18. juulil viimane üritus ja võistlus nimega „Goodbye Jam“, mille eesmärk oli jätta vana pargiga hüvasti.

Malsari sõnul on kõikidel skatepargi külastajatel pargi uuendamise üle vaid hea meel.

Skeitpargi kasutajad on aegade jooksul püüdnud parki remontida.

Foto: RS arhiiv

Ministrite suvetuuri lõppvaatust saatis leige huvi

Ministrid Hanno Pevkur ja Margus Tsahkna käisid Eestimaa neljas paigas omavalitsusjuhtidega pagulastest rääkimas.

Foto: VIVIKA VESKI

Vivika Veski

Postimehe karikatuuril Pevkuri ja Tsahkna suvetuuriks nimetatud pagulaste-arutelu viimasele kohtumisele Tallinnas kogunes napp pool saalitäit rahvast, Raplamaalt osales kolm vallajuhti.

„Arutelu oli kasulik,” tõdes siseministeriumis nädala eest peetud kohtumisel osalenud Rapla vallavanem Ilvi Pere. „Teema ümber on palju vastuolulist infot, mis tekitab hirmu, vastumeelsust, pingeid. Ministrid suutsid vastata kõigile esilekerkinud küsimustele.”

Omavalitsusjuhtidega kohtusid siseminister Hanno Pevkur ja sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna.

„Eks arutelu teenis info jagamise eesmärgi ja soov oli näidata, et probleem ei ole nii suur, kui seda on üritatud näidata, ja riik on mitmetele asjadele aegsasti mõtelnud ning ennast ette valmistanud – näiteks tugiisikud, keeleõpe toetamine,” leidis Kohila vallavanem Heiki Hepner, kes samuti kohal oli.

Veel osales Kehtna vallavanem Indrek Kullam. Hommikupoolikul oli sama tuuri teisel kohtumisel Pärnus käinud Märjamaa abivallavanem Triin Matsalu.

Arutelule minemata jätnud Vigala vallavanem Priit Kärnsa märkis, et meediast oli näha, et uut infot nendelt kokkusaamistelt ei laekunud.

Juuru vallavanem Margus Jaanson leidis aga, et arutelul sel teemal on vajalikud, kuid äsjase ringkäiguga sagati ainult vett, et pärast öelda – te ise tahtsite ja käisime ju teile olukorda selgitamas.

Ainult üks naine

Euroopa Liidu riikidest võtab Eestist vähem pagulasi vabatahtlikult vastu vaid kolmandiku Hiiumaa suurune Malta, kus elab umbes Tallinna jagu inimesi. Nemad on valmis vastu võtma 74 pagulast, Eesti 150, tõi Pevkur esile.

Ministrid ütlesid, et perede ühinemine ei tähenda, et kõik lähemad ja kaugemad sugulased võivad siia vastu võetud inimestele järgneda. Tulla saavad abikaasa, alaealised lapsed ja vanad töövõimetud vanemad.

Tsahkna sõnul on küsitud ka, mis saab siis, kui mehel on mitu naist.

„Siis kaasa saab ühe – siin tuleb hakata elama Eesti seaduste järgi,” vastas minister.

Pevkur rääkis, et Eestisse siseneb igal aastal erinevail põhjustel 5000–7000 välismaalast – õppima, elukaaslaste juurde, tööle. Rahvusvahelist kaitset taotles eelmisel aastal Eestis 147 inimest. Suurem osa neist saadeti tagasi, kuna leiti, et kodukoht on piisavalt turvaline.

Tänavu 22. juuli seisuga on 134 taotlejat – viimati lisanud üks Ukraina perekond.

Oma kultuuriruumi

Tsahkna leidis, et pagulaste teema puhul tuleb ise härjal sarvist haarata, et otsustada, kes tulevad.

„Nad tulevad siia siis, kui meil on teiega koos ette valmistatud elamispind ja keeleõpe, millega kaasneb kogukonnas suhtlemine. Me võtame nad endi kultuuriruumi, enda traditsioonide sisse ja tegeleme nendega algusest peale,” rääkis Tsahkna.

Pevkur rõhutas, et kui pagulased tulevad kuhugi elama, tuleb nendega kohe peal käituda nagu kõigi teiste inimestega. Tsahkna rahustas ka, et ühtegi pagulast omavalitsustele peale suruma ei hakata.

Praeguseks on juba ette valmistatud 36 tugiisikut pagulastele, kuid neid koolitatakse kohe veel.

Valdades napib pagulastele sobivaid elamispindu

Sotsiaalministeeriumi asekantsler Rait Kuuse (vasakult teine) ütleb, et pagulastele tugiisikuks on koolitatud juba 36 inimest. Teised pildid (vasakult) haridus- ja teadusministeeriumi asekantsler Mart Laidmets, Hanno Pevkur ja Margus Tsahkna.

Foto: VIVIKA VESKI

Vivika Veski

Enam kui kahekümne rahvusega Kohila vallas elab ja töötab ka kaks pagulast, enamik teisi Raplamaa valdu pagulasi praegu vastu võtta kas ei taha või ei suuda.

Siseministeriumis pagulaste ja rände teemalisel arutelul osalenud Rapla vallavanem Ilvi Pere ütles, et nad arutavad augustis, kui valitsuse liikmed ja volikogu on tagasi tööl, kuidas Rapla vald pagulaste suhtes edasi toimib. Vabu elamispindu võimalikele pagulastele vallal Pere sõnul praegu pakkuda ei ole.

Kohila vallavanema Heiki Hepneri hinnangul saabki pagulasküsimuse lahendamisel Eestis pudelikaelaks elukohta omamine. Vabu pindu pole ka Kohila vallavalitsusel, kuid lisaks on Kohilas kitsas ka üürikorteritega.

Hepner on seisukohal, et elukoht peaks olema võimalikult töökoha lähedal, soovitatavalt nii kaugel, kust on võimalik jalgsi või ühistranspordiga mugavalt tööl käia.

„Kohila vallas tähendaks see siiski eelkõige Kohilas elamist,” tõdes Hepner. „Lisaks on Kohila alevis ka olme- ja tugi-teenused – kasvõi näiteks kaubanduse ja arstiabi näol – olemas.”

Elamiskõlblikke pindu ei ole pagulastele pakkuda ka Märjamaa, Kehtna ega Vigala vallal.

Märjamaa vallavanem Villu Karu ütles, et kui nende vallale langeks kohustus pagulasi vastu võtta, siis tõenäoliselt üle ühe perekonna, see tähendab kolme-

nelja inimese, nad esialgu vastu võtta ei sooviks.

Kohtlevad võrdsest

Aastakümnete pikkuse paljurahvuselise kogukonna kogemusega Kohila vallas elab ja töötab praegu ka kaks pagulast, kes tulid Kohilasse töökoha kaudu. Nad üürivad turuhinnaga eluruumi ja käivad tööl.

Hepner ütles, et Kohila vallavalitsus kindlasti ekstra pagulasi kutsuma ei hakka, aga kui nad üürivad elamispinna ja saavad töökoha, siis vallavalitsus kohtleb neid nagu kõiki teisi inimesi võrdsest.

Võrdne kohtlemine tähendab aga ka näiteks seda, et pagulaste lastel saab olema sama keeruline lasteaiakohta saada kui kõigil teistel, sest kohti napib.

Võimalikud pagulased võiksidki Hepneri hinnangul Kohila valda jõuda eelkõige ettevõtete kaudu.

„Loomulikult suudaksid meie majanduses paremini haritud inimesed suuremat lisandväärtust luua ja meie ühiskonda loimuksid kristliku taustaga inimesed kergemini. Kui Eesti saab valida, ja nii vähemalt siseminister ütles, siis just neid omadusi võiks eelkõige silmas pidada. Kindlasti võiks aidata ka lapsi – nii orbusid kui ka lastega peresid,” arutles Kohila vallavanem.

Tööjõu- ja tööpuudus

Siseministeriumis peetud arutelul kinnitasid ministrid, et ettevõtjad on ühendust võtnud ja öelnud, et neil oleks valmisolek pakkuda pagulastele tööd ja võib-olla et aidata ka elamispinda leida.

„Kohila vallas on mõnedel ettevõtetel tööjõupuudus ja küllap nad oleksid valmis vastu võtma ka pagulasi, kui

nende oskuste ja teadmiste tase vastab,” soostus Hepner.

Kehtna vallavanem Indrek Kullam tõdes aga, et Kehtna vallas sobivaid töökohti ei ole ja seoses Rey Seakasvatuse pankrotiga on praegu probleem pigem tööotsijatega.

Inimkaubandusele ei

Erinevalt teistest Raplamaa valdadest on Juuru öelnud otse välja, et pagulasi nad vastu ei võta.

„Juuru vallavolikogu otsus on ei, kuna tegu ei ole faktiliselt pagulaste, vaid määratlematu taustaga, inimkaubanduse vahendusel Euroopasse soovivate absoluutselt teisest kultuuri- ja usuruumist pärit, paremast elust unistavate inimestega,” põhjendas vallavanem Margus Jaanson.

Vigala vallavanem Priit Kärnsa rääkis, et ajakirjanduses ja poliitikute jutus on terminid segamini – räägitakse pagulastest, aga Euroopas nn 60 000 projekti käigus ümber jagatavate inimeste hulgas võib pagulasi või sõjapõgenikke või neid, kellel on tulenevalt riigikorrast oht elule ja tervisele, olla vaid tühi osa.

„Erinevalt Eestist on näiteks Soomel, Rootsil, Norral suur kogemus immigrandidega tegelemisel. Sellest hoolimata leiti Rootsis immigrantide hulgast umbes 130 terrorismikahtlusega isikut. Millel põhineb siseministeriumi optimism, et meil on olemas samasugused oskused pahatahtlike immigrantide tuvastamiseks?” imestas Kärnsa.

Kärnsa ütles, et tal ei ole midagi nende inimeste aitamise vastu, kes tööpoolest on pagulased, aga viis, mille Euroopa Liit on valinud, ei lahenda ühtegi probleemi, vaid soodustab inimkaubandust Aafrikast Itaaliasse.

Paljurahvuseline Kohila

Erinevalt teistest Raplamaa valdadest elab Kohilas juba aastakümneid paljude rahvuste esindajaid – praegu üle kahekümne. Kohila vallavanema Heiki Hepneri sõnul on tegu nõukogude aja pärandiga, sest Kohila paberivabrikusse toodi paljudest eri paikadest inimesi

tööle.

Omal ajal loodi Kohilasse sellepärast ka venekeelne keskkool. Viimane, viieteistkümnnes, venekeelne lend lõpetas 1993. aastal. Põhikooli osas oli venekeelne õpe kuni 1990-ndate lõpuni.

Hepner kinnitas, et ta ei ole rahvuse

pinnal probleeme Kohila vallas täheldanud.

„Lasteaiaid ja kool on meil eestikeelsed ja üks lasteaia ja algklasside õpetajad pingutavad võõrkeelsete lastega alguses natuke rohkem, aga kõik on kenasti eesti keele suhu saanud,” ütles vallavanem.

Kontserdireis Soomemaale

Ene Kangur,
Raikküla kultuurikeskuse juhataja

Raikküla kultuurikeskuse isetegevuslased on laulu-, rahvatantsu- ja pillimängu harrastajate seltskond. Suvi on reisimiste aeg. Eelmisel aastal toimus isetegevuslaste kontserdireis Ahvenamaale, sel aastal külastasime Soome- maad.

Kolme päeva jooksul tutvusime kaunite paikade ja vaatamisväärsustega. Tänu giididele Kristale ja Arnele ning bussijuht Antsule saime näha ja kuulda palju imelist ja põnevat. Imatra kosk oli vaatamisväärsus omaette, võimas vee langus ja muusika.

Imatra linna keskväljaku välilaval toimus meie kontsert, kus esinesid Raikküla kultuurikeskuse isetegevuslased koos sõpruskonnaga. Üles astusid folkloorirühm Ristik, ansambel E mažoor, seltskonatantsutrupp, kanneldaja Aivar Arak ja akordionist Ene Kangur. Kava seadsid kokku Ristiku juhendaja Hel-le Pohla ja kultuurikeskuse juhataja Ene Kangur. Tehnilise poole eest (helivõimendus

ja videofilmid) kandis hoolt Eino Jõesar. Avasõnad, kontserdinumbrite teadustamine ja lõpus tänamine käisid ikka soome keeles.

Ajakirjanik Anniina Meuronen kirjutas ajalehes Uutisuoksi Raikküla kultuurikeskuse isetegevuslaste küllatulekust Imatrasse, ja kui toreda pealkirja oli ta artiklile pannud: Rõõmsad seeniorid Raikküla kultuurikeskusest – Eestist saabuvad Imatrasse esinema. Artiklile oli lisatud ka foto. Kohalikele seenioridele koju saadetud teated kutsusid kontserdile, mis toimus pühapäeval, 19. juulil. Väga lahkelt võeti meid Imatras vastu, selle eest tänu Liisa Marsiole. Ilus päikesepaisteline ilm, palju pealtvaatajaid ja ega aplausi-

Ansambli soomekeelsed laulud panid rahva kohe kaasa laulma.

Foto: ENE KANGUR

ga ka kitsid oldud. Ansambli soomekeelsed laulud panid rahva kohe kaasa laulma.

Kontserdi eelviimase numbrina oli kavas perekon-

navalss, kuhu meie tantsu- rahvas publiku hulgast paari- lisi leidis. Ja ühiselt kõlanud "Saaremaa valss" (kes eesti, kes soome keeles lauldes)

lõpetas meie esinemise.

Esinemine õnnestus hästi, seda oli kuulda aplausist ja see ongi esinejale kõige suurem rõõm ja tänu.

LÕPUMÜÜK

SULGEME RAPLA HANDYMANN KAUPLUSE!

KÕIK TOOTED

-20 kuni -70%

HANDYMANN
TOOTJAST AUTO KODU AED VABA AEG

Viljandi mnt. 72

Tel: 568 40111

E-R 9-18 · L 9-15 · P Suletud

Kivi-Vigalat kimbutab jälk reovee hais

Mariliis Vest

Raplamaa Sõnumite poole pöördus oma murega mees, keda juba mitu aastat kimbutab Kivi-Vigalas jäle reovee hais. Kaks aastat tagasi kontakteerus ta ka keskkonnainspeksiooniga, kuid suuri muudatusi tänase päevani tehtud ei ole ning hais levib siiani.

Mehe talumaja asub Enge jõe kaldal, mille läheduses tegutseb ka Vigala Piimatööstus OÜ.

Kohapeal käies olime tunnistajaks, et sealne jõgi pole tõesti juba välisilmelt puhtamate hulgast ning veepinnale oli kogunenud küllaltki suures koguses solki. Külaelaniku sõnul on see kõik sinna tekkinud Vigala piimatööstusele kuuluva puhasti tõttu, mis haiseb ning millest tulev reostus voolab ringiga jõeni.

Tol päeval säästis meid tuulesuund ja nii me jubeda haisu tunnistajateks ise ei olnud. Küll aga saime naaberitelt uurides kinnitust, et palavate ilmadega kimbutab aeg-ajalt ka neid jälk lehk.

Vigala vallavanema Priit Kärnsa sõnul on ka tema haisu tundnud, kuid alles lähiajal uuendatud puhastusseadmetest see tema arvates tingitud ei ole. „Vanad omnikud olid itaallased, kellest on jäänud sinna puhastamata kraavid. Praeguse puhastusseadme proovid on olnud korras. Kooli ja alevikuni see hais õnneks ei jõua, kuid mis sellest kõigest edasi saab, seda ma ette ei kujuta,“ ütleb ta. Veel lisab ta, et kuna jõgi on vesiroose täis, siis keskkonnasaaste mõttes väga hullu olukorraga tegemist olla ei tohiks.

Keskkonnainspeksiooni Raplamaa büroost käis kohal juhtivinspektor Anneli Liiva, kelle sõnul tuvastati kontrollimisel, et kogu probleemi algatajaks on kraav, kus on sete, mis teadmata aja jooksul on sinna ladestunud. Kuna varem oli piimatööstuse puhasti töös ilmnenuid häireid, võis tema sõnul teatud momendil kraavi sattuda puhastist aktiivmuda.

Keskkonnainspeksioon avastas uurimise käigus, et sealne seadeldis päris õigesti ei tööta ja nii anti piimatöös-

tusele korraldus kraavi perved puhastada ja sete kraavist eemaldada, mida hilisema kontrollimise ajaks oli ka tehtud. „Keskkonnainspeksioon on kontrollinud Vigala Piimatööstus OÜ-le kuuluvat annuspuhastit pisteliselt aastail 2012-2015. Selle aja jooksul on puhastis kontrollimisel tuvastatud väiksemaid rikkumisi, mille likvideerimiseks on antud teatud aeg ja tehtud järelkontroll. Puudused on likvideeritud, reostuse satumist jõkke ei ole selle aja jooksul (st alates 2012. aastast) tuvastatud,“ rääkis Liiva.

Väiksemate rikkumiste tõttu käidi 2015. aasta veebruaris koos keskkonnainspeksiooni eksperdiga täpsemalt puhastit uurimas, et selgust saada, miks see kogu aeg korralikult ei tööta. Selle järel anti piimatööstusele ka soovitus, kuidas puhastiga edasi toimida. Juba märtsis aga tuvastati puhasti juurest järjekordne reovee leke pinnasele, millega seoses alustati ka väärtetoimetlust.

Liiva sõnul pöördus juuni lõpul Kivi-Vigala mees taas kaebusega nende poole, mille järel tehti uus ülevaatus. Kontrollimise käigus alustati haldusmenetlust puhasti toimima saamiseks. Selle käigus selgitatakse välja, miks puhasti ei tööta ning tehakse vajadusel ettekirjutus puhasti toimima saamiseks. Hetkel ollakse faasis, kus mõlemad menetlused on veel pooleli.

Liiva sõnul on kindlaks haisutekitajaks puhastusprotsess, kuna puhastisse suunatakse piimatootmises tekkinud reovesi ja puhasti remontimisel biotiikidesse suunatud reovesi. Otsene lahendus haisu leevendamiseks tema sõnul puudub, kuid abi tuleks küsida keskkonnaametilt, kes saab lisada nõuded haisu leevendamiseks ka vee erikasutusloasse.

Enge jõe ääres tegutseb Vigala Piimatööstus OÜ. Keskkonnainspeksiooni sõnul tekitab haisu nende puhastusseade.

Puhasti kõrval olevast kraavist saab probleem alguse.

Vettpidav üürileping eeldab korralikku eeltööd

Maiko Kalvet,

D.A.S. Õigusabikulude Kindlustuse AS-i juhatuse liige

Üldiselt kehtib üürisuhete puhul reegel, et mida rohkem tehakse eeltööd enne lepingu allkirjastamist, seda väiksem on pärast probleemide tekkimise tõenäosus.

Üürnikule tähendab eeltöö kindlasti väljaüritavate ruumidega tutvumist ning vajadusel lisainfo küsimist naabrite, tehnosüsteemide, kommunaalmaksete suurusjärgu, parkimiskorra ja muu sellise kohta. Üürileandja peab avaldama üürnikule eelmise üürisumma suuruse, sama kehtib ka kõrvalkulude (vesi, elekter, soojus jne) kohta.

Taustakontroll aitab probleeme ennetada

Üürileandjale on väga oluline üürnikukandidaadi taustakontroll. Inimese varasemat maksekäitumist saab vaadata krediidiinfo maksehäireregistrist. Kohtutäituri, pankrotimenetluse, maksu- ja tolliameti ning üürikomisjoni teateid Ametlikest Teadaannetest, kehtivaid karistusi e-toimikust ning jõustunud kohtulahendeid Riigi Teatajast.

Kindlasti tasuks vaadata ka Facebooki ja teistesse sotsiaalmeediavõrgustikesse, kuhu üles pandud pildid võivad nii mõndagi öelda üürniku elustiili kohta. Lisaks on nii võimalik tuvastada ühiseid tuttavaid, kellelt saab lisainfo küsida. Üürnikule on taustakontrollil abiks kinnis-tusraamat, mis näitab, kas üürileandjana esinev inimene on üleüldse eluruumi omanik ning millised on majale või korterile seatud piirangud ja hüpoteegid. Juriidilisest isikust üürileandja korral saab äriregistrist kontrollida ettevõtte tausta: kontaktandmeid, maksuvõla ja juhatuse liikmete ärikeelu olemasolu ning muud seesugust.

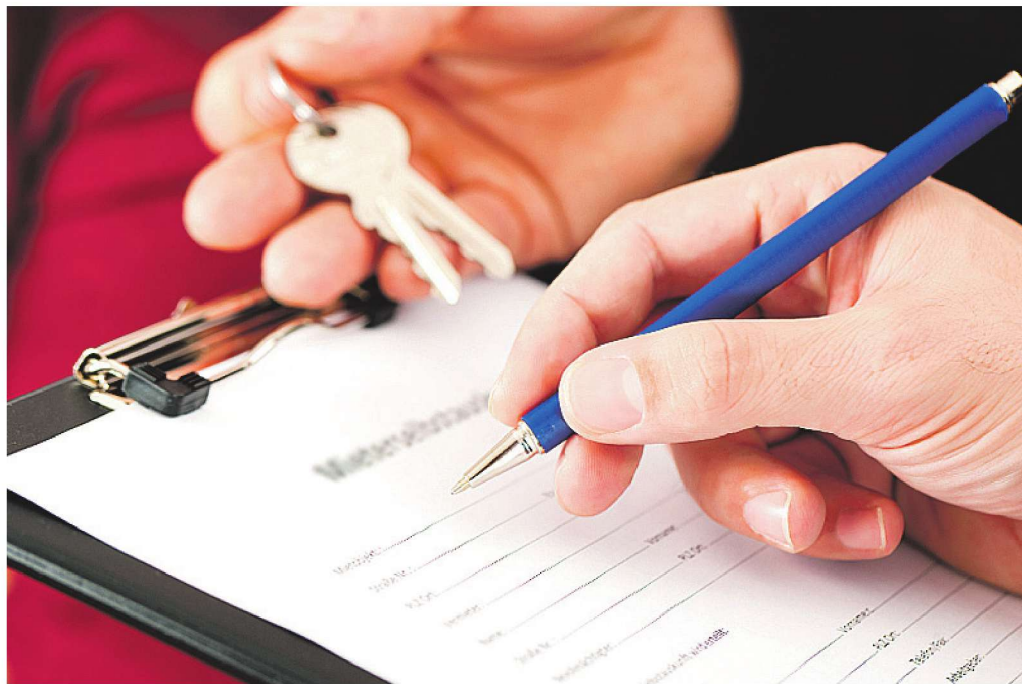
Segaduste ja probleemi-de vältimiseks tuleb alati sõlmida kirjalik üürileping. Juriidiliselt ei ole lepingus vaja üle korrata seda, mis on võlaõigusseaduses niigi kirjas. Siiski on selguse huvides nii üürileandjale kui ka üürnikule kasulik täpsustada lepingus olulisi tingimusi, sest sageli ei tulene rikkumised mitte pahatahtlikkusest, vaid teadmatuset seadusesätete suhtes. Näiteks näeb ka seadus ette, et omaniku loata ei tohi üürnik teha korteris parendusi, kuid praktika näitab, et nii mõnigi kord on üürniku lahkudes seinas uued kruviaugud või seinapinnast välja turritavad naelad.

Kommunaalmaksete kohustus vajab kokkulepet

Samas on mitmeid asju, mille määratlemise delegerib seadus just üürilepingule ning mis tuleb kindlasti eraldi kokku leppida ja lepingusse kirja panna. Esiteks kõrvalkulud ehk rahvakeeli kommunaalmaksed: kui lepingus pole kõrvalkulude maksmist kokku lepitud, tasub vaikimisi need võlaõigusseaduse kohaselt üürileandja.

Kui lepingu järgi peab kõrvalkulud kandma üürnik, siis maksab vältida üldsõnalist kokkulepet kõigi eluruumiga seotud kohustuste täitmise kohta. Üürileandja võib kõrvalkuludena küsida ainult neid kulusid, mis on otseselt seotud eluruumi kasutamisega – seega tuleks need võimalusel lepingus loetleda.

Teiseks tasub lepingus kindlaks määrata, kes hakkavad

Lepingus tuleks võimalikult täpselt kirjeldada tingimusi, millele üüriruumid peavad üürilepingu kehtivuse ajal vastama.

<http://apartmentier.com>

eluruumi kasutama. Seaduse järgi on üürnikul õigus majutada üüritud eluruumi oma perekonnaliikmeid, kuid lepinguga võib ette näha, et seda saab teha üksnes üürileandja nõusolekul. Samuti on mõistlik panna lepingusse kirja, kas üürnikul on õigus tuua üüriruumidesse lemmikloomi.

Kolmandana tuleb kokku leppida üürimakse suurus ja tasumise tähtaeg. Kindlasti tuleks üürimakseid küsida iga kuu ja ettemaksuna, vastasel juhul võib viimase kuu üür kergesti saamata jääda.

Vältimaks vaidlusi korterile tekitatud kahjustuste ja kadunud sisustuse osas, tasuks üürnikult küsida tagatisraha. Probleemide korral saab selle arvelt siis remonti teha või uut sisustust soetada. Kui aga muresid pole, tagastatakse üürnikule tagatisraha, millele tuleb seaduse järgi lisada vähemalt keskmine deposiidi intress. Seadus lubab küsida tagatisraha kolme kuu üürisumma ulatuses, ehkki

tavaliselt rakendatakse Eestis ühe kuu üürisumma suurust deposiiti.

Lepingus tuleks ka võimalikult täpselt kirjeldada tingimusi, millele üüriruumid peavad üürilepingu kehtivuse ajal vastama. Et seda oleks võimalik hiljem tõendada, tuleks koostada üleandmise akt ning lisada sellele fotod eluruumi ja selle sisustuse seisukorrast, sisustuse loetelu (mööbel, kodutehnika jne) ning möödikute näidud. Kui eluruumi ja vara seisukord ei ole täpselt kirjeldatud, on omanikul keerulisem nõuda üürnikult rikutud või hävitatud vara eest hüvitist. Oluline on märkida üürilepingusse ka eluaseme võtmekomplektide arv ja nende jaotus.

Tähtajaline või tähtajatu leping?

Pooled peaks hoolega mõtlema, kas soovivad sõlmida tähtajalist või tähtajatut lepingut. Üürileandjale on tõenäoliselt kasulikum tähtajatu leping, kuna selle saab üles ütelda

nii erakorraliselt kui ka korraliselt. Samuti on tähtajatu lepingu korral üürileandjal seaduse järgi suuremad õigused üüri tõsta.

Üürnikule võib aga olla kasulikum tähtajaline leping, sest selle saab üürileandja lõpetada ainult erakorraliselt. Tähtajalise lepingu puuduseks on kahtlemata see, et kui omanik ei soovi pärast tähtaja möödumist lepingut jätkata, peab üürnik otsima uue elukoha. Kui aga üürnik jätkab pärast tähtajalise lepingu lõpu üüriruumi kasutamist ning kumbki pool ei avalda kahe nädala jooksul teineteisele teistsugust tahet, muutub leping automaatselt tähtajatuks.

Tähtajaline üürileping lõpeb koos tähtaja möödumisega ning seda ei saa korraliselt üles öelda. Üürnik saab tähtajalise lepingu erakorraliselt üles öelda eelkõige siis, kui tal ei ole võimalik üürileandja süül ruumi kasutada. Omaniku poole pealt on erakorralise ülesütlemise aluseks eeskätt kolmekuuline üürivõlg või

üürisummast olulise osa maksmata jätmine kolmel järjestikusel tähtpäeval, samuti korteri kahjustamine, naabrite häirimine vaatamata hoiatustele või üürniku pankroti väljakuulutamise. Lisaks on mõlemal poolel õigus leping lõpetada, kui eluruumi kasutamine võib ohustada inimese tervist.

Tähtajatu üürilepingu võivad pooled üles öelda vähemalt 3-kuulise etteteatamistähtajaga, välja arvatud juhul, kui üürileping on sõlmitud üürniku või üürileandja eluajaks. Oluline on silmas pidada, et üüripinna müük ei lõpeta automaatselt üürilepingu kehtivust, vaid see läheb üle uuele omanikule.

Kuidas lepingut lõpetada?

Lepingu lõpetamiseks tuleb teisele poolele esitada kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis ülesütlemissavaldus. Üürileandja avaldus peab sisaldama üüripinna aadressi, lepingu lõppemise kuupäeva, ülesütlemise alust ning ülesütlemise vaidlustamise korda ja tähtaega. Samuti tuleb järgida ülesütlemise tähtaegasid. Kui ülesütlemissavalduses nende nõuete vastu eksitakse, on see seaduse järgi tühine ning kogu protsessi tuleb uuesti alustada.

Erimeelsused tasub esmalt üritada lahendada läbirääkimiste teel ning alles kõneluste ebaõnnestumise korral pöörduda maakohtusse või eluruumi tööpiirkonna üürikomisjoni. Üürikomisjonides lahendatakse ainult selliseid vaidlusi, kus rahalised nõuded ei ületa 3200 eurot. See-eest tuleb lahendus üürikomisjonist enamasti kiiremini ning ka riigilõivu pole vaja tasuda. Nii kohtuotsus kui ka üürikomisjoni otsus on pooltele täitmiseks kohustuslikud. See tähendab, et kui otsust vabatahtlikult ei täideta, võib pöörduda abi saamiseks kohtutäituri poole.

Eesti üldpindala suurenes pisut

Agnes Jürgens,

Maa-ameti avalike suhete nõunik

Maa-amet on viimastel aastatel tehtud aeropildistamise ja laserskaneerimise andmete abil täpsustanud Eesti haldus- ja asustusüksuste piire ja pindala. Võrreldes vara-

semaga on valdavalt tegu 1 protsendi piiresse jäävate muudatustega.

„Seni oli käibel ligi 20 aastat tagasi paberkaartidel fikseeritud nn statistiline pindala, nüüd kasutatakse elektroonilistest andmekogudest pärinevaid märksa täpsemaid andmeid,“ selgitas Maa-ameti

peadirektor Tambet Tiits.

„Näiteks aastaid tagasi kasutati paberkaardil piiri märkimiseks pliiatsit või markerit, mille joone laius võis anda piiri asukoha lausa 50-meetrise nihkega. Nüüd on tänu tänapäevastele tehnilistele võimalustele aluskaartide kvaliteet oluliselt parem,

piiride määramise täpsus on tõusnud ning tulemused usaldusväärsemad.“

Suuremate erinevustega tuleb arvestada just veepiiri (meri, vooluveekogud) omavatel haldusüksustel, sest nende halduspiir viiakse kokku kal-dajoonega. Peamised muudatused tulenevadki Läänemere, Peipsi, Võrtsjärve ja Narva jõe ning Narva veehoidla kal-dajoone muutustest. Näiteks Narva linna tuli korrigeerida just veehoidlaga seoses 20 protsendi võrra ning selle linna suuruseks loetakse nüüd 6895 hektarit varasema 8454 asemel. Üle 10% muutus pindala Kallaste linnal ja Piirissaare vallal – Kallaste suurenes 33

ha ja Piirissaare 104 ha võrra. Ka Tallinn suurenes 104 ha.

Kui liita kokku kõikide haldusüksuste pindalad ning arvestada juurde piiriveekogud (v.a meri), on 112 km² võrra suuremaks muutunud ka Eesti üldpindala. Varem oli maakatastri statistikas fikseeritud Eesti pindalana 45 227 km², nüüd on see tasapinnaliselt arvatult 45 339 ruutkilomeetrit.

Senisest enam tegelikkusele vastavad halduspiirid ja aluskaardid on oluliselt täpsemad planeeringute tegemisel, kuid ka muude, ennekõike haldustasandi otsuste langetamisel.

Kuna halduspiirid kantakse maakatastrisse, siis Maa-amet

katastripidajana korrastab ja täpsustab maakatastrisse kant-deid tehes (nt uusi katastriüksusi registreerides) pidevalt ka halduspiiri asukohta. Täpsustatud haldusüksuste pindalad arvutatakse igal aastal 31. detsembri seisuga maakatastrisse kantud haldusüksuse piiriandmete alusel, seejuures arvestatakse vaid maismaaosa (1 ha täpsusega).

Maa-amet on kõiki kohalike omavalitsusi täpsustatud piiridest ja pindalast teavitatud. Uued andmed on saanud ka Statistikaamet. Soovitame kõikidel uued arvutatud haldusüksuste pindalad kasutusele võtta ning neid igal aastal uuendada.

Freedom is Love

ehk pärimusmuusika uus ajastu

Rüüt on värske alternatiiv-folk-ansambel, mille võlu peitub mitmekülgses ja otsinguterikkas lähenemises pärimusmuusikale. 2015. aastat tähistatakse debüütalbumiga "Maasikille".

Mari Tammar,
pärimusmuusik ja õpetaja

23.-26. juulini toimus järjekorras XXIII Viljandi Pärimusmuusika festival. Seekordne teema oli vabadus, mis tõstis esile uue põlvkonna, uued vahendid ja uue maailma, kus pärimusmuusika endale teed rajab.

Neljapäeva hommikul käis Viljandis veel agar sagimine, pandi üles tehnikat, komplekteeriti piirdeaedu, tehti festivali avatseremoonia proovi. Aida trepil kohtasin festivali programmijuhti Tarmo Noormaad, kes mu küsimusele, kas kõik on valmis, eitavalt vastas, ent oli seejuures rõõmus ja rahulik. Kogemuste pagas on tegijatel suur ja ega folk päris valmis saagi, enne kui publik "saalis" ja tantsupõrandal.

"Ei ole ööd ega päeva, on ainult folk. Tuleb võtta, mida võtta on antud!" ütles noor pärimusmuusikatudeng Ker-mo Kukk.

Sügava kultuuriiga maa ei karda teisi rahvaid

Festivali avapauk anti los-sivaremetes, ent sellele eelnes

rongkäik, et folgi avamine ka linnaruumis rohkem nähtav oleks. Rongkäiguga liitujaid oli palju ja selleks ajaks, kui Etno laagri noored lavaesise vallutasid ja pilliloo lahti löid, oli Kaevumägi rahvast täis. Juba esimesed helid töid külmavärinad ihule. "Siin me oleme! Noorust, rõõmu ja vabadust täis!" oleks muusikute etteaste justkui öelnud.

President Ilvese avatser-vitusest jäi aga kõlama, et Viljandi Pärimusmuusika festival näitab meie kultuuri jõulisust ja sügavust, milles kindel olles me ei karda ka teisi rahvaid.

Meile meeldib kuulda teiste rahvaste muusikat, me naudime nende kultuuri, tolereerime ja sallime. Ning nende sõnade kinnituseks kõlas avamise lõpunumbrina

Aafrika rahvalaul Kameruni muusiku esituses. Ta pani kogu Kaevumäe rahva ühes endaga laulma. "Vabadus on kallis vara ja vabadus on ka võimalus kastist välja mõel-da," kinnitas festivalipealik Ando Kiviberg.

Festivali esimese kontserdi andis Soome ansambel Frigg, kelle liikmed, vennad Esko ja Antti Järvelä, on olnud korduvalt ka Eesti Etno laagris õpetajad. Nad töid siia Põhjamaade muusika armastuse ja olid eeskujuks pärimusmuusika seadmisel ja interpreteerimisel.

Aida saali pani esimesena helisema ansambel Rüüt, mille koosseisus on ka Rapla tüdruk Maili Metssalu. Ansambelis on kaks lõotsa, viiul ning meloodika, mis pole instrumentidena sugugi lihtne kooslus, ent oma limiteeritud võimalustest osatakse võtta maksimum, otsitakse erinevaid kooskõlamise viise ja seepärast on neid alati värske kuulata.

Rüüdiga sarnast maastikumaagiast kohtas ka Šoti trio Levack-Stewart-Irving muusikas, mis juhatas kuulajaid šotlaste iseseisvust igatsevasse hinge, reservee-

ritud soojusesse ja Šotimaa avarustesse.

Ukraina ansambli Veseli Vujky vabalennuline umpsa-umpsa nooremaid kuulajaid eriliselt ei paelunud. Aeti mõnusasti juttu ja nenditi, et sellist muusikat kuulates ei teeks viin ja hapukurk paha. Vanem põlvkond oli see-eest vaimustuses, pidades nähtut ja kuuldu mitmekesiseks ja kaasakiskuvaks. Tõestab see veel kord, et folk on vaataja silmades (loe: kõrvades).

Mordva ansambli Merema suurepäraselt kokku kõlavat, kuni kuuehäälsel rahvalaulu kuulates tundsin rõõmu, et oleme hõimlased, ja kurbust, et sellise kire ja ehedusega oma rahvalaulu esitavat kollektiivi pole meil kõrvale panna – ilmselt Setomaalt ikka leiaks.

Kultuurilised vennad ja õed

Minu suurimaks kontserdi-elamuseks oli aga duo Maarja Nuut ja Alhousseini Anivolla, kelle muusikas põimus kõrbe kuumus ja põhjamaaine kargus. Muusikas oli kordumist, püsivust ja tarkust, sissepoole vaatamist ja välise mõistmist. Palade vahele jutustas Maarja lugusid kõrbe tradit-

sioonidest ning tõi kõrvale paralleelid eesti kommete ja uskumustega. Olevat ka Alhousseini rahvas, sarnaselt meiega, vaoshoitud ja tasane ning mõtlevat enne pikalt, kui ütlevat. Neil on kõrb, meil mets, mis annavad inimestele küllaldaselt üksiolemise aega, ruumi ja õhku.

Teisel kontserdil rääkis Kärt Johanson, kes oli värs-kelt naasnud Ameerikast, indiaanlaste juurest, nii meie kui ka indiaani pärimuses olevast uskumusest, et loodus on hingestatud, me oleme ühise ema lapsed, kuu ja tähed ja jõed ja orud on meie vennad ja õed. Kärt mõistnud indiaanlaste juures, et see pole ainult romantiline kujutelm, vaid möödunud aegadel võis see tõesti nii ka olla.

Johansonide ja Krista Citra Joonase kontserdi lisaloo-na kõlas Kärde eestlaidud regilaul "Õhtu ilu". See oli imeilus, kui kirikutäis rah-vast laulis ja nende hääled ki-riku võlvide all ühte hõljusid. Kontsert oli tõeline väljalüli-tus folgi melust, oli ühtäkki aega kuulata ja igatseda.

Osaluskultuur

Tol ajal, kui pärimusmuusi-

katraditsioon oli oma elujõus, puudus selge piir esineja ja kuulajate vahel. Enamasti sulasid need rollid kokku või vahetusid. Iga kõrvalseisja võis teine hetk olla eestlaulja, tantsija või mängija. Tradit-siooni katkemisega hääbus ka säärane osalus-kultuur ning uued kunstilised vormid löid n-ö passiivse vaataja ehk aktiivse kultuuritarbija. Folk püüab seda aktiivset passiivsust murda, pakkudes mitmeid kaasatgemise või-mälusi.

Rohelise Lava juures pandi ka karud tantsima, mordvala-sed ning prantslased õpetasid ka kõige suurema elevandi alla jäänud kõrvad laulma ning Cätlin Mägi pani ka väikseimad sääsed parmupil-lil "juba linnukest" mängima. Ent festivali alal ringi jalutades nägi teisigi osalus-kultuuri nähtusi. Peaaegu iga laps, kes oskas pilli mängida, oli tulnud tänavamuusikuks, aida ees toimusid spontaan-sed jämmid ning saunalavalgi löödi laul lahti.

Siin-seal festivali alal oli näha riidekappe, mille ukse-l silt "Koputa mind!". Seda tehes avanesid kapi ukse-d ja sealt hüppasid välja muusi-

Rüüdi kontsert aitab mõista möödunud aegade võlu ja tänapäeva maailma mitmekesisust.

kud, näitlejad või tantsijad, kes koputajale ja teistele möödujatele vaatemängu pakkusid. Tolles ettevõtmises osales ka Rändteater Vaba Vanker ning mängis pärimuskomöödiat “Eestlaste muistne lugu”. Siingi oli raplakate käsi mängus.

Kohtusin veelgi Raplaga ühel ootamatul moel. Gregor Taul pidas ööülikoolis väga inspireeriva loengu “Metsavahi vabakasvatusest”. Seal tsiteeris ta Raplamaa metsavahi Edgar Luige päevikut, kuhu oli püüdliku käekirjaga kirjutatud metsa serva istutatud võõrliikide ladinakeelsed nimed. Gregor selgitas, et mets vajab püsimiseks liigirikkust ja ükski ökosüsteem ei säili, kui ta on suletud, see kehtib ka pärimuse kohta.

Pärimuslikud superstaarid Arhailise pärimusmuusika taasavastamine ja esitamine sai hoogu 1980-ndate lõpus. Esialgu oli too materjal oma eheduseski uudne ning suuri kontseptuaalseid lisaväärtusi ei vajanud. Sammuna edasi sündis pärimuslik bändimuusika. Oorti, Virre ja Vägilaste pärituulest kasvasid välja juba mainstream’i (põhivoolu) mahtuvad Zetod ja Paabel. Oli sündinud pärimuslik hitimuusika.

Ent see, mida me nägime nüüd Viljandi Pärimusmuusika festivalil, ületas sellegi piiri. Trad.Attacki, Naised Kõõgis ja Curly Strings kontsertidele ei mahtunud inimesed ära, need olid tõelised rahvaüritused, kus pakuti pärimusmuusikat valmis pakendis.

Need on esimesed bändid eesti nüüdisaegse pärimuse põllul, kes tegelevad oma imago ja brändi teadliku loomisega. Curly Stringsiga käivad lavadel kaasas romantilised lambikuplid, Trad.Attackiga diskokuulid ja sätendus, Naised Kõõgis pakuvad sügava taustaga, täiuslikku ja võluvast sõnamuusika terviklikkust. See

on pärimuskultuuri uus ajastu, mil tärkavad meie pärimusmaastiku esimesed superstaarid.

Väikesed lapsed ja teisedki, kelle keel ei keerdu keerulist bändinime välja ütlemata, ütlevad lihtsalt, et lähivad Eeva Talsi kontserdile. Curlyde fenomen seisneb aga selles, et nad võtavad aega jutustada oma lauludes tõelisi lugusid, mis hakkavad vaimusilmas elama. Jutustagu need siis saluunist, petmisest, eesti

meestest, sõnnikuhaisust või naatidest, aga ikka kõlab nagu oma ja on huvitav.

Pimekohting ehk vabadusepalagan

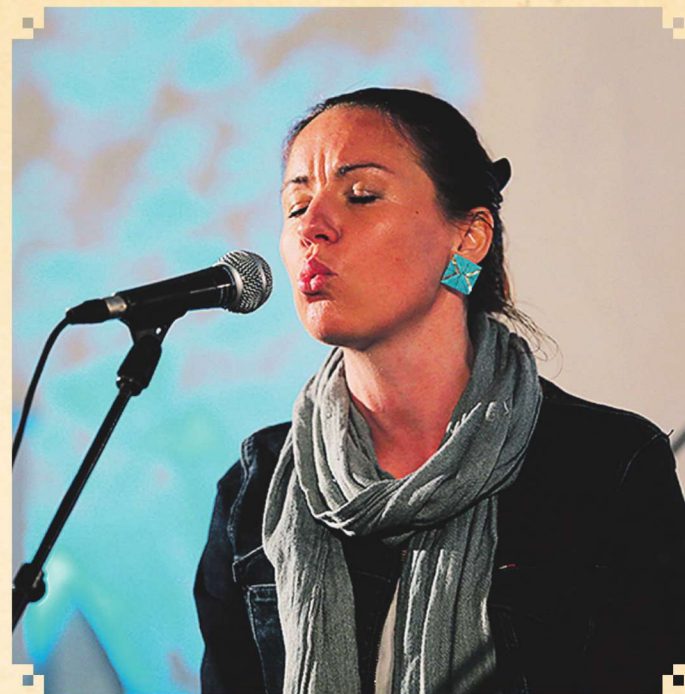
Festivali lõpetas vaatemänguline võistluskontsert pealkirjaga “Pimekohting”. Ühele poole olid rivistunud pärimusmuusikud ja teisele poole muusikud, kelle seast võis leida nii popi, rocki, jazzi kui ka klubimuusika esindajaid. Seejärel loositi

paarid ja pooleteise minuti jooksul pidid nad üheskoos musitseerima. Mürameetriga mõõdeti aplausi ja kõige tugevama aplausi saanud paarid jätkasid võistlemist. Finaalis olid vastamisi paarid Jalmar Vabarna ja Mari Jürjens ning Eeva Talsi ja Karl-Eerik Taukar.

Kõik selle, mis laval “Pimekohtingu” ajal toimus, võttis Ando Kiviberg kokku sõnaga “vabadusepalagan”. Ja tööpoolest, tsirkust ja leiba sai seal rohkem kui piletiraha eest. Too pealkiri “pimekohting” on aga inspireeritud sellest, et kogu festivali vältel toimub muusikute vahel pidev kohtumine ja hommikutundideni üheskoos musitseerimine. Tähtis ei ole, mis maalt, mis pilliga või mis stiili viljeled, muusika on universaalne keel.

Sellelt pinnalt sündisid ka minu jaoks selle festivali võimsamad mälestused. Käisin Rohelise Lava juures õppimas Leedu pärimustantsu, mida vedasid eest Klaipeda tantsuklubi noored muusikud. Nagu muusika, on ka tants universaalne keel.

Hiljem kohtusime nendega viikingilaeval “Turm”, mis Viljandi järvel ringsõitu tegi. Oli väga lahe noorte torupillimeestega viikingilaeval koos pilli mängida. See pani mind enam hindama kultuurilisi juuri, mis jäävad meist lõuna

Johansonid & Krista Citra Joonas.

poole. Tundub meie hingeelu nendega märksa lähemal olevat kui põhjamaadega, kuhu me nii kangesti pürgime. Nende muusikas on miskit seesugust sügavust ja igavikulisust, mida põhjamaises hõlvuvuses pole. Istusime veel varavalges tamme all, silmitsesime tüünet järve ning laulsime vastamisi omi rahvalaule.

XXIII Viljandi Pärimusmuusika festival on nüüdseks peetud ning tundub, et valitud

teema ja lähenemine tõi folgile nii mõnegi uue kuulaja. Festivali suurima lava kohal seisis kiri “Freedom is love”. Olgugi et festival pakkus imelisi emotsioone ja oli inspireeriv, jäi noorusliku energia sees minu arvates tuumakusest pisut puudu. Milles see meie uue põlvkonna pärimuslik vabadus siis seisneb? Ja kas vabaduse eelduseks on piiride murdmine või hoopis vastupidi, oskus oma piire hoida?

Maarja Nuut & Alhoussini Anivolla.

Kalev Järvela: Tants tuleb panna tänapäeva inimese kehasse

Kalev Järvela ideevälgatusest sai kümme aastat tagasi alguse Märjamaa folk.

Fotod: JAAK KADARIK

Mariliis Vest

Perekonnanimi Järvela on tõenäoliselt tuttav nii spordi- kui ka tantsuarmastajatele. Kalev Järvela (55) on aga kindlasti teada just eelkõige Märjamaa inimestele, sest just tema ideevälgatusest sai kümme aastat tagasi alguse Märjamaa folk, mille üks eestvedaja ja korraldaja on ta siiani.

Tegelikult on Kalev täiesti põline Tallinna inimene. Uue elukaaslase tekkimisel otsiti aga ühist maamaja Rapla maakonna piires ja nii satuti kuus aastat tagasi puhtjuhuslikult Märjamaale. Mehe sõnul on ta aru saanud, et tegemist oli igati hea juhusega! Väikeses Paaduotsa külas käiakse igal vabal momendil, kuid igapäevaelu

ja töökohustused jäävad peaaegselt pealinnas.

Igapäevaelus on Kalevil kaks põhitegevust: rahvatantsu õpetamine ning juba kaksteist aastat on ta Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuu-sika Seltsi juhataja esimees. Rahvatantsuõpetaja töö käib üldiselt õhtustel aegadel ja nädalavahetustel. ERRS-is on tema ülesandeks halla-

ta umbes 25 000 Eestimaa rahvatantsijat, jagada informatsiooni ja kontakte ning korraldada üritusi.

Aastal 1977 alustas ta noore mehena tantsimist rahvakunstiseltsis Leigarid. Juba neli aastat hiljem sai temast sama grupi assistent Kristjan Toropi kõrval. Samal aastal läks ta koreograafiat õppima Tallinna Pedagoogilisse Instituuti, mille ta lõpetas neli aastat hiljem. Pärast diplomi kättesaamist sai temast Leigarite kunstiline juht. Seda tööd tegi ta kuni eelmise aasta sügiseni.

Leigaritest loobumise põhjus oli see, et vahepeal tekkis mehele juurde uusi kollektiive, kellega oli soov tegeleda. Nii annab ta praegu tunde trupile nimega Koidupuna, Tallinna Tehnikaülikooli õpilastele, Tallinna Kuristiku gümnaasiumis ning Eesti rahvatantsurühmale Brüsselis. Töölased reisid viivadki teda kord kuus terviks nädalavahetuseks Belgiasse, kus ta rahvatantsu õpetab. Tunde ja kursuseid viib ta läbi ka rahvatantsujuhtide koolis ning ta on üks rahvatantsu mentoritest, keda on tema sõnul Eestis umbes viisteist.

2005. aastal pälvis Järvela Valgetähe V klassi teenetemärgi ning 2010. aastal pärimuskultuuri auhinna järjekindla ja mitmekülgse tegevuse eest folklooriliikumise edendamisel.

Iseeneslikult tekkinud huvi kandub edasi

Vaadates tagasi vanavanemate ja vanemateni, siis sugu-puus sääraseid tantsujuuri ei peitu. Huvi humanitaarsuuna vastu sai aga alguse juba põhikooli ajal, kui Kalev õppis teatrikallakuga Tallinna 32. keskkoolis. Kalevi pinginaaber vedas teda kuuendas klassis näiteringi, kus ta järjepidevalt käima hakkas. Keskkooli jõudes tuli teha valik, kas minna teatri- või autoklassi. Nii saigi valitud just esimene variant.

Ka rahvatantsuga alustas ta hobikorras just keskkooli ajal, mil ta mõistis, et näitlemine ja tants täiendavad teineteist. „Kui tahad laval olla, pead oskama liikuda ja keha tunnetada,“ selgitab ta. Rahvatantsu vastu tekkinud huvi jättis teatri tagaplaanile ja nii pühendus mees rohkem jalakeerutamisele.

Huvi teatri vastu siiski päris ära ei kadunud ja nii käiski ta igal vabal momendil keskkooli kõrvalt teatrietendusi vaatamas. Mees räägib, et tolleaegne Tallinna teatrite repertuaar on tal kindlasti nähtud ning paljusid etendusi käis ta vaatamas lausa kolm korda. Mehe eelis oli see, et koreograafiaõpilastel oli Estonia teatrisse sisse saada väga lihtne, ehkki pileteid kergekäliselt ei jagatud.

Praegu tunneb Kalev, et koreograafia alal oleks veel palju vaja juurde õppida.

„Tegelikult on niimoodi, et on väga palju asju, mida

tahaks õppida, aga siis annad endale aru, et aeg on juba üle läinud,“ ütleb ta. Sellegipoolest harib ta end pidevalt internetis üleval olevate videode abil ja nii ta veedabki vahel tunde arvuti taga.

Kalevil endal tantsualaseid ajaloolisi juuri ei leidu, aga ise kannab ta neid küll edasi. Üks tema tütardest on olnud juba üldtantsupeo (kusjuures siis oli Kalev tema assistent) ning meeste tantsupeo üldjuht, praegu on ta samuti tantsuõpetaja. Teine tütar õpib Tartus. Erialanimetust Kalev ära ei ole suutnud õppida, kuid teab, et tütrest peaks tulevikus saama teatrietenduste kritiseerija. Nagu varem mainitud, on Järvela nimi ka spordiarmastajatele tuttav. Tema poeg Ott Järvela on nimelt spordikommentaator ning Õhtulehe spordiosa-konna juhataja.

Suured ideed ja suured teostused

Kalev on oma elus ette võtnud loendamatul arvul erinevaid tegemisi. Üheks suuremaks võib aga pidada 2004. aasta XVII üldtantsupeo pealavastaja tööd. Omal algatusel osales ta ideekavandi konkursil, mis edukaks osutus. Tolle aasta tantsupidu oli metsateemaline ning seostus puudega, nimeks „Las jääda ükski mets“. Seda projekti peab ta väga raskeks ettevõtmiseks ning ütleb, et teist korda inimesed sellele kohale väga enam ei kipu. „Tagantjärele vaadates on muidugi meeldiv,“ lisab ta.

Tantsija rollis osales ta ise viimati Eesti tantsupeol 1980. aastate lõpus ning alates sealt on ta olnud kas juhendaja või lavastaja rollis. Kalev räägib, et kui tahad olla hea tantsuõpetaja, ei tohi mingil juhul samas rühmas tantsida. Kogenud õpetajana teab ta öelda, et siis ei näe rühma üldpilti ja seda, mis-moodi grupp välja näeb. Ta on olnud külastajana alates 2002. aastast kõikidel Eesti-Läti-Leedu tantsupidudel, vahele on jäänud vaid üks Vilniuse oma.

Mees tunnistab, et on olnud juhtum, kus üks tema projektirühmadest tantsupeole ei saanud, sest rühma liikmed ei võtnud vaevaks proovides käia. „Minu rühmad peavad olema paremad, et nad ei oleks piiripeal, kas saavad sisse või mitte. Nad peavad kindlalt sisse saama,“ ütleb ta enesekindlalt.

Ettevõtmine nimega Tea-teTants, mis toimus 2011. aastal ning mida plaanitakse uuesti 2018. aastal, on samuti Kalevi algatus. Ürituse käigus hakkavad osalised Tallinnast tantsuga liikuma maakondadesse, kus teised trupid vastu tulevad ja järje üle võtavad. Kaheksa ööpäevaga läbitakse 1000 km ning osa võtavad kõik maakonnad.

Kalev ütleb, et tema hobi on Paaduotsa külas oleva Rehe talu restaureerimine.

Folk ühendab endas eri rahvuste tantsurühmasid.

Rongkäik on üks kindel festivali osa.

Samuti korraldavad nad koos elukaaslasega lastelaagreid, kus osalistele näidatakse ja õpetatakse maaelu võlusid.

Märjamaa folgist loobuma ei hakka

Kümme aastat tagasi polnud Kalevil üritusest „Märjamaa päevad“ aimugi. Kui ta parasjagu tantsupeoga tegeles, avastas ta, et rahvatantsijate kontsentratsioon Märjamaa alevis on elanike kohta väga suur. Omavahel analüüsiti, et mujal Eestis on peaaegu igal pool tantsuga seonduvaid üritusi küll, aga lääne pool mitte. Vallavane ma nõusolekul ühendati Märjamaa päevade ja Märjamaa folgi idee ning need hakkasid üksteist täiendama.

Kahel esimesel aastal aitasid korraldajad üritust finantsiliselt ise. Praegu ütleb Kalev, et tema väga palju tööd enda arust ei teegi, kuid seotud on ta kõigega. Ametimetusest on ta festivali kunstiline juht, kuid peakorraldajaks peab ta rahvamaja seltskonda.

Aastate jooksul tema sõnul

küllastajaid juurde tulnud pole ning kunagi pole eesmärgiks olnud raha teenimine, vaid see, et tuua juurde väljamaalt tantsurühmasid ning näidata neid kohalikule rahvale ja kogu Raplamaale. Erinevaid esi-nejaid valitakse sedaviisi, et igal aastal tuleks võimalikult erinevate maade trupid. Sel aastal on külas tantsijad Küprosel, Itaaliast, Lätist ning Slovakiast, järgmisel aga Saksamaalt, Portugalist, Soomest ning Ameerikast. Väliskülalised jäävad kohapeale kuni folgi lõpuni ning käivad esinemas ka väljaspool Märjamaad – hooldekodudes ja vanadekodudes.

„Põhimõte on see, et need, kes ei saa ise folgile tulla, saavad ikka sellest osa. Vahet pole, kas publikuks on kümme inimest või mitte,“ selgitab ta.

Rühmade kutsumisel tekitab aga vahel probleeme. Näiteks ei saanud India ja Ghana trupid viisasid. Samuti esinevad rahalised takistused, sest kohaletulemise pea-

vad esi-nejad finantseerima ise ning vastuvõtja korraldab toitlustuse ja majutuse.

Märjamaa folgil on Järvela sõnul ka oma kindlad sündmused, mis igal aastal kavas olemas peavad. Olulised on folgiklubid, laupäevaõhtune peakontsert koos kõikide osalistega, rongkäik, reedene laste- ja noortepäev, laupäevane spordi- ja laadapäev ning pühapäevane lõõtspillipäev. Tavaks on avada festival kolmapäeval ning kindel on ka see, et igal aastal jääb üritus augusti esimesse nädalavahetusse.

Kalevi hobiks on Paadutsa külas oleva Rehe talu restaureerimine. Seda tehakse koos elukaaslasega Sirjega.

kümmend pillimängijat. Varem korraldas lõõtspillipäeva Uno Kiisma, kuid nüüd kaheteistkümnendal korral seati see Kalevi õlule.

Otsus, et tema korraldamise üle võtab, oli juhuslik. „Vestluse käigus kuidagi keegi pakkus välja ja mina ütlesin oma jah-sõna ja nii see tuli,“ selgitab Kalev. Korralduse mõttega ollakse aga juba harjunud ning seda, kas enda kanda võetakse see ka järgneval aastal, öelda ta ei oska.

Märjamaa folgiga tegelemise lõpetamisele ta kordagi mõelnud ei ole ning kuigi algul oli mees väga konservatiivne ja soovis vaid folkloorset tantsu, siis nüüd on ta sissetulnud uuendustega juba harjunud.

Suur huvi ja armastus tantsu vastu

Kalev räägib tantsimisest, selle ajaloost ning eesmärkidest väga hoolikalt, kirglikult ja sügavuti. Kõigepealt defineerib ta meile traditsioonilise tantsu tähendust ning

ütleb, et tants on moele kõige kergemini alluv nähtus. Selle all mõtleb ta seda, et tantsumoodi võib muuta iga tund, rõiva- ja arhitektuurimoodi aga mitte.

Kuna mees on kogu Euroopas palju reisimas käinud ning kaks korda Jaapanis ja neli korda Ameerikas, oskab ta välja tuua palju erinevaid tantsukultuure. Igale riigile on tema arvates omapärane tantsuviis ning kindlat lemmikut tal välja kujunenud pole. Huvitava näitena toob ta aga selle, kuidas saab nii tantsu kui ka muusikat teha vee abil ilma füüsiliste instrumentideta.

Oluliseks peab Kalev seda, et inimene peab olema tema ise! Ta selgitab, et tänapäeva kodanik, kelle töö on arvutihiire liigutamine, mitte kündmine ja ratsutamine, on füüsiliselt hoopis midagi muud ning seetõttu ei ole võimalik samamoodi tantsida nagu 150 aastat tagasi. „Tantsu funktsioon on väljendada emotsiooni ja ta on suhtlemisvahend. Tants tuleb panna tänapäeva inimese kehasse,“ ütleb ta.

Varbola Puu saab uue hingamise

Mariliis Vest

XIX puupäevade Varbola Puu eesmärk on taas kord tutvustada nii Eesti kui ka väliskunstnikke ning nende valmistatud puukujusid. Juuni algul andis endine peakorraldaja ning praegune projektijuht Piret Linnamägi ohjad aga poja Märt Linnamägi kätte, kes on oma põhitöös seotud metsanduse ja raietööga.

Varbola linnusesse on tänavu oodata umbes kolmekümmend puuskulptuuride tegijat, mõnda tuhandet külastajat ja huvitavat kultuuriprogrammi.

Miks tehti selline otsus, et nüüd võtab korralduse üle perepoeg?

Piret Linnamägi (PL): Keerasime puupäevad nii-öelda tagurpidi. Lihtsalt on natukene vaja uut hingamist ja kuulata nooremate sõnu.

Märt Linnamägi (ML): See oli justkui loomulik samm. Ma olen ise selle ürituse kõrval olnud põhimõtteliselt juba poisikesest peale: kütnud siin sauna ja võtnud skulptoriste vastu, majutust pakunud ja puupäevadel linnusel realselt ka tegutsenud. Kuna olen oma elukogemustega natukene midagi juurde saanud, just põhitööga ja mujalt üht-teist, siis ma nagu näen, et praeguses seisukorras oleks mul oluliselt rohkem võimalust panustada oma teadmiste ja ajaga, et seda puupäeva üritust natukene edasi viia.

Kas sa, Piret, väsisid ära?

PL: Ma ei väsinud ära, aga on hea, kui sul on kõrval inimene, kes on nii oma ja kellega on hea koostööd teha ning kellel on uusi mõtteid. Eks noored mõtleavad ikka teistmoodi, ja kõik kontaktid ja sellised asjad. Tundsi, et viimased kolm aastat on ürituse tase jäänud ühtlaseks. Aga kui sa tahad edasi minna, tuleb areneda ja siis jõuab väga kaugele. Neid mõtteid meil on, kui see aasta saame palju kunstnikke.

ML: Järgmise aasta mõtetest me praegu ei räägi. Tuleb teha see aasta ära. Las ideed jäävad järgmise aasta üllatuseks. Muudatused on peas väga suured, aga see nõuab oluliselt teistmoodi korraldamist. Mida praegu võib tagantjärele väikese veana võtta, on see, et üritus oli justkui läinud meie pere korraldamisele ja see oligi selline, mida hobikorras sai põhitöö kõrvalt tehtud. Nüüd ma näen, et seda tuleb oluliselt parandada ja inimesi rohkem juurde kaasata. Et kui peaks juhtuma, et ükskaks liiget meeskonnast ära

kaob, ei saaks see ohuks kogu ürituse korraldusele.

Piret, kas sa nüüd aidad kaasa või oled täiesti eemal?

PL: Ikka aitan kaasa. Ma olen projektijuht ja tema on peakorraldaja, pöörasime lihtsalt natukene ümber.

ML: Minu jaoks on see aasta selleks, et saada võimalikult palju kogemusi, mida korraldamine endast reaalselt kujutab. See, et sa oledki seotud kogu aeg ja suhtled skulptorite ja sponsoritega. Lisaks peab nendega, kes on välismaalt, see suhtlustasand olema midagi muud. Ei saa lihtsalt saata e-maili, vaid peab olema selline poolametik, et skulptor tunneks - ta on teretulnud ja et üritus oleks nende jaoks ka kutsuv. Algtase peab olema loodud.

Kuidas siimaani korraldusega läinud on?

ML: Sel aastal on nädalaks ajast puudu jäänud. Oeh... õnneks olen saanud juurde kaks abilist, kes aitavad jooksvalt ka kodulehte täiendada. Meil info ei ole jõudnud sinna õigel ajal, aga noh, oleks aega saanud paremini planeerida, oleks kõik võimalik olnud. Nüüd üritame ikkagi nädala jooksul kogu info nii külalistele kui ka skulptoritele üles laadida kodulehele.

Aga kui ei meeldiks, siis ma ei teeks seda. Raske on ka sellepärast, et olen erametsaseltsi eestvedaja rollis ja eks ma pean neile ka vabanduse saatma. Ma olen kuu aega sealt n-ö ära varastanud.

Minu enda jaoks on praegu uus etapp. Ma ei osanud oma tööülesannetele algul ei öelda ja nii ma uppusingi nendesse. Käisin korra põhjas ära ja nüüd on uus algus, uus hingamine ja uued mõtlemised. Minu jaoks ongi oluline saada kogemust.

PL: Eks see on nii, et ühed puupäevad lõppevad, teed kokkuvõtteid ja juba algab järgmise korraldus.

Millised on selle aasta uuendused?

PL: Üks uuendus on see, et üritus on absoluutselt alkoholivaba. Tahame luua selle kuvandi, et ta on ikkagi suur

kunstiüritus, mitte niisama tšillimine. Käsitööturg on ka nüüd reedel.

ML: Olen näinud eelnevatel aastatel, et alkoholi tarbimine kui selline muudab inimese olemust. On olnud probleeme, kui tullakse alkoholijoobes ennast välja elama linnusesse ja seda tehakse öösel, kui skulptoristid ja meeskonnaliikmed magada tahavad. Umbes 95% osalejatest magavad linnuses telkides.

See aasta jääb palju veel tegemata, aga järgmiseks aastaks on juba suuremad plaanid. Sel aastal on näiteks esimest korda puukujude aja peale saagimise võistlus. Konkreetseid reegleid veel pole paika pandud, kuna muud asjad vajavad tegemist. Põhiliselt on aga nii, et valitakse välja notid, millest tegema hakatakse. Neid võib mingil määral ka eeltöödelda. Kui on start, tehakse tund aega tööd ilma igasuguste piiranguteta: kas mootor- või elektrisaaga, ükskõik. Võitja valib rahvas. Kuna see on esimest korda, siis veel kogemust ei ole ja see sai programmi lihtsalt ruttu sisse pandud.

Millised on probleemid, mis võivad tekkida korralduses?

ML: Linnus seab korraldusele mõningad piirid. Muinsuskaitselehelised nõuded on näiteks, et ei tohi auku kaevata. Samuti ilmastik mängib suurt rolli, ehk see, kui palju on vaja katusealuseid vihmaste ilmadega. Samas kui on liiga palav, on ka häda varju järele, et skulptoristid ära ei tapaks end selle tööga. Kui inimestel on suur huvi, võib tekkida parkimisprobleem. Kui me saame piisavalt infot liikuma, saavad inimesed arvestada, et oma autod ilusti pargitud saaks.

PL: Varbolasse tulevadki skulptorid seetõttu, et see on nii erilise auraga koht. Me oleme aastatega läinud läbi tule ja vee. On olnud 30 kraadi ja olukordi, kus kõik neli päeva sadas vihma. Muresid on rohkem, aga kõik toimib.

Millised on sinu ootused, Märt?

(Piret vastab esimesena:) Et kõik laabuks kenasti ja kõik oleks rahul. Ta on nii kriitiline ja konkreetne mees.

ML: Seda ei saa kunagi, et kõik on alati 100% rahul. Ma proovin iseenda jaoks panna paika skaalat. Viie palli süsteemis olen praeguse korraldusega 1-2 vahel. Tulevikus tuleb oluliselt meeskonda suurendada. Järgmiseks aastaks on julgust ja tahtmist ning energia pigem kasvab. **Kas on ka nii, et poeg tuleb**

Endine peakorraldaja Piret Linnamägi (paremal) andis ohjad poja, Märt Linnamägi, kätte.

Fotod: JAAK KADARIK

Varbola Puu eesmärk on tutvustada nii Eesti kui ka väliskunstnikke ning nende valmistatud puukujusid.

mõne hullumeelse mõttega, mis sind kahtlema paneb?

PL: Ei no, ma kuulan ära, natukene võib-olla porisen ja

siis mõtlen, et tal on õigus. Eks vanem inimene on oma mallide juures, aga tuleb aktsepteerida seda, et noorel inimesel

on suurem mõttemaailm ja asju tuleb edasi viia. Tahaks, et see üritus oleks rahvusvaheliselt tippude seas.

Tort on elu olulisemate hetkede sümbol

Katri Reinsalu

On üsna tavaline, et iga sünnipäev ja vähegi olulisem sündmus saadetakse mööda just tüki-kese tordi ja kohvi saatel. Isegi kui sünnipäeval midagi soolast laual ei ole, siis väike tort on seal alati.

See niivõrd oluline sümbol elu tähtsate hetkede tähistamiseks võib olla koduselt lihtne või suursuguselt uhke. Tõeliste tordimeistrite käte vahel võib valmida fantaasiaküllane ja detailirohke tort, mida esimese hooga süüagi ei raatsi. Erakordse tordi tegemiseks võib kuluda terve töönädal.

Torditegemine on kaugelt enam kui vaid biskviitpõhja kreemiga üle määrimine. See on tõeline kunst, käsitöö ning looming.

Internetiajastul ei ole midagi lihtsamat, kui sisestada otsingumootoris märksõna „tort“ ja juba pommitataksegi sind lõputute retseptidega. Tordi koostisosade hulgast võib leida kõike, tavalisest tavapäratuni. Kas teie oleks tulnud idee peale nirstada oma tordile näiteks veinikas-tet? Mina igatahes ei oleks.

Ajaloo

Kiire otsinguga saab selgeks, et tort on väga lai mõiste. Ka torditegijate endi ringkondades tõstatub teinekord küsimus, mis on ikkagi kook ja mis tort. Kust maalt jookseb piir? Kõige klassikalisem tort on tehtud biskviidist, mille kihtide vahele määratakse kreemi või moosi. Kaire Tähe, kellest järgmistel külgedel pikemalt lugeda saab, ütleb, et tordi oluline osa on kaunistused.

Tänapäevase tordi ajalugu ulatub sajandite taha. Esimesed ümmargused suhkruglasuuriga koogid küpsetati Euroopas juba 17. sajandi keskpaigas. Eriti populaarsed olidki just ümmargused koogivormid, mida valmistati nii metallist, puust kui ka paberist.

Taignale lisati tihtipeale kuivatatud puuvilju ja pähk-leid. Glasuuriks keedeti kok-

ku munavalged ja suhkur, millele võis ka erinevaid maitseaineid lisada. Glasuur valati koogile ning pandi mõneks ajaks ahju tagasi. Ahjust välja võttes jahtus see kiiresti tugevaks läikivaks kattedeks.

18. sajandi keskpaigas vahetas pärmi kui kergitusaine välja munade vahustamine. Biskviitkooki peetaksegi üheks esimeseks koogiks, mis ilma pärmi kasutamata küpsetati. 20. sajandi esimestel kümnenditel vahetas keedetud glasuurid välja võikreem.

Miks me aga pakume tähtpäevadel ikka kooke ja torte? Tänapäeval on lihtne torditegemiseks esmavajalik poest osta. Ei saa öelda, et koostisosad üleliia kallid oleksid. Sajandeid tagasi ei olnud aga rafineeritud suhkur, pähkliid ja kuivatatud puuviljad niivõrd kättesaadavad. Need koostisosad olid kallid ja nii tehtigi kooki vaid erilistel puhkudel. Just seetõttu ümbritseb tänapäevalgi torti mingi eriline aura ja pidulikkus.

Torditegemine peaaegu sada aastat tagasi

Minu perekonna vaieldamatu tordimeister on minu 91-aastane vanaema. Iga viimnegi sünnipäev meie perekonnas saadetakse mööda just tema valmistatud torti süües. Marjad torditegemiseks varub ta juba suvel aegsasti sügavkülma.

Esimesed käeproovimised torditegemisel jäävad juba tema lapsepõlve. Seega aega, kui internet kuidagi retsepti ja näpunäidetega abiks ei saanud olla. Uurisin vanaemalt, kust tema oma tordiretsepti saanud on.

Vanaema lapsepõlv jäi aega, kus kõõgiteadmised

liikusid põlvest põlve emalt tütrele ning seetõttu ongi kõige loomulikum vastus minu järelepärimistele, et tordiretsepti sai ta oma emalt. Tema ema sai selle aga koolitusest. Perenaiste selts korraldas maapiirkonnas küpsetamiskursusi, kus talurahvas uusi teadmisi sai ammutada. Lisaks keeksi, saiakeste ja pirukate retseptidele õpetati kursusel ka torti tegema.

Sealt anti kaasa juhtnöörid, et ühe keskmise muna kohta tuleb võtta üks supilusikatäis jahu ja sama palju suhkrut. Sellele retseptile on ka minu vanaema siiani truusks jäänud.

Päris omal käel küpsetas ta oma esimese tordi valmis 20-aastase noore naisena. Enne seda oli ta aga lihtsalt köögis ema abiline. Justkui õpipoisina tuli enne kõik abitööd endale selgeks teha. Mikserieelsetel aegadel oli vahustamine ikka tükk tööd.

Vanaema meenutab, et torditegemine oli tol ajal kasulik oskus. Maal kondiitrit ei olnud ja paljud torti ise teha ei osanud. Nii koputati ikka aeg-ajalt taluuksele ja paluti torti. Vastutasuks lubati tordi

eest heina tegema ja kartuleid võtma tulla.

Kaunistamiseks kasutati ligi sada aastat tagasi maal võikreemi. Tol ajal lihtsalt ei olnud vahukoort väga võtta. Kes liiga rammusat võikreemi ei tahtnud, võis seda ka lahjendada. Selleks tuli munavaht kuuma piimaga läbi segada ja keema lasta. Pärast jahtumist segati see võikreemile juurde.

Kaunistamiseks passisid hästi kõikvõimalikud marjad, mida kätte võis saada. Veel tehti võikreemiga tordiroose. Et need ikka õiget lille nägu oleks, värviti neid kodukootud toiduvärvidega. Peedimahlaga sai roosad lilled, kakaoga pruunid ja beežid ning mustikaga sinised või lillad. Lehed sai roheliseks aga näiteks spinatilehtedest pressitud mahlaga. Kõik oli looduslik.

Tänapäeval

Aastate möödudes on köökidesse ja tordimeistrite kasutusse hulganisti abivahendeid tekkinud. Mikser abistab vahustamisel, ahju temperatuur on küpsetaja pideva kontrolli all ning kree-

mide koostisosad on laialt levinud.

Vähemalt biskviitpõhja retsept on aga ajale vastu pidanud. Täna vahetatakse vaid teinekord pool jahukogusest hoopis tärglase vastu välja.

Tordi katmise osas on aga tänapäeval lõputult võimalusi. Nii võibki tänapäeva tort väga erinevat nägu olla. See võib olla kaetud kas šokolaadikreemi, võikreemi, sefiiri või hoopis martsipaniga. Need on vaid ühed võimalikest variantidest ning tordimeistrid saavad lasta oma fantaasial lennata. Tänapäeva tordi kaunistamiseks saab kasutada kõikvõimalikke kodumaiseid ja eksootilisemaid marju-puuvilju, martsipani voolitud kujusid ning spetsiaalset modelleermismassist voolitud lilli. Torditegemisest kui elukutsest ja suhkrulillede valmistamisest saab aga lähemalt lugeda juba järgmistelt lehekülgedelt.

Kasutatud allikad:
<http://www.foodtimeline.org/foodcakes.html>
https://en.wikipedia.org/wiki/Sponge_cake

Foto: SXC.HU

Pidupäeval sööme ikka torti

Tort käib käsikäes iga pidulikuma sündmusega. Peaaegu igas peres on keegi, kes sünnipäevaks tordi küpsetab. Olenevalt torditegija oskustest võib tort olla mõnusalt kodune või vaatepilt omaette.

Torditegemine ei ole ehk sõna, mis käsitööst rääkides esimesena pähe tuleb. Põgusal vaatlusel ei saagi ehk kohe aru, mis on käsitööl pistmist taigna ahju pistmisega. Tordipõhja küpsetamine on aga pigem see lihtne ja kiire osa torditegemisest. Aega ja oskusi nõudev osa on tordi kaunistamine.

Seda protsessi lähemalt uurides saab kiiresti selgeks, et kujukeste ja lillede voolimine ning piltide joonistamine on tõeline käsitöö. See nõuab kindlat kätt ja oskusi. Tänapäeva võimaluste juures võib torditegija fantaasia kaugele lennata. Seekordne Käsitöölane ongi pühendatud torditegemise kunstile.

Seekord saate lugeda kahest naisest, keda ühendab aastatepikkune kogemus tortide tegemisel. Mõlemad ütlevad, kuidas aastate-taguse ajaga võrreldes on tortidesse puutuv aina lihtsamaks muutunud. Mõlemad naised näitavad ette uhke kollektsiooni erinevaid abivahendeid, mida tordi tegemisel tarvis läheb.

Juttu tuleb firmamärgi Kaire Magus Maailm taga seisva Kaire Tähega. Juba aastake on ta ametlikult just oma küpsetiste ja tortidega endale leiva lauale toonud. Kõik tema maitvad tordid valmivad tema enda köökis. Jaanuarist saati vaevu täiesti töövabu päevi näinud naine on tõeliselt rahul oma otsusega endisest põhitööst loobuda.

Käsitöölase viimasel küljel räägib aga kondiitriks õppinud Leeva Liht lilledest, millega torte kaunistatakse. Ta räägib, millest ja mis nippidega tema käte vahel tõeliselt elutruud ning söödavad lilled valmivad. Ta näitab ka lilleõit, mille tegemiseks terve tund võib kuluda.

Head lugemist!

Katri Reinsalu,
Käsitöölase toimetaja

Külalisi kostitab torditegija Pavlova kookide ja küpsistega.

Fotod: SIIM SOLMAN

Kes siis ei oleks tortidest rääkides kuulnud sõnu Kaire Magus Maailm? Augustis täitub Kaire Tähel esimene aasta ametliku tordimeistrina.

Aastake tagasi otsustas Kehtna vallas pisikeses Nadalama külas elav naine, et enne pigem hobiks olnud küpsetamine saab tema põhitöoks. Kaire Magus Maailm sai korraliku hoo sisse ja siiani naine oma otsust kahetsema ei ole pidanud.

Esimene samm oli hirmutav

Kaire ütleb kohe, et ei ole kunagi kondiitriks õppinud. Ta meenutab, et oma esimese tordi kellelegi teisele tegi ta 12-aastaselt. See oli sefiiritort. Kuna tollal ei olnud tänapäevaseid abivahendeid, tähendas see mitmetunnist käsitsi vahustamist. Ainuüksi sefiiri tuli poolteist tundi vahustada. Huvi torditegemise vastu oli aga suur ja nii see ka valmis

sai.

Õpetada tuli ennast ikka ise. Kaire ütleb, et tema ema suur küpsetaja ei olnud ja temalt näpunäiteid ei saanud. Oma elu jooksul on Kaire aga puutunud kokku ka muu käsitöoga. Ta on tegelenud nii kudumise, heegeldamise kui ka õmblemisega. Ta usub, et üldisest huvist käsitöö vastu on torditegemise juures samuti kasu olnud.

Huvi küpsetamise vastu on Kairet seega juba lapsepõlvest saatnud. Kolm aastat tagasi võttis ta asja juba natuke tõsisemalt käsile ja hakkas ka teistele küpsetama. Oma põhitöö kõrvalt poes hakkas ta aina enam torte ja kooke tegema. Ta ütleb, et see oli hea viis alustamiseks. Igakui ne palk põhitöökohal andis

kindluse. Tellimusi tuli aga aina enam ning torditegemine hakkas ühel hetkel juba põhitööd segama.

Kui poetöö hakkas juba Kaire tervisele kehvasti mõjuma, tuligi langetada otsus. See oli omamoodi tõukeks lisatööst põhitöö tegemiseks.

Kaire ütleb, et otsuse langetamisel oli suureks toeks tema mees, kes mõtlesse väga julgustavalt suhtus. Vaatamata sellele keerles naise peas mitmeid küsimusi. Kõige enam pani muretsema, kas ta end ka tegelikult ära majandada suudab. Kaire mõtles siis, et poodi saab ta vajadusel ju uuesti tööle minna ja otsustas võtta riski. „See oli õige otsus,“ ütleb ta nüüd kindlalt. Täiesti töövabu päevi on tal alates jaanuarist olnud vaid seitse.

Poodi ta enam kindlasti tagasi ei kipu. Ta ütleb, et koos uue tööga on ta väga paljude põnevate inimestega kohtunud ja on igati rahul.

Palju torte siis Kaire koduköögist oieti väljub? Ta vaatab oma märkmikku, kus kõik täpselt kirjas. Valitud nädala jooksul sellel kuul tuli teha 16 torti. Aga tortide kõrval tegi ta tol nädalal veel küpsiseid ja kringleid. Tegelikult saabki Kaire käest ka näiteks võileivatorte, käsitöökomme ja suupisteid tellida.

Tordid koduköögist

Nagu juba mainitud, teeb

Kaire oma tordid valmis isiklikus koduköögis. Selleks loa saamisel suuri sekeldusi tema sõnul ei olnud. Mõnes osas ühtisid nõuded ka poetööga. Seal oli samuti tarvis tervisetõendit, tuli läbida hügieenikoolitus ja saata näiteks veeproove. Ta lisab, et tal on õnneks palju häid tuttavaid, kes vajadusel nõu annavad.

Tegelikult juhatabki Kaire mind esimesena just kööki. Köök on ju iga kodu süda. Torditegijale on sellel aga veelgi olulisem tähendus. Kaire viipab tööpinnal seisvale köögikombainile ja ütleb naerdes, et need lähevad tal alatasa katki. See eksemplar on juba profitehnika ja on Kaire kolm aastat teeninud. Ometigi näitab ta juba väsimusemärke.

Nurga tagant paistab suur ahi, milles biskviidipõhjad valmis küpsetatakse. Kaire ütleb, et kui ta torditegemise juures üldse millestki ära tüdineb, siis on see biskviidi küpsetamine. Kui terve päev tuleb järjest aina mune suhkru ja jahuga vahustada ja küpsetada, siis muutub see üksluiseks. Ja siis võibki jõuda punkti, kus juba muna lõhn hakkab vastu.

Ajaliselt kulub aga tordi kaunistamiseks tublisti rohkem aega kui põhja küpsetamiseks. See töö on jällegi kordades loovam ja Kaire sõnul tema lemmikosa.

Biskviidi küpsetamisel ja erinevate kreemide tegemisel

on Kaire jäänud truuks vana-dede traditsioonilistele retseptidele. Peamist kasutatud leiavad ikka toorjuustukreem ja kohupiimakreem. Esimest tellitakse ikka täiskasvanute tortidele ja viimast pigem laste omadele. Need on tuntud maitset, mis kõigile meeldivad. Maitseuansse võib kreemile lisada näiteks kohvi või likööri.

Kaire teeb oma külmkapiukse lahti ja sealt vaatavastu 18 suurt pakki vahukoort. Ta arvab, et selle kogusega peaks nädalavahetuse üle elama. Just piimatooteid peabki ta ise poest tooma. Ülejäänud vajaliku toovad erinevad ettevõtted talle ukse taha.

Üks tort on Kairel parasjagu külmkapis kaunistamist ootamas. Kasutan juhust ja palun tal see välja võtta ning oma töövõtteid demonstreerida. Tordi ääred on kreemiga ilusaks tehtud ja kahe biskviidikihi vahel on kirsimoos. Tordi peal laiutab praegu veel valge tühjus.

Igasse tordi nurka sätib naine kolm ilusat prisket maasikat. Järgemööda rändab sinna veel mustikaid, vaarikaid, kirsse ja musti sõstraid. Kairele meeldib marjad vartega koos tordile panna. Rahulikult sätib ta marju tordile ja see hakkab värvi omandama. Seda, et suu vett jooksma hakkab, ei tasu vist üldse mainida. Kõige lõpus saavad marjad õhukese želeekatte, et nad ikka kaunisti läigiksid. Viimase

lihvi lisavad šokolaadikaunistused.

Kaire köögist leiab laia valiku erinevaid marju. Suvisel ajal saavadki tordid just värskete marjadega kaetud. Ta räägib, et esimesel aastal, kui ta torte veel põhitöö kõrvalt tegi, vedas ta oma aia maasikatega jaanuarini välja. Nüüd ta vaid naerab küsimuse peale, kas marjad on oma aiast. „Ma ei jõua õuegi,“ lisab ta. Ja eks taha ka oma pere maasikaid nautida.

Talvel tuleb tordi katmiseks võtta kasutusele martsipan. Seesama kohupiimatort, mida Kaire parasjagu kaunistab, saaks talvel hoopis martsipanililledest katte. Külmutatud marjad sobivad moosi kujul kenasti tordi vahele, kuid selle peale paraku mitte. Need hakkavad sulama ja ei jää nii kaunid.

Kaire vaatab ikka torti ja sätib sinna marju. Tordi kaunistamine on kahtlemata loominguiline töö. „Ükski tort ei tule teisega ühte nägu. Mõni on küsinud, et ma tahan täpselt samasugust nagu see. Ei saa. Ei ole võimalik,“ ütleb Kaire naerdes.

Midagi ekstreemset Kairelt tellitud ei ole. Kehaosi ta voolima ei ole pidanud. Kõige silmapaistvam Kaire loomingust on ehk aga 25-kilone tort Rapla maavanema vabariigi aastapäeva vastuvõtu jaoks. See on ühtlasi ka kõige suurem tort, mille Kaire valmistanud on. See oli üleni martsipaniga kaetud. Juba martsipani rullimine oli omaette katsumus, sest selle jaoks on ikka suurt pinda vaja. Tordi kaunistuste hulka kuulusid nii viljapead, rukkililled, moonid kui ka pääsukesed ja linnupesad.

Kapitais kaunistusi

Tordi kaunistamiseks on tegelikult lõputult palju võimalusi. Kairel on kappideviisi erinevaid kaunistusi ja tööriistu nende valmistamiseks. Kaire avab aina enam sahtleid ja sealt tuleb välja kõikvõimalikke erinevaid tööriistu.

Biskviidi küpsetamiseks ja kreemi tegemiseks tegelikult palju vahendeid vaja ei lähegi. Köögikombain ja ahi teevad põhitöö ära. Kaunistamine on aga hoopis teine asi ja selleks vajalike vahendite hoiustamiseks tuli lausa eraldi nurk kööki luua.

Ta näitab ette karbitäie pisikesi imearmsaid lepatriinusi ja mesilasi. Martsipanist valmistatud putukas on lisaks silmailule ka maitsev suutäis. Ta ütleb, et eelistab martsipani kasutada just seetõttu, et see on suhkru-massist maitsev.

Lepatriinusi ja mesilasi on ta juba varakult tubli koguse ette ära teinud. Neid kulub laste tortidele ju ohtralt. Kuna iga täpp ja triip tuleb putuka peale eraldi panna, on see küllaltki aeganõudev töö.

Martsipanist saab ka

kõikvõimalikke teisi kujundeid voolida. Alles hiljuti tuli Kairel teha kaks torti jahimeestele. Selle tarbeks oli vaja nii jahimeest, puidpõsaid kui ka metsloomi. Esimesed metssead kukkusid naise sõnul rohkem mammuti moodi välja, aga talle väljakutse meeldis. Ta ütlebki, et kaunistamise juures on tema lemmikosa martsipanist kujude voolimine. Kui midagi valesti läheb, saab martsipani ju jälle ümmarguseks palliks veeretada ja otsast alata.

Sama vabadust tordile joonistamisel ei ole. Kaire ei ole prinditud suhkrupiltide usku ja on neid vaid üksikutel kordadel kasutanud. „Nagu pildiraamatust välja lõigatud,“ kirjeldab ta neid. Ta eelistab ise oma käega martsipanile joonistada. „Nii palju, kui ma oskan joonistada, nii palju joonistan,“ ütleb ta. Ta naljatab, et tegelikult joonistada ei oska ja otsib abi ikka internetist.

Värvi vajavad aga ka näiteks lilled. Ta võtab välja

Biskviidi küpsetamisel ja erinevate kreemide tegemisel on Kaire jäänud truuks vanadele traditsioonilistele retseptidele.

Pisikesi mesilasi ja lepatriinusid on Kairel karbitäis juba ette tehtud. Neid kulub laste tordidele ohtralt.

Valge torditoorik hakkab Kaire osavate käte vahel aina enam värvi võtma.

karbikese, kus on värviprits. Esmalt tuleb värv kanges alkoholis lahustada ja siis värvipritsi valada. Kiiresti ja oskuslikult saab varem valmis tehtud valge roos pu-

naka tooni. Osa kohti jäävad tumedamad, osa heledamad. Just see nüanss teeb roosi loomulikumaks.

Nii saabki Kaire rahulikumatel hetkedel valgeid

roose ette valmis teha. Õigel hetkel saab need siis sobiva tooniga ära värvida ja tordile sättida. Värvipritsiga saab ka kreemile tordi peal uue varjundi anda.

Kaire räägib, et katsetamist jagub tal tegelikult siiani. Mõtteid, kuidas torte kaunistada, ammutab ta näiteks teiste torte vaadates. Ikka hakkab silma mõni võte,

mida ka ise proovida tahaks.

Jääb üle vaid küsimus, millega maiustab oma sünnipäeval inimene, kes iga päev torte teeb. Kaire naerab ja ütleb, et ega ta enam tõesti

torti süüa väga ei jaks. Alles hiljuti sünnipäeva tähistanud Kaire pakkus oma külalistele sel korral Brita kooki. Ju siis ei ole ta seda veel nii palju teha saanud.

KAIRE TORDID

Fotod: erakogu

Ühe tordi tegemiseks võib kuluda lausa 40 tundi

Vormiga välja lõigatud gerbera õielehed saavad kumerama kuju.

Fotod: JAAK KADARIK

Selliste uhkete pojengiõite valmistamiseks võib Leevel kuluda terve tund.

Katri Reinsalu

Lisaks magusale suutäiele peab tort pakkuma ka visuaalset naudingut. Tordile kauni välimuse andmine on aga omaette kunst, mis nõuab nii head silma kui ka kindlat kätt.

Kondiiter Leeve Liht teab rääkida, kuidas kujutust massist kauneid ja uskumatult elutruusid lilli välja võluda. Ta on omal ajal töötanud kümme aastat kohvikus Moskva. Täna teeb Leeve torte pigem hobikorras ja oma sõpradele-tuttavatele.

Lill modelleerimismassist

Kõige aluseks on modelleerimismass. Tegelikult saab kasutada ka martsipani, aga Leeve ütleb, et see on natuke liiga pehme ja lilled ei hoia oma kuju väga hästi. Modelleerimismass on parem, sest see kuivab kõvaks.

Kõik lillede tegemiseks vajaliku soetab Leeve pealinast. Valik muutub aastatega aina paremaks ja nii esitabki ta uude nimekirja erinevatest poodidest, kust ta oma asju ostab. Kui valmistatav lill on juba välja mõeldud, tulebki järgmisena õige modelleerimismassi välja valida. Neid saab juba poest erinevates toonides osta, aga on ka võimalus ise massi ära värvida.

Lillede tegemiseks on mitmeid viise. Jällegi oleneb kõik soovitud lillist. Näiteks roosi õielehe vormib Leeve massist vaba käega. Kõigepealt saab tööpind orna-

tuhksuhkru kihi. Leeve võtab pakendist roosa modelleerimismassi ja rullib selle piklikuks vorstikeseks. Sealt otsast lõikab ta paar tükikest, mille ta vastava tööriistaga laua peal lamedaks lükkab.

Esimese õielehe keerab ta roosi südamikuks kokku. Järgemööda hakkab ta südamiku ümber aina uusi õielehti keerama. Kiiresti valmib naise käte vahel imekaunis roos, mis palju päris lillest ei erine. Roose on Leeve sõnul võrdlemisi lihtne teha ja nende peale tal palju aega ei kulu.

Ta näitab oma praaklillede kasti ning sealt vaatab vastu kõikvõimalikke erinevaid lilli. Mille poolest need tordi peale kõlbmatuks on kuulutatud, jääb

Leeve näitab erinevaid lilli, mille tegemisel ta kätt proovinud on.

siinkirjutajale igatahes selgusetuks. Pigem tekitavad kõik need õienupud imetlust.

Selgub, et kõiki lilli ei olegi nii lihtne teha kui roose. Teinekord läheb tarvis nii traati kui ka vormi osade väljalõikamiseks. Esimesed Leeve vormid lillede väljalõikamiseks pärinevad juba nõukogude ajast. Ta laob peopesale imetillukesed vormid, mille

tema tädi poeg talle kunagi valmis keevitas. Need leiavad siiani kasutust ja nende abil saab teha lihtsama kujuga lilli, näiteks meelepäid või sinililli.

Kotist võlub Leeve aga välja ka tänapäevaseid vorme. See on jälle koht, kus ta ütleb, et valik on aastatega aina külluslikumaks läinud. Lisaks tavalistele piparkoogivormisarnastele vormidele on Leevel ka kaheosalisi vorme. Modelleerimismassi surutakse kahe poole vahele ja nii saab õieleht peale õige kuju ka vajaliku tekstuuri.

Lillede paremaks tordile

kinnitamiseks saab kasutada traati. Nii jäävad lilled tordil loomulikumad. Traadi otsa kinnitatakse mittesöödav ümar nupp. Sellest saab õie südamik. Leeve räägib, et pelgas alguses traadi kasutamist. Mis siis, kui keegi lille kogu täiega nahka tahab panna? Nii ongi ta ikka hoiatussõnad tordiga kaasa öelnud. Kahtlemata võimaldab aga traadi kasutamine tordimeistri fantaasial vabamalt lennata.

Kuna lilleõied ei ole teadupärast alati ainult ühes toonis, saab ka tordiõisi toonida. Leeve näitab karbikest, milles on lai valik erinevaid värve. Tolmvärviga saab näiteks lehekeste servad kas tumedamaks või hoopis teist tooni pintseldata. See annab õiele tervikuna loomulikkust juurde. Värvipastaga saab aga terve modelleerimismassi ära värvida.

Keerulise lille peale kulub tund

Oma jutuaajamist Leevega alustasime tühja laua taga. Iga minutiga tõstab ta sellele aina uusi tööriistu. Ühele saab lille serva lainetavaks voolida, teisega saab lehekelele triibud peale tõmmata. Pisikesi pulgakesi on tõesti igasuguseid. Leeve naerab ka ise, et tõsise meisterdamise ajal vaba tööpinda kõigest naljalt ei leia.

Nagu juba praaklillede kasti piiludes on selgeks saanud, on Leeve repertuaaris päris korralik valik erinevaid lillesorte. Sealt paistab pojenge, tulpe ja gerberaid. Ta räägib, et kunagi oli põhiline lill tordi peal roos, aga täna küsitakse juba

kõikvõimalikke erinevaid liike. Populaarsed on näiteks rukkililled ja karikakrad. Nii peabki Leeve koos uute tellimustega ikka uute lillede meisterdamisel kätt proovima. Tihtipeale käibki naine lillepoodides lilli uurimas, et neid pärast suhkrust järele teha.

Leeve ütleb, et tema jaoks

Leeve ütleb, et tema jaoks on kõige lihtsam teha roose. Sai ju nende tegemisega kunagi alustatud.

on kõige lihtsam teha roose. Sai ju nende tegemisega kunagi alustatud. Millist lille aga kõige raskem teha on? Selle peale ütleb Leeve naerdes, et üks ikka seda lille, mida varem väga teinud ei ole. Erinevate lillede tegemist õpetab Leeve endale ise katsetamise käigus ja interneti toel.

Minu silme all valmib meie jutuaajamise taustaks üks imekaunis roos Leeve käte vahel tõesti vaid kümnekonna minuti jooksul. Detailirohke pojengiõiega võib aga ikka tunnike minna. Naine meenutab üht hiljuti valmistatud torti, mille valmimiseks kulus kokku tervelt 40 tundi.

Seega tuleb suure tordi tellimus ikka kuu aega varem sisse anda. Siis jääb piisavalt aega osta valmis materjalid ja nikerdada kaunistused. Modelleerimismass on piisavalt pika säilivusega, et lilled saab korraliku varuga varem valmis teha.

Oma tortidele mõeldes tõdeb Leeve, et üks natuke kahju on ikka, kui tema tundidepikkune töö kõigest poole tunniga nahka pistetakse.

Foto: erakogu

Puud kuulasid luulet

Vivika Veski

„Kapa männik loeb!”
tõi kirjanduse Kohila
rahvale armsasse
metsa männilõhna ja
suvesooja keskele.

Kirjanike lavalt kõlas nii Kohila oma rahva kui ka üle kogu Eesti tuntud kirjanike looming. Esinesid Endla Lõhkivi, Helle Michelson, Reeli Reinaus, Leelo Tungal, Tea Raudsep, Kaarel Väljamäe, Doris Kareva.

Kirjandussündmuse „Kapa männik loeb!” üks korraldajaist Jane Kalajärv rääkis, et sellise sündmuse mõte oli peasjuba tükk aega. „Läbi selle sündmuse tahame öelda, et Kapa männik on meile tähtis. See on põnev koht, kus võtta ette ka miskit keha ja vaimu virgutavat,” kirjeldab sündmuse Facebooki leheküljel.

Päeva juhtis Margus Mikomägi. Ta tõdes, et ilma inimesteta ei loe Kapa männik tegelikult midagi – inimesed loevad ja männik kuulab.

Luule kui laul

Kava algas Kohila kohalike inimeste omaloominguga. Need Kapa männikust kõnelevad lood olid väljatrükituna riputatud ka pesupulkadega mändide vahele tõmmatud nõõridele, nii et soovijad said nad veel üle lugeda. Kohila valla arendusnõunik Inna Laanmets ütles, et Kapa männikust kirjutamine algatati emakeelepäeval. Männikule oli pühendatud luuletusi, mälestusi, muistendeid, kriminulle.

Külalistest astus esimesena lavale Kohilast pärit Tartu Ülikooli õppejõud Endla Lõhkivi, kes nimetas end hobitõlkijaks. Ta on rootsi keelest eesti keelde tõlkinud näiteks Anders Jacobssoni ja Sören Olssoni Berti sarja raamatuid.

Tema uusim tõlge on gerontoloogiliseks mõlluromaaniks nimetatud Catharina Ingelman-Sundbergi „Vanaproua, kes röövib panka”, millele on tulemas ka järg.

Publiku hulgas oli nii neid, kes kogu sündmuse ära kuulasid, kui ka hulgaliselt läbijalutajaid.

Juba kell pool üksteist alanud kirjandussündmus jõudis lõpule kell kolm, sest kõrval jõekäärus oli algamas saatesarja „Suvenaabrid” salvestus.

Lõpus astusid kirjanike lavale kahekesi üles luuletajad Jürgen Rooste ja Doris Kareva, kes on üheskoos andnud

Jürgen Rooste loeb luuletust. Oma järke ootab Doris Kareva.

välja luulekogu „Elutants”. Nad lugesid luuletusi nii sellest kogust kui ka mujalt.

Päeva juht Margus Mikomägi oli kaasa võtnud kitarr, mille saatel lauldes ta esinemisi sisse juhatas ja kokku võttis.

„Kitarri võtsin kaasa sellepärast just, et hea luule on isenesest laul,” põhjendas ta. Ta lisas, et seda demonstreeris temast sõltumata ka Jürgen Rooste oma luuletusi ette kandes. Jürgen Rooste nimelt vahepeal laulis või retsiteeris oma loomingut.

Jätk sarjale

Margus Mikomägi ütles, et kui teda päeva juhtima kutsuti, ei kaalunud ta kaua.

„Mets ja luuletused on sama tähtis nagu õhk,” põhjendas ta. „Luules on rütm sees

nagu päriselus. Ses poliitilise mängu ja rahateenimise elus enam rütme pole.”

Margus Mikomägi tunnistas, et tavaliselt talle kõiksugused galakontserdid ei meeldi, kuid luulele selline esinejate paljus ja festivalivorm sobib.

„Inimene loeb, männik kuuleb ja kuulab – see tunne küll seal mändide all süvenes. Päev sai paremaks, mis muud – mul endal ja usun, et neil, kes kuulasid ja läbi jalutasid samuti.”

Ta lisas, et tagantjärele tarkusega sellest päevast soovib ta täiskasvanutel lugeda Leelo Tungla lasteluuletusi. „Neis on palju tarkust.”

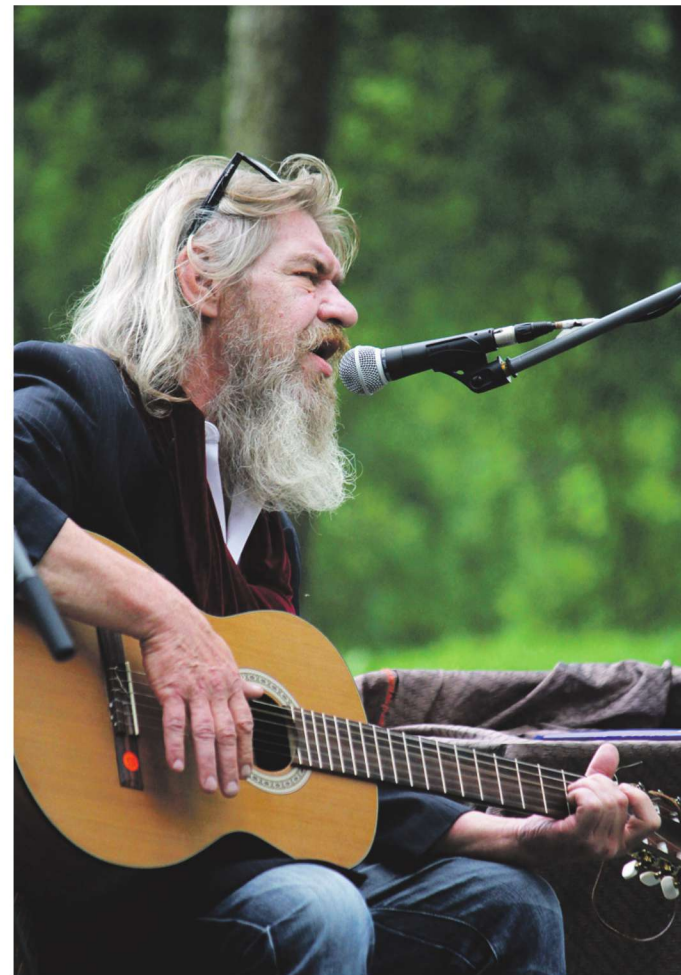
Lisaks peeti sel päeval maha maastikumäng „Kapates Kapakas”, müüdi ja vahetati männikus vanu ja uusi

raamatuid, peeti töötubasid, avatud oli laste lugemispeisa. Raamatuid müüsid nii eraisikud kui ka kirjastused. Esindatud olid Maaleht, Varak, TEA, Tiritamm.

Korraldajad rääkisid, et „Kapa männik loeb!” on jätk 2003. aastal alanud muusika ja kirjanduse kohtumiste sarjale „Concerto strummenti e voce”, kus on esinenud kirjanikke kodukandist ja kaugemaltki. Kümnennda kohtumise eel tehti läbi uuenduskuur ja koliti õue.

Inna Laanmets ütles, et selle sündmuse kaudu tahavad nad pöörata tähelepanu nii vaimsetele väärtustele kui ka elukeskkonnale.

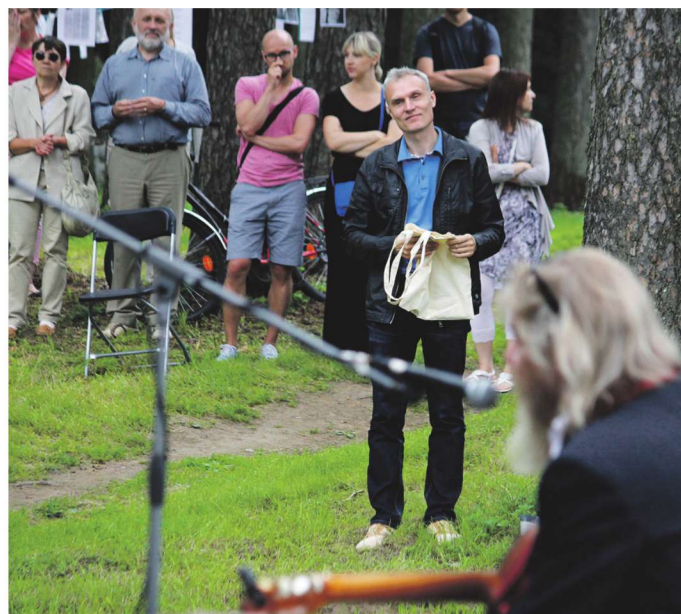
„Suvel on eriti paslik kutsuda inimesi toast välja nautima meie rikkalikku kirjandust ja suurepärase loodust,” leidis ta.

Päeva juht Margus Mikomägi esitab juttude ja luuletuste vahele laule.

Kuulutus puu küljes annab teada, mis sündmusega tegu.

Kirjandussündmust kuulamas-vaatamas käis ka Kohila vallavanem Heiki Hepner.

Fotod: VIVIKA VESKI

Avatud talud kolme maakonna teedel

Avatud talude reklaam Jaanihansol.

Fotod: JAAN VISKA

Jaan Viska

Unustatud mõisate avatusele suvel on nüüd lisandunud talud. 147 põllumajandusettevõtet ja talu avas oma ukse, et kohtuda külalistega, ja neid oli esimesel üle-eestilisel avatud talude päeval üle 40 000 inimese, võib öelda, et liikvel oli üks suvepealinna Pärnu jagu inimesi.

Avatud talud olid kohad, kus kohtusid tootjad ja tarbijad. Seeläbi õppisime

paremini tundma maaelu ja seal valmistatavaid tooteid. Lastel oli põnev näha erine-

vaid loomi ja linde. Avatud talude päevade eel räägiti palju mahetootjatest, neid oli avatud taludes 41. Eestis on üks kuuendik maast mahepõlvunduse all ja seal tegutsevaid ettevõtjaid kokku 1542. Aitab arvudest.

Uus-Kaubi talu. Vigala 40-liikmeline külade reisirühm kogunes juba kell 7 bussipeatusse, et olla esimesena Sirje ja Hillar Aiaotsa juures. Nemad on tuntud ravim- ja

maitsetaimede kasvatajad ja pakendajad. Kui ilusate nimetustega teed jõuavad poodidesse: romantiliste hetkede tee; mõnus päevatee; mõisaproua õhtutee...! Ringkäiguks jagunesime kahte gruppi, et tutvuda ravimtaimedega nende kasvukohal.

Mahetootmisel tagab eraldatus reostuskollettist ja sõiduteest soodsad tingimused. Ravimtaimede vastu paistab huvi kasvavat, sest sel päeval

jõuti päris kaugelt kohale. Eks tegijaid rõõmustab selline kontakt tarbijatega.

Tõrvaaugu talu. Teine Vigala talu Leibre külas oli busi jaoks veidi kitsaks ja konarlikuks jääval teel. Vastas oli meil perekond Kuusik ilusate kollaste nimesiltidega rinnas. Et paremini tutvuda taluga, jagati rühm kaheks. Esimene rühm võis rikkalikult laualt end kostida tatraputru võiga süües, kohvi ja saiakestega maiustades. Need, kellele hommik oli olnud kodunt väljumiseks varajane, ei tahtnud toidulauast tõustagi, kui teine rühm, kes oli tutvunud tatra töötlemisseadmetega Janeku selgitamisel, esimese välja vahetas.

Paljudele jõudis kohale, et tatar on täisväärtuslik toiduaine. Kes tahab olla terve, reibas, vastupidav, selle toidulaual peaks tatar olema, ja selle kinnituseks oli võimalik kaasa osta tatrakruupi, -tangu, -jahu ja tatrakestade padi. Muidugi ei jäänud vaatamata rohumaal hajali asunud lambakari. Sealt tuleb villa, mida töödeldakse lõngaks Kabalas, liha saab töödeldud Märjamaal ning ka lambanahk jõuab müügile. Neil on pereettevõtte, kus töötab kaks põlvkonda koos. Meil jäi tänada pererahvast südamliku, liigutava hommikupooliku eest ja soovida jõudu uute plaanide seadmiseks ja täitmiseks.

Jaanihanso siidrivabrik asub Kaelase külas Halinga vallas. Omanik Alvar Roosimaa rõõmustas sellisest huvist - päeva jooksul oli neil külastajaid olnud tuhande ringis. Jaanihanso ostis perekond juba 2000. aastal, kohapeal leitud ürikutest sai teada, et talu algus ulatub mõisa aegadele. Viimase omaniku ajal oli rajatud suur viljapuuad.

Jaanihanso oli omal ajal tegutsenud puskariärina. Nüüd leidsid uued omanikud, et paras aeg on alustada õunamahla pressimise ja siidri valmistamisega. Siidrivabrikus sai endine kolhoosi töökoda, kus meiegi tutvusime siidri ja šampuse valmistamise seadmetega. Idee ettevõtte rajamiseks tuli Eestimaa sügisest õunaputusest: miks lasta õuntel mädaneda. Sel aastal paistab hea õunasaak tulevat ning repliigi korras öeldi, et Vigala kutsekoolil on erastamata õunaaed.

Tehase käekäik oleneb sellest, kuidas inimesed võtavad toodangu omaks. Siia juurde võib lisada, et omal ajal tehti kodus rohkem õunaveini. Siider on aga hea looduslik asi, mis ehedalt pudelitesse jõuab (esimene toodang on aastast 2013).

Tori kirik. Pühapäeval ajal kasutasime võimalust astuda sisse Eesti Sõjameeste Mälestuskirikusse. Üks toimekas daam sättis lillekimpe ja pakkus ennast kohalikust kirikust rääkima. Kiriku ajalugu, taastamine ja tänapäev sai palju lähedasemaks.

Kirik ehitati Pärnu jõe kaldale 1852, taganevad Saksa väed põletasid kiriku ja õhkisid silla 1944. a. Nõukogude ajal, kui tegutses ALMAVÜ, oli kirikus laske tiir. Kirikusse on püstitatud vesikividest altar, sest kivid sümboliseerivad eestlaste kannatusrikast saatust. 23. aprillil 2001 pühitseti kirik ja kogudus nimetati Püha Jüri koguduseks. 2003. aasta 20. augustil leidis Pärnu maa vanem Kivimägi, et riigilipp tuleb heisata alaliselt ja samal aastal avati Mati Karmini loodud skulptuur „Püha Jüri võitlus lohega“. Pühimus tähistatakse kodumaa ajalooa seotud tähtpäevi.

Tänašime meile kulutatud aja ja meenutuste eest. See oli peatushetk mõtiskluseks.

Mesila talu, Muti küla, Tori vald.

Tee ääres puudus talu tee viit. Väikese ekslemise järel olime talu õuel. Ülle Talimaa kutsus abikaasa Vahuri selgitusi jagama. Kõigepealt peab ütleva, et nad olid aasta mesinikud 2007. Mesindusalane tase ja kogemuslik töö lubas neid nii kõrge tiitliga hinnata. Mesilasi peavad Tori-Selja piirkonnas, teatud grupid paiknevad Harjumaal Kosel, samuti Kurgjal, kus kasutusel ajaloolise ehitusega tarud.

Vestlus kulges kõrge emotsionaalsusega erinevatest meesegudest. Ühed neist pidavat tegema mehed melikumaks, teine retsept oli surnud mesilaste tarvitamisega - nendega peavad ettevaatlikud olema need, kel tundlikkus mesilasmürgi vastu. Mesinikud on Kraini emasad kasvatanud 30 aastat. Oma tarbeks läheb neil 100 ema aastast. Mida noorem ema, seda rohkem ta töö teeb. Töötajaid on tarude kohta ligi 70 000, mesilinnud ei ole harjunud inimese moodi laisklema. Mesilastel on täielik matriarhaat, ema on kõige tähtsam ning töötajad elavad kõige rohkem ühe kuu.

Oli võimalik erinevaid meesegusid maitsta, et seejärel sobivat kaasa osta. Seda tehti. Uudistest kuulen, et viimasel aastal on hukkunud ligi 25-30 protsenti mesilasperedest, arvatav põhjus pestitsiidid. Küll tuuakse näiteid rapsipõldudega piirnevate aladelt, omalt poolt võin lisada, et Vigalas hävitati umbrohtu kevadel põllul mürgiga, selle asemel et maad harida. Vähe paistab põllumajanduslikku ja keskkonda toetavat haridust maaharijatel olema. Toris pidi koostöö põllumeestega klappima. Mesinik Ilmar Künnapasel jätkus küsimusi. Lahkumise tänades, sest mesi, suir, õietolm ja taruvaik on asendamatud

Oidremaa mõis, Koonga vald

Mõisa trepil ootas meid peremees Riho Erismaa, kes pani kroonika tarvis nimesid kirja. Aeg oli lõunat süüa ja mõisaruumides ringi vaadata. Paluti degusteerida „hapupiimaemandat“ maapiimaga.

Peremees Indrek Urbas laastu lõikamas.

Mati Karmini skulptuur "Püha Jüri võitlus lohega".

Piimatootmisega on Riho ja Marika Erismaa tegelenud viisteist aastat. Ümberehitatud laudahoonesse sai robot Lely Astronaut lüpsiplats. Suurel osal päevast pole inimest laudas vajagi, käiakse hommikuti ja õhtuti loomi söötmas ja vasikaid jootmas. Lisaks farmitööle pakutakse mõisas majutusteenust. Eriti toredad pidid olema loodusturistid. Perel on suureks abiks majapidamisel neli last, kes nüüdki agaralt toimetavad. Kaasa sai „Pärnumaa romantilise Rannatee retseptiraamatu“. Üks olgu välja öeldud: Oidremaa mõisa suvesüdame söögi jaoks läheb värsket kartulit, suitsusinki, muna, veidi piima, tilli, sibulat ja soola. See lihtne roog on tulnud perenaisele kaasa Võrumaalt.

Silma torkas, et valda on tulnud mustkatttega teelõike. Möödunud aastal renoveeriti 5 kilomeetrit vallateid, seal, kus kõige suurem kasutamine. Teelõikude valik sõltub kasusaajate arvust, eelistatakse neid teelõike, kus omanikud on koristanud teeäärse võsa ja puud. Tee vastupidavus oleneb ju päikesest ja tuulest. Tee ehitus pole odav, kuid möödunud talvel polnud vaja lumetõrjet teha ja vahendeid jäi üle, samas on kallis hõõveldamine ja tolmutõke. Sel ja järgmisel aastal tööd jätkuvad.

Teetöödeks võeti laenu, Riho Erismaa peab sellist käitumist vajalikuks. Eelarvesse on neil veel planeeritud kolemajade lammutamine. Meeldis uue Koonga vallavanema Pikkmetsa öeldu: vald teeb tõsiseid pingutusi parema elukeskkonna nimel. Saab järeldada vaid üht: valla suurim vara ja tuluallikas on

inimene. Rõõm oli lahkuda edasipürgivatest, tööd rügevatest inimestest ja elanikke arvestavast vallast.

Kalda talu, Putkaste küla, Martna vald, Lääne-maa.

Talu tegeleb mahelihavise- ja hobusekasvatusega. Perenaine lõikas parajasti laual hobusesuitsuvorsti. Peremees, Martna volikogu esimees Indrek Urbas kutsus renoveeritavasse talumajja. Hea oli näha üht algusjärgus olevat talu arenemas. Mida rohkem õhtu poole, seda suurem näis reisiseltskonnas söögiisu olevat. Täiesti loomulik. Jagati seljankat, kohe samas küpsetati kooke. Kuidagi lihtne, ilma särata olemine tundus väga inimlik.

Peremees kutsus hobuseid vaatama, seejärel samas kõrval lõhestas Indrek haavapaku, et laastu lõigata. Rakendati masin tööle ja meie silme ees kukkusid laastumasinast laastud. Kui hoone katus tahab vahetamist, on laastud kohe omast käest. Laast võib olla käsitöö tooraineks. Kaasa lubati ka võtta ning mitmed Martna laastud jõudsid Vigalasse, küll suveniiridena. Kaasa osteti suitsuvorsti. Soovisime jätku talu renoveerimisel, tänasime toitva vastuvõtu eest. Ees ootas viimane objekt samas vallas.

Tammejuure talu, Suure-Lähtru küla, Martna vald.

Nii nad tutvustavad end: "Keset kuldseid viljapõlde, tammepuude vahel, asub ökotalu, mis kannab edasi meie esiisade loodusthoidvaid põhimõtteid ning väärtustab puhast ja eestimaist toitu. Seitsmekesi koos pürgitakse ühise eesmärgi poole, milleks on aus ja täisväärtuslik söök

toidulaua." Tammejuure Mahetalu on 2001. aastal ametlikult tunnustatud ökotalu.

Tuntuima kanepitalu perenaine Karin Kuusemaa oli tervitamas. Tutvustas tooteid, milleks on kanepiõli, -jahu, -tee, kanepi spaa-kreem, rüpsiõli ja mitmed jahutooded. Tutvusime talukompleksiga. Kõigepealt uue Tammepeiga puhkemajaga, seejärel jõudsime kanepipõllule, tegime vahet isas- ja emastaimel, vaatasime teraviljakompleksi. Jäi tänada perenaist Karinit avatud talude päevale punkti panemast.

See kõik oli suurepärase: olla peretalus tegutsejate ringis, teisalt ka tarbija. Usun, et avatud talud süvendavad koostööd elanike vahel, samas tähendab avatus edasiminekut. Ilus suurepärase ilm lubas Vigala külade reisiseltskonnal olla sõnumitooja Vigalast ning olla toredate kohtumiste teine osapool. Jääb lõpetada kordaläinud päev optimistlikult: uute kohtumisteni aastal 2016. Väart algatus vajab jätku.

Küläuspäeval tänasime vastuvõtvaid peresid väikese kinkepakiga, mille komplekteeris Mare Ülemaante. Paki sisu aitasid täita Tiia Hints, Maimu Udam, ettevõtja Vallo Asperk.

Vt ka Raplamaa Sõnumid 22. juuli, lk 3 ja 10-11

Tatratootsides ostmas.

Pardipere üle õue jalutamas.

Juristi nõuanne

Põhipuhkuse võib välja võtta kohe pärast lapsehoolduspuhkust

Lugeja küsib: Mu lapsehoolduspuhkus hakkab lõppema, laps saab peagi kolmeaastaseks. Enne dekreetpuhkust ma oma põhipuhkust ei kasutanud. Kas mul on õigus end vormistada tööle, aga jääda kohe puhkusele?

Vastab Tööinspektsiooni tööspektor-jurist Ingrid Iter:

Seadus näeb ette töötajate ringi, kellel on õigus nõuda põhipuhkust neile sobival ajal. Teiste hulgas on vanemal õigus nõuda puhkust vahetult pärast lapsehoolduspuhkust. Kui töötajal jäi enne rasedus- ja sünnituspuhkusele minekut põhipuhkus kasutamata, on tal seda võimalik kasutada ka pärast lapsehoolduspuhkust, sest põhipuhkuse nõude aegumine peatub ajaks, mil töötaja kasutab rasedus- ja sünnituspuhkust ning lapsehoolduspuhkust.

Töötajal on võimalik kasutada vahetult pärast lapsehoolduspuhkust nii enne rasedus- ja sünnituspuhkusele jäämist kogunenud puhkusepäevi kui ka rasedus- ja sünnituspuhkuse aja eest kogunenud puhkusepäevi. Nimelt arvestatakse ka need 140 kalendripäeva põhipuhkuse andmise õiguse aluseks oleva aja hulka erinevalt lapsehoolduspuhkusel viibitud ajast, mille eest töötaja

põhipuhkust juurde ei teeni. Lisaks on töötajal õigus nõuda põhipuhkust perioodi eest, mis jääb lapsehoolduspuhkuse lõppemise ja kalendriaasta lõpu vahele, sest põhipuhkuse nõue tähendab kogu puhkuse nõuet jooksva kalendriaasta eest. Kui töötaja lahkub töölt enne kasutatud põhipuhkuse väljatöötamist, on tööandjal õigus tasu väljatöötamata põhipuhkuse päevade eest töötaja lõpparvest kinni pidada.

Puhkuse kasutamiseks peab töötaja esitama tööandjale avalduse vähemalt 14 kalendripäeva enne puhkusele jäämist. Avalduse võib esitada nii paberkandjal kui ka e-kirja teel. Kui töötaja katkestab lapsehoolduspuhkuse ning soovib kohe kasutada ära põhipuhkuse, tuleks avaldused lapsehoolduspuhkuse katkestamiseks ja põhipuhkuse kasutamiseks esitada üheaegselt, sest mõlemal juhul eeldab seadus 14-kalendripäevast etteteatamist.

Kesk-Eesti suurimad elektritarbijad on Raplamaa kodukliendid

Taavi Pungas, Eesti Energia kodukliendi ärijuht energiamüügis

Eesti Energia koduklientide tarbimisharjumused näitavad, et Raplamaa kodukliendid on käesoleva aasta jooksul tarbinud kokku üle 22 GWh elektrit, mida on rohkem kui näiteks Viljandimaal, Jõgevamaal või Järvamaal. Nutikas tarbimine võimaldaks koduse energiatarbimise kulusid vähendada kuni 10%.

Keskmise Raplamaa kodukliendi kuine tarbimine on ligikaudu 255 kWh, mis on suurem Eesti enamiku maakondade tarbimisest, kuid samas jääb alla Pärnumaa ja Harjumaa koduklientidele.

Juba täna kasutab suur hulk Raplamaa koduklientidest erinevaid mooduseid tarbimiskulude vähendamiseks. Praegused tehnilised uuendused annavad aga koduklientidele võimaluse veelgi nutikamaks ja säästlikumaks tarbijaks saada.

Nii on näiteks ligi kolmandik Raplamaa kodudest valinud energiatarbimise reguleerimiseks ööpäevaringelt sama elektri hinna asemel öö ja päeva erisusega hinna või tunnipõhise hinna, mis sõltub börsihinna muutustest. Sellised valikud on kasulikud juhul, kui tarbija igapäevatoimetusi iseloomustab kindel muster – näiteks väiksem päevane elektritarbimine – või põhjalikum huvi börsihindade pideva muutuse vastu.

Kindlasti leidub Rapla-

Nutikas tarbimine võimaldaks koduse energiatarbimise kulusid vähendada kuni 10%.

Foto: SIIM SOLMAN

maal ka ekstreemsemat energiasäästu viljelevaid tarbijaid, kes lähtuvad põhimõttest, et odavam elekter on tarbimata elekter, ning püüavad sellest tulenevalt võimalikult vähe elektriseadmeid kasutada. See traditsiooniline meetod võib olla küll tulemuslik, kuid kahtlemata pole see tarbijale mugav. Tänapäeval on tarbimise säästlikumaks korraldamiseks mitmeid võimalusi, mis igapäevaelu mugavusi kuigivõrd ei mõjuta. Teadlikuma tarbimise ja lihtsate nippide abil on võimalik vähendada koduseid elektrikulusid hinnanguliselt kuni 10%.

Kuigi suurimaks energiakuluks on kodudes küttesüsteemid ja veevõrk, kasutame

paratamatult teatud määral ka elektriseadmeid. Selleks, et elektrikuludelt säästa, ei pea palju ette võtma – piisab mõningate harjumuste muutmisest. Pesumasina kasutamine madalamal temperatuuril, toasoojuse vähendamine kraadi võrra või mitetöötavate elektriseadmete eemaldamine vooluvõrgust on vaid mõned lihtsad näited erinevatest nippidest, mille abil oma tarbimist teadlikult säästlikumaks kujundada.

Täna toetab ka tehnika areng üha enam teadlikumat tarbimist – nii näiteks saavad juba praegu rohkem kui pooled eestlased kasutada ära tunniarvestitest saadavat tarbimisinfot ja selle jälgimist hõlbustavaid seadmeid, et olla pidevalt nutikam tarbi-

ja. Nutikateks abivahenditeks elektritarbimise jälgimisel on näiteks Eesti Energia mobiiliäpp ja e-teeninduse tarbimisgraafik, mis võimaldavad elektritarbimist lausa tunni täpsusega jälgida ja selle põhjal oma tarbimisharjumuste muutuste mõju näha.

Teadliku tarbimise trendi kasvu nii Raplamaal kui ka mujal Eestis näitab selgelt asjaolu, et juba praegu jälgib Eesti Energia mobiiliäpi kaudu oma tarbimist iga kuu rohkem kui 16 000 klienti ja e-teeninduse tarbimisgraafikut külastab iga kuu üle 25 000 klienti. Lisaks saab veebilehel energia.ee/kokkuhoid kohe kiirelt ka oma kodu energiaprofiili paika panna ning selle põhjal kasulikke energiasäästusootusi näha.

Eesti Töötukassa
VABAD TÖÖKOHAD

www.tootukassa.ee Töötukassa Raplamaa osakond Tallinna mnt 14, 79513 Rapla

Raplamaal seisuga 28.07. 2015

TÖÖPAKKUMISE NIMETUS	TÖÖKOHTI	ASUKOHT
müüja Hageri A&O kaupluses	1	Hageri alevik
veterinaar	1	Pae küla
tehnik (mehhatroonika)	2	Kohila alev
juuksur	1	Kohila alev
puidupingitöötaja	1	Kohila alev
rataslaaduri juht	1	Kohila alev
kokk	1	Järvakandi alev
kokk (Kehtna lasteaed Siller)	1	Kehtna alevik
puhastusteenindaja Järvakandis	1	Järvakandi alev
autojuht	1	Kohila alev
küljendaja-kujundaja	1	Kohila alev
metsaveotraktori juht	1	Rapla maakond
automaaler	1	Prillimäe alevik
transporttöötaja	1	Kohila alev
muusikaõpetaja	1	Järvakandi alev
lukksepp-keevitaja	1	Alu alevik
puidutööstuse töötaja	12	Alu alevik
koka-abi	1	Rapla linn
tehnik	1	Vigala vald
piimaautojuht	1	Rapla maakond
tootmistööline	5	Kohila alev
meditsiiniõde	2	Rapla linn
bioanalüütik/laborant	1	Rapla linn
lüpsja	1	Inglise küla
müüja	1	Kohila alev
müüja	1	Kohila alev
müüja	1	Hageri alevik
klienditeenindaja	2	Rapla linn

Lisainfot tööpakkumiste kohta leiate töötukassa iseteenindusportaalist: <https://iseteenindus.tootukassa.ee>.

Toores kurgisalat paprikaga

Hinnavõrdlus

Stina Andok

Kätte on jõudnud üks meie kliima mõnusamaid hooaegu, mil peenrad on köögiviljadest lookas. Üks suviseid lemmikuid eestlase toidulaua on kindlasti värske kodumullas kasvanud kurk. Värske kurk koosneb 90% ulatuses veest ja aitab organismist mürkaineid väljutada ning on suurepäraseks lisandiks nii võileivale, salatisse, koostatavasse kokteili kui ka näiteks hoidisesse.

Ühe maitstva kurgihoidise jaoks läheb vaja: 3 kg kurki, 4-5 sibulat, 1-2 küüslauku, 4-5 paprikat, 4-5 tilliõisikut Maitseks: 1 sl sinepit, 1-2

	Värske pikk kurk, Eesti, 1 kg	Punane paprika, 1 kg	Sibul, 1 kg	Küüslauk, 1 kg
Maxima	1,49	1,99	0,48	2,45
Säästumarket	1,45	1,99	0,47	2,45
Konsum	1,79	2,49	0,49	3,49
Meie Toidukaubad	1,50	3,20	0,75	3,68
Selver	1,69	1,99	0,48	6,99

Hinnad on seisuga 27.07.15

spl soola, 3 spl suhkrut, 4 spl äädikat, 1 tl peent pipart, 4-5 sl õli, tilli

Tee nii: Tükelda kurk, sibul, küüslauk, paprika ja tilliõisikud suurde anumasse. Lisa ka muud koostisosad, sega ja hoia ööpäev jahedas.

Seejärel pane salat purkidesse ja kaaneta. See toores kurgipaprika salat säilib külmas hoiustatuna kuus kuud, aga manustama võib hakata kohe. Retsepti autor: Öie Lauri, leitud Märjamaa 2011. aasta retseptitalgute

toidureseptide hulgast. Rapla Talupoest saab Endla talu sibulat hinnaga 2,50 eurot kg, värsket Raplamaa küüslauku hinnaga 5,95 eurot kg, väikest värsket kurki hinnaga 0,50 eurot kg ja Raba talu kurki hinnaga 1,95 eurot kg.

Jõe tänaval krooniti maakonna meistrid tennises

Siim Jõgis

Möödunud nädalavahetusel peeti Raplas Jõe tänaval väljakutel maakonna meistrivõistlusi tennise üksikmängus. Meeste arvestuses võitis meistritiitli esmakordselt Indrek Tool ning naistest hõivas tiitli Pirjo Tambla. Naiste meistreid selgitati kusjuures Rapla maakonnas esmakordselt.

Turniirist võttis tänavu osa rekordarv mängijaid. Meeste arvestuses oli neid 20 ja naisi 14. Eelringi mängudega tehti algust juba reede, 24. juuli pärastlõunal. Meeste arvestuses osales eelringis kaheksa madalama asetusega mängijat, kellest neli pääses edasi esimesse ringi.

Kuueteistkümmne tennisis-tiga esimese ringi mängud said alguse laupäeva hommikul. Mängijaid ja mängu oli nii palju, et osa kohtumisi tuli pidada õhtupimeduses prožektorite valguses. Laupäevased mängud said alguse kell üheksa hommikul ning lõppesid alles kolmveerand üks öösel. Pühapäeval sai turniir läbi kella neljaks pärastlõunal.

Meeste konkurentsist jõudsid poolfinaali Indrek Tool, Villu Teets, Alex Raadik ja Tauno Olju. Erakordselt tasavärgise poolfinaali pidasid Indrek Tool ja Tauno Olju. Kaks ja pool tundi kestnud kohtumise järel võitis Tool 7:5, 7:6. Teises poolfinaalis oli Alex Raadik 6:0, 6:4 üle Villu Teetsist.

Meistrivõistluste korraldaja Donatas Narmont ütles, et ka veerandfinaalides kaotanud ja kokkuvõttes 5.-8. kohta jagama jäänud mängijad olid tugeva tasemega. Need olid Marko Kasepõld (2014. aasta hõbe), Kaito Kuusing (2014. aasta poolfinalist), Taivo Tüvist ja Toomas Polluks. "Tänavu oli väga kõrge tasemega turniir. Võrdseid heitlusi oli palju," ütles Narmont.

Finaalis võitis Tool Raadikut tulemusega 6:0, 6:1. Indrek Tool, kes kuulub Eesti liigatennise paremikkude, tegi maakonna meistrivõistlustel

kaasa esmakordselt. Kolmanda koha matš oli tasavärgsem - Olju võitis Rapla tenniseklubi üht paremat mängijat Villu Teetsi 6:3, 7:5. Meeste lohuturniiril võitis Hendri Lindal Riho Pihlapuud 6:4.

Värske Rapla maakonna meister Indrek Tool ütles, et turniiri teises poolkes oli mängijate tase väga võrdne. Enda sõnul võitis ta finaali ülekaalukalt, sest tal õnnestus oma mäng peale suruda. "Poolfinaal oli see-eest oluliselt raskem ning kestis kaks ja pool tundi," ütles Tool.

Viimase hetkeni lootis ta enda sõnul seda, et turniirist võtab osa ka mitmel eelmisel aastal meistriks tulnud Mihkel Nurm. Siiski ei saanud Nurm tiitlit kaitsma tulla, sest tal olid samal ajal tähtsad mängud Eesti liigas. Kuigi Indek Tool ei ole Rapla tenniseklubi liige, seob teda siinse maakonnaga Raikküla vallas asuv vanematekodu. Samuti on ta Rapla ühisgümnaasiumi vilistlane aastast 1999.

Donatas Narmont avaldas head meelt selle üle, et naiste arvestuses nii palju mängijaid kokku tuli. Enamik neljateistkümnest osalejast olid Rapla tennisekooli taustaga ning õppinud tennist Jaan Rahe käe all. Esikolmiku moodustasid Pirjo Tambla, Evelin Küttis ja Mai Kalda.

Poolfinaalide tulemused: Pirjo Tambla - Mai Kalda 6:2, 6:4 ja Evelin Küttis - Katrin Taal 5:7, 6:4, 10:7. Finaalis alistas Tambla Küttise 6:1, 6:4. Pronksimängus alistas Mai Kalda Katrin Taali 6:1, 6:1. Naiste lohuturniiril olid vastamisi Mai Laurimaa ja Kati Ojavee, mille võitis Laurimaa 6:4.

Meeste arvestuses võitis meistritiitli esmakordselt Indrek Tool.

Fotod: SIIM SOLMAN

Naistest hõivas tiitli Pirjo Tambla.

Reino Velleste jäi EM-il napilt pronksist ilma

Siim Jõgis

Sloveenia linnas Mariboris toimunud jahilaskmise Euroopa meistrivõistlustel sai Reino Velleste kaarrajäl juunioride arvestuses neljanda koha. Põhivõistlusel püstitas ta 121 märgiga juunioride Eesti rekordi ning saavutas sellega suurmeistri staatuse. Põhivõistluse tulemus andis Vellestele lõppvõistlusel koha kuue

parema seas, kust ta pääses edasi pronksikohutumisele Küprose sportlase Nicolas Vasiliouga. Seal jäi nende matš viiki, kuid Velleste eksis ümberlaskmise teises ringis ning nõnda läks pronksmedal Vasilioule.

Velleste treener Ülo Mets ütles, et 121 märki on väga tubli tulemus, olgugi et medalist jäi väga vähe puudu. Järgmisel aastal saab Velleste võistelda veel juunioride klassis ning pärast

sesta ootavad ees juba täiskasvanud.

2017. aastal algab uus olümpiatsükkel ning Velleste on koos oma treeneriga võtnud eesmärgiks pääseda 2020. aasta suveolümpiamängudele Tokyos. Mets selgitas, et selleks tuleb läbida väga tihe sõel - kas võita mõni maailmakarikaetapp või jõuda EM-il või MM-il kahe parema hulka. Juunioride arvestuses olümpiakohti Euroopa meistrivõistlustel välja

ei jagatud. Mets ütles, et järgmise aasta augustis Rio de Janeiro toimuvatele olümpiamängudele Velleste ei sõida ning seda pole ka eesmärgiks võetud.

Euroopa meistriks tuli itaallane Gabriele Rossetti, korrates kvalifikatsioonis 124 märgiga maailma ja Euroopa juunioride rekordi. Teiseks jäi finaalis ümberlaskmisega soomlane Eetu Kallioinen.

Kanter täitis Kohilas MM-i normi

Siim Jõgis

Reedel, 24. juulil toimunud Kose-Kohila kettatuuri teisel osavõistlusel Kohila staadionil täitis Gerd Kanter Pekingi maailmameistrivõistluste normi.

Juba esimesel katsel heitis ta ketta 66.02 peale, millega täitis normi enam kui ühe meetri jagu.

MM-i norm on tänavu täpselt 65 meetrit. Selle tulemusega täitis ta ka Rio de Janeiro olümpianormi, mis on 66 meetrit. Teises voorus heitis Kanter 62.72 ning kuuendas 62.59. Kolm vahepealset katset Kanteril ebaõnnestusid ning mõõtmisele ei läinud.

Teise koha sai Kohilas Märt Israel tulemusega 61.15, mille ta heitis neljandas voorus. Kolmas koht läks Artjom Nikitinile Audentese spordikoolist, kes heitis isikliku rekordi 47.69. Sealjuures heitis ta kolm tundi enne Kohila võistlust Kose staadionil 47.68, mis tol hetkel

märkis samuti tema isiklikku rekordit. Tuuri võitjaks üldkokkuvõttes võibki pidada just Artjom Nikitinit, sest kahe osavõistluse peale kokku sai tema parima tulemuse. Ometi on Gerd Kanter saanud mõistetavatel põhjustel rohkem tähelepanu. Parima tulemuse heitis ikkagi tema.

Võistluste korraldaja Mati Lilliallik rääkis, et mitmed osalejad, sealhulgas Kanter, loobusid Kose võistlusest kehvade tuule tõttu. Naiste võistlusel oli vaid üks osaleja – Kätlin Tõllasson, kes sai ühekilose kettaga kirja tulemuse 50.59. Lilliallik ütles, et see võib küll näida tavapäratu, et ühe päeva jooksul peetakse heite-turnee kahel staadionil, kuid maailmas on näiteid sellistest võistlustest küll ja küll.

Enne Kose-Kohila võistlust oli Kanteri hooaja parim tulemus 64.11. Kohila staadioni rekord kuulub samuti Gerd Kanteri nimele, kui ta heitis 2009. aastal 71.64. Kergejõustiku maailmameistrivõistlustes toimuvad tänavu samal staadionil, kus Kanter 2008. aastal olümpiavõitjaks tuli – Pekingi rahvusstaadionil. Maailmameistrivõistlused saavad alguse 22. augustil ning kestavad 30. augustini.

Enne Kose-Kohila võistlust oli Kanteri hooaja parim tulemus 64.11. Kohila staadioni rekord kuulub samuti Gerd Kanteri nimele, kui ta heitis 2009. aastal 71.64.

Foto: SIIM SOLMAN

RJK jättis Jalkafestilt koju ühe turniirivõidu

2003. aastal sündinud poiste turniir oli üks pingelisemaid ja kestis kaks päeva. Raplamaa jalgpallikooli mängijad selles vanuses medaliteni ei küündinud.

Foto: SIIM SOLMAN

Siim Jõgis

Aastatega on kujunenud traditsiooniks, et Raplas ei möödu ükski suvi ilma kohaliku Jalkafesti ehk noorte jalgpalliturniirita. Tänavu toimus see kuuendat korda ning teist korda lisasid külalised välismaalt sellele rahvusvahelise mõõtme.

Lisaks Eesti võistkondadele olid kohal esindused Ukrainast ja Lätist. Jalkafest läks Rapla ühisgümnaasiumi staadionil lahti neljapäeval, 23. juulil tütarlaste turniiriga ning lõppes pühapäeval. Tänavu oli esimene aasta, kui võistlused peeti neljal päeval. Varasematel kordadel on toime tulnud kolme päevaga.

Uudne lüke oli ka see, et kõige esinduslikum turniir – 2003. aastal sündinud poiste võistlus – peeti kahel päeval. Jalkafesti korraldaja Taavi Tüvist ütles, et neljapäevane formaat õigustas ennast igal

juhul. Nõnda sai ajakava üles ehitada vabamalt ning mängude vahele planeerida lühikese pausi. “Ka koormus jaotus väljakule ühtlasemalt,” ütles Tüvist.

Rapla jalgpallikool (RJK) saavutas parima tulemuse tütarlaste arvestuses, kus võeti nelja naiskonna konkurentsist esikoht. Teine koht läks Saku Sportingu tüdrukutele ja kolmas koht Lõuna-Läänemaa JK tüdrukutele. Kõik võistkonnad kogusid võrdse arvu punkte ja lõpliku järjestuse otsustas parem väravate vahe. Raplamaa jalgpallikoolile tõid medalid ka 2006. ja 2007. aastal sündinud poisid. Mõlemad teenisid pronksi. “Hästi läks kõikidel, sest saadi väga tugevaid mängijaid ja mängiti ka välismaa võistkondade vastu, mis on eriti kasulik kogemus,” sõnas Tüvist.

Mõlemad välismaa meeskonnad, Chernihiv Unist (Ukraina) ja Madonas BJSS (Läti) osalesid 2003 sündinud poiste arvestuses. Turniiri võitsid ukrainlased, teise koha said lätlased ning kolmanda koha võttis Nõmme Kalju esindus. Raplamaa jalgpallikool pani selles vanuses välja kolm

võistkonda, kuid medalikohadeni nemad ei küündinud. Kolme tugevama võistkonna konkurentsist alistas Chernihiv Unist 1:0 Nõmme Kalju. Madonas BJSS ja Chernihiv Unist mängisid 0:0 viiki ning sama skooriga lõppes ka Kalju ja lätlaste vastasseis.

Nõmme Kalju treener Kristen Viikmäe ütles, et tema hoolealused mängupildi poolest välismaalastele alla ei jäänud. “Ukrainlastel lasime kohe mängu alguses lihtsa värava lüüa. Võimalusi tekkis mõlemal poolel,” ütles ta. Nõmme Kalju esindused osalesid Raplamaa Jalkafestil teist aastat. Viikmäe ütles, et ta on võistluste korraldusega väga rahul. Samuti kiitis ta heas korras muruväljakuid.

Aastast aastasse on turniirist osa võtnud ka Paide Linnameeskonna esindus. Treener Viktor Mets ütles, et kui välismaa meeskonnad Eestisse mängima tulevad, on nad reeglina keskmisest paremad. Siit ka põhjus, miks nad eestlastest üle olid. Eriti kiitis Mets ukrainlasi, öeldes, et neil olid kõik mängijad võrdselt heal tasemel. Paide Linnameeskond kaotas oma vahelise mängu Chernihiv

Unistile 2:0.

Sarnaselt Viikmäega tõstis ka Mets esile Jalkafesti korraldust. “Kui on head muruväljakud, saab häid mängijaid ja kui korraldus on hea, siis tulevadki võistkonnad tagasi,” põhjendas Mets, miks Paide Linnameeskond igal aastal turniirist osa on võtnud.

Võrreldes 2014. aastaga jäi osalevate võistkondade arv väiksemaks. Seda suuresti seetõttu, et ka vanusegrupe oli vähem. See aga ei anna põhjust vaadata järgmise aasta turniirile pessimistliku pilguga. Pigem vastupidi. Taavi Tüvist avaldas lootust, et järgmisel aastal kasvab nii võistkondade arv kui ka mängu kvaliteet.

“Jalgpall on selle ürituse tuum ja siin suuri muutusi ei tule, küll aga tuleb huvitavaid asju lastele ja lastevanematele vaba aja veetmiseks,” lubas Tüvist. Visiooni kohaselt tuleb kasutusele võtta rohkem staadioneid - Kaarepere kunstmuru, Kehtna, Rapla Vesiroosi väljak ning Kohila. See tähendab küll osaliselt laiali valgumist, aga finaali olulisemad mängud koonduvad siiski Raplasse.

MÜÜAKSE

Kanarbiku talu müüb korralikke tooreid ja kuivi küttepuid (lepp, sanglepp). Pikkused 30, 33, 37, 40, 50, 75 cm. Tel 5373 7294

lõhutud toores lehtpuu al 30 €, metsakuiv okaspuu al 35 €, lõhutud toores tamm al 35 €. Tarne al 10 ruumi. Tel 502 4895

turba- ja puidubriketti. Kuivad kütteklotsid. Vedu. Tel 5359 2794

Rapla küttekontoris lõhutud, saetud lepa küttepuid 30, 40, 50, 60 cm, ka võrkkotis. Vedu. Tel 516 6305

kuivi pakitud kütteklotse ja kaminapuid, pelleteid ning puidu- ja turbabriketti alusel. Vedu tasuta. Tel 433 3130, 523 8503

kütteklotse 40 l võrkkotis. Tel 5683 0454

kuivi küttepuid lahtiselt ja võrgus. Tel 503 6941

küttepuid 40-50 cm. Kask, haab, segapuu, metsakuiv kuusk. Alates 28 €/rm. Tel 527 8922

Rapla Kütteäris puidu- ja turba-briketti, pelleteid, kaminapuid kotis. Vedu tasuta Tel 5563 6856

kuivad kvaliteetsed segapuud 30, 40 ja 50 cm. Kuivad kasepuud 30 cm. Tel 5196 3947

soodsalt killustikku ja ehitusliiva – kuni 25% soodsamalt Orgita II paekarjääris Märjamaa vallas Orgita külas. Info tel 5635 6256 info@limeston.eu

Raplas kaubabetooni, liiva, killustikku, kaevurõngaid, r/b detaile ja armatuuri. Tellingute rent. Tel 517 5335

saunaahjusid, kaminaid, pliite. Soodsalt. Tel 505 4355

suitsuvorsti ja maasinki väikehulgi, ko haletoomisega. Info tel 5196 2628 või 5351 7414

soodsa hinnaga talusealiha. Vajadusel tükeldame. Info tel 505 9151, 5354 3002

väike 4-rattaline traktor adra, muldajate ja käruga. Garantii 1 a. Kohaletoomine müügiks, esitluseks 10 €, müügihind 550 €. Tel 5801 5855, hobikonstruktor. OnePageFree.com

1,65 m kasutamata Poola rootorniiduk. H 750 €. Tel 512 9519

1-toaline korter Kooli tn Kohilas. Hind 34 900 €. Tel 514 7136

5-toal renoveeritud korter Juurus. Hind 19000 €. Tel 528 6796

OSTETAKSE

Vanametalli kokkuost Agrovaru territooriumil E-R 9-17, L 9-14. Tel 505 8637, www.feralmet.ee

Vanametalli kokkuost Raplas Järna 2. E-R 9-17, L-P 10-14. Tel 5818 8986 www.rauaspets.ee

metsakinnistuid ja kasvavat metsa. Tel 502 4895; info@pajakapuit.ee

PROMETS OÜ ostab metsamaad ja kasvava metsa raieõigust. Tel 5591 9930, info@promets.ee.

OÜ ETEST PR ostab põllu- ja metsamaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee

metsakuiva ja seisnud palki 4,2; 4,8; 5,1. Tel 501 2069

heinapress Kirgistan, MTZ 82 suure kabiiniga. Tel 5694 0400

10-15 m³ mulda haljastuseks. Tel 502 2804

vanu jalg- ja mootorrattaid, võrre ning nende varuosi. Võivad olla ka mittekomplektsed. Samuti pakuvad huvi erinevad vanaaegsed esemed. Tel 508 6947

ANNAN ÜÜRILE

3-toalise ahjuküttega korteri Maidlas. Tel 5307 8055

TEENUS

Soojuspumpade remont, müük ja paigaldus, kodumasinat ja sõiduki kliimaseadmete remont. Tel 5330 1720 www.kulmaline.ee

Viin ära TASUTA terved suurelainedised eterniitplaadid. Tel 5373 7294

Kolimismet pakub kolimisteenuseid (ka rahvusvahelisi), mööbli montaaži ja demontaaži, pianinode, klaverite ja seifide erivedu, utiliseerimist (mööbel, metall, kodutehnika). Tel 5869 8700 kolimisamet@gmail.com

KAARDID ENNUSTAVAD 24 H. Tel 900 1727, h. 1,09 €/min

Veo- (4 t), tõste- (2,3 t) ja bob-cat teenus. Tel 527 1344, 509 4884

Raamatupidamine, aruanded. Tel 505 9669, info@holopoint.ee

Katuseehitus (lame- ja viilkatused), üldehitustööd. Tel 5629 8738, info@palmergrupp.ee

Ohtlike ja suurte puude langetamine. Tel 517 5783

Katuste survepesu ja värvimine (plekk, kivi, eterniit). Fassaadi survepesu ja värvimine. Tänav- ja unikiivide puhastus. Tel 5624 1509 Andres

Töökeskonnaspetsialisti teenus ettevõtetele (riskianalüüsid, ohutusplane dokumentatsioon, juhendamised). Kerli tel 5885 6367, www.korstnaohutus.eu

Telli korstnapühkija. Tel 5885 6367, www.korstnaohutus.eu

Kalmistuhaldus OÜ. Hauaplatsi korrustus. Tel 5344 3700

TUTVUMINE

43-aastane naine soovib tutvuda püsisuhte eesmärgil. Tel 5385 2753. Saata SMS

Kogu Raplamaa ühes ajalehes!

**Otsekorraldus 6.45 €
3 kuud 20.25 €
6 kuud 40.55 €
12 kuud 81.10 €**
Info tel 489 2130

Eldi perega!
Meie siiras kaastunne teile

GERDI
ootamatu kaotuse puhul.
Majakaaslased
KÜ Pargi Kolmest

Mälestame
kauaaegset seltsi liiget

INGRID VAHESALU.
Südamlik kaastunne omastele.
Kohila Tantsu, Lauulu
ja Mängu Selts

*Vaikne muldne emasüli,
võta vastu rändaja...*

Avaldame kaastunnet
Kerstile perega

EMA

kaotuse puhul.

Vahur, Riipulk ja Lindeberg

Meie sügav kaastunne
Eldi Siniveele poja

GERDI
surma puhul.
Lapsepõlvkodu
naabripere Andreselt

Mälestame unustamatut
klassiõde

INGRID VAHESALU

ja avaldame siirast kaastunnet
Ulvi perele.

Kohila Gümnaasiumi 4. lend

*Ääretu, piiritu, valu.
Otsatu ajatu lein...*
Armas Eldi!

Tunneme sulle südamest kaasa
armsa poja

GERT SINIVEE
13. IV 1979 - 21. VII 2015

valusa kaotuse puhul.

Toakaaslased pisipeda päevilt
Erna, Irja ja Saima

*Töökas ja sõbralik
oli Su hing,
puhkama, puhkama
kutsuti Sind...*

Mälestame ja avaldame
südamlikku
kaastunnet Kerstile ja Tiidule
peredega kalli ema

TIIA PAENURGA

kaotuse puhul.

Aino ja Heldur,
Vaike, Leili ja Linda
peredega

Südamlik kaastunne Eldile
kalli poja
GERT SINIVEE

kaotuse puhul.
Moonika, Tanja ja Liina

Kallid Rein, Janika, Jaana,
Rauno ja Gretelis!
Siiras kaastunne teile kalli

HELJU LILÄNDERI

kaotuse puhul.
Folklooriselts Kiitsharakad

Avaldame kaastunnet Ulvi
Vahesalu perele

EMA

surma puhul.
Tarvo-Aro, Rein, Heino

Leiname

INGRID VAHESALU.

Südamlik kaastunne
lahkunu omastele.
Korteriühistu Kohila Kooli 7

*Mõni hetk on elus
valusam kui teine,
mõni hetk on kohe
väga-väga valus...*
(J. Tätte)

Siiras kaastunne Eldile ja
lähedastele kalli

GERT SINIVEE

traagilise surma puhul.

Endla ja Hando,
Meelis ja Margus peredega

TÖÖPAKKUMISED

Rapla Metall OÜ otsib suveks paigalduse
ABITÖÖLISI.
Töö sisu: kütteseadmete paigaldusel abitööde teostus, materjali koristus, vedu, lihtsamad paigaldustööd.
Rapla Metall OÜ otsib **SANTEHNIKUT.**
Töö sisu: kütteseadmete paigaldus.
Tööle asumise aeg kohe. Tel 524 7707
Kontakt: Margus Maidre margus@raplametall.ee

Soome ettevõtte otsib kipsseinte ja ripplagede
PAIGALDAJAJD.
Vajalik eelnev töökogemus ja isikliku auto kasutusvõimalus.
Kontakt: jussikeoy@gmail.com või tel +358 451 436 656

Leigoter Puit OÜ võtab tööle
TOOTMISTÖÖLISE.
Ettevõtte tegeleb vaheseinte ja siseuste tootmisega. Asume Rapla vallas Kalevi külas (Alu külje all). Tasu kokkuleppel. Täpsem info tel 5692 1094

Transpordifirma otsib kogemusega
AUTOJUHTI poolhaagisega veokile Eesti sisestele vedudele. Lisainfo telefonil 518 2908

Põhja-Eesti Regionaalhaigla Kose korpuses saab tööd
ÕDE.
CV palume saata e-posti aadressile personalitsing@regionaalhaigla.ee või helistada telefonil 617 2212

*Hinges on sõnatu valu,
südamas kallis mälestus...*
Kallist sõpra

INGRID VAHESALU

leinavad Marju, Tiiu, Milvi,
Maret, Ölme.

Sügav kaastunne lähedastele.

*Sellest, kelle aeg
Su kõrvalt viis,
on taevas saanud
Sinu kaitseingel.
Ta on su kõrval alati ka siis,
kui headus siliitab,
kui õelus salvab.
Ta ikka valvab.*
(V. Osila)

Mälestame

METE MAKIENKOT

ja avaldame kaastunnet
Katsile, Kajale, Kritile ja Erkole.

Auli, Andres, Ene,
Tarmo ja Elle

*Sinust mälestus me hinges
elab.
Sinu hää l veel kõrvus kõlab...*

Kallist laulusõpra

INGRID VAHESALU

leinavad ansamblikaaslased.
Sügav kaastunne lähedastele.

*Tuul puude ladvus tasa kiigub,
me vaikes leinas
langetame pea...*

Avaldame siirast kaastunnet
perele ja lähedastele

GERT SINIVEE

surma puhul.
Alois perega

Mälestame kursusekaaslast

TAIVO HERMATIT

ja avaldame kaastunnet
lähedastele.
1984. a lõpetajad ja Ants Siitan

KINO

MÄRJAMAA HELK „Pikslid“ (USA, 3D)
31. juuli kl 17
2. august kl 15, 17
5. august kl. 17
„Terminaator Genisys“ (USA, 3D)
31. juuli kl 19, 21.20
2. august kl 19, 21.20
5. august kl 19. 21.20

NÄITUS

"Häirekell karikatuurides". Raimo Aasa ja Mati Michelise karikatuurinäitus (alates 3. augustist) Rapla Keskraamatukogu

Eesti Klaasikunstnike Ühenduse aastanäitus HETK Järvakandi, Tallinna mnt 37, K-L kl 14-17

VIII üle-eestiline õpilaste kunstikonkurss-näitus **“MINU KLAAS 2015”** Järvakandi, Pargi 1 (II korrus), E-R kl 12-17

Rahvakultuuri keskuse rändnäitus „Pärand elab!“ Grete Saluste nukud & Victoria Saluste joonistused
Fotonäitus uue raamatukogu valmimisest „Nii ehitati maja“ Kehtna raamatukogu

“Kalligraafia - kõik on lubatud!” Eda Taevas ja Irene Volk (kuni 30. juuli)
Keraamikanäitus “Mälestuseks Sulle”. Kohila sümposionil valminud minikeraamika erakogudest Kohila raamatukogu

Meiu Mündi tööde näitus Kohila Tornigalerii (Viljandi mnt 1), avatud kiriku lahtioleku aegadel või leppida kokku tel 5623 0741.

Juubelinäitus „Hugo Lepnurm 100“
2. klassi laste keraamikanäitus „Luiged“
Märjamaa gümnaasiumi 5.-9. klassi õpilaste meisterdatud sõidukite näitus „Tuleviku Eesti liiklusrühendid 2015“
Valgu põhikooli õpilaste kunstiloomingu näitus
Muusika-aastale pühendatud näitus „Muusika aeg“
Märjamaa valla raamatukogu

Märjamaa kunstikooli õpilastööde näitus Tiina Azojani lillemandalate näitus

Märjamaa rahvamaja Ly galerii

Näitus “Tule tulemine”. Erinevad võimalused valguse saamiseks, alates tulevibust kuni päikesepaneelideni Sillaotsa talumuuseum

Teemanäitus „Vaasid“
Eve Niinemetsa maalid
Raikküla kultuurikeskus, näituse külastamiseks helistada tel 516 0783

Rändnäitus “Kuidas õppida vaatama?” Edgar Valteri 85. sünniaastapäevale pühendatud laste fotovõistluse paremad tööd (saalis)
Tarvo Aro Meti vitraažinäitus „Päikeseõied“ (lugemissaalis)
Pliiats teravaks! Ants Haljamaa pliiatsiteritajate kogu (vitriinis)
Loe, sa ei kahetse!: netikirjariinis osalenud maakonna koolide võistkondade noorteraamatute reklaamplakatid (fuajees) Rapla keskraamatukogu

Eve-Ly Villbergi näitus „Teekond... läbi lillede“ Rapla kultuurikeskus, Rütmani galerii

MUUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM
„Tehase Tarbeklaas peakunstniku Helga Kõrge klaastooted aastaist 1953-1992“
Püsi väljapanek „134 aastat Järvakandi klaasitööstust“
„Tindipotid ja -pudelid Järvakandi klaasimuuseumi kogudest“
Muuseum avatud K, N, R kl 11-18 L 11-15, tel 518 2610 ja 5390 4677

MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM
Näitus „Kruusimägide pärand“
Püsinäitus „Eesti talupoja elu 19. sajandil ja Mahtra sõda“
Muuseum avatud T-L kl 11-18

SILLAOTSA TALUMUUSEUM
Näitus “Tule tulemine”. Erinevad võimalused valguse saamiseks, alates tulevibust kuni päikesepaneelideni
Ringkäik „Mürgised taimed Sillaotsa aias“ (kuni septembrini)
„Velise vallavalitsuse tegemised aastatel 1918-1944 Rahvusrühivi materjalide põhjal“
Püsinäitus „Märjamaa ja Vigala kihelkonna inimeste ning aja lugu“
Avatud E-P kl 10-17

HAGERI MUUSEUM
Püsinäitused „Maa-apteek“, „Kihelkonnakeskus Hageri“ (fotonäitus)
Avatud T, K, N kl 11-16, tel 5648 3828 või e-post virve.õunapuu@kohila.ee

KONTSERT

X Märjamaa Folk ja XVIII Märjamaa päevad
Märjamaa keskväljak, 29. juuli kl 19
30. juuli kl 15 ja kl 19
31. juuli kl 12 (esinevad lapsed ja noored) ja kl 19
Märjamaa rahvamaja, 29. juuli kl 21 (Festivaliklubi ansambliga Audru Jõelaevanduse Punt)
30. juuli kl 21 (Festivaliklubi ansambliga Diskreetse Mängu Trio)
31. juuli kl 21 (Festivaliklubi ansambliga Posö, Baltica Festivali esinejad jne)
Märjamaa lauluväljak, 1. august kl 18 (rongkäig rahvamaja juurest, seejärel festivali peakontsert ja simman ansambliga Justament)
Paaduotsa küla, Rehe talu, 2. august (lõõtspillipäev)
Märjamaa Folk: Põhja-Küprose tantsurühm Iskele Kehtna Elupuu keskus, 30. juuli kl 14
Märjamaa Folk: Itaalia rahvatantsurühm Gazzara Kaarepere park. 31. juuli kl 14

X Märjamaa Folk Raplas
Rapla kultuurikeskuse ees, 29. juuli kl 12.30; rahvatantsurühmad Cindriska (Slovakkia) ja Iskele (Põhja-Küpros)
Rapla hooldekeskuse õuel, 30. juuli kl 14; rahvatantsurühm Gazzara Folk Group (Itaalia)
1. august kl 14; rahvatantsurühm Resgali (Läti)

C-JAM Päikeseloojangu kontsert „Crazy Cellos“
Rapla kirik, 31. juuli kl 22

Kontserttuur „Vallatu Vestern“: Vallatud Vestid – Ott Lepland, Tanel Padar, Jalmar Vabarna koos Karl-Erik Taukariga
Rapla, Tammemäe, 2. august kl 20

SPORT

Kohila pikamaajooksusarja VII etapp: 800 m
Kohila staadion, 29. juuli kl 19

Märjamaa valla spordipäev
Märjamaa gümnaasiumi spordiplatsid, 1. august algusega kl 10

XXXVI Järvakandi lahtised võistlused kergejõustikus
Järvakandi kooli spordiplats ja metsaväljak (heited),

1. august algusega kl 12
Jalgpalli linnalaager lastele
Rapla ühisgümnaasiumi staadion, 3.-7. august algusega kl 9.30

MITMESUGUST

Suveraamat 2015. 1.-9. klassi õpilastele
Raplamaa raamatukogud, 1. juuni – 31. august

Kooliteatrite suvekool
Kehtna vald, Tarsi talu, 26. juuli – 1. august

Vigala folkloorilaager ja pärimuspäev „Pärimuse pärlid“
Vana-Vigala, 27. juuli – 1. august

Õmma turbatootmisala keskkonnamõju hindamise ja programmi arutelu
Märjamaa vallavalitsus (Tehnika 11), 30. juuli kl 14

“Unustatud mõisad” külastuspäev
Vana-Vigala põhikool, 1. august kl 10-18.40

Pärimuslaager „Esivanemate jälgedes“
Kehtna vald, Tarsi talu, 2.-7. august

Loovuse ja kunsti hommikulaager 7-13aastastele lastele
Raplamaa kaasaegse kunsti keskus (Tallinna mnt 3b), 3. august kl 10

XIX puupäevad Varbola Puu
Varbola linnamägi, 5.-8. august

Luulelõuna
Rapla keskraamatukogu, 5. august kl 13
Kohtume luuletaja ja kirjanduskriitiku Andres Langemetsaga
"Häirekell karikatuurides". Raimo Aasa ja Mati Michelise karikatuurinäituse avamine. Hugo Hiibuse šarži joonistamise lühikursus Rapla keskraamatukogu, 3. august kl 15

EELK SURNUAIAPÜHAD

2. august
Kl 17 Martna Väike-Lähtu kalmistu
9. august
Kl 11 Vahastu
Kl 14.30 Sinalepa kalmistu
KOOLITUS
Selgeltnägija-tervendaja **Mai-Agate Väljataga loeng sünnimärkidest**
Esoteerika keskus (Rapla, Telliskivi 1), 30. juuli kl 18
Aednik kuulab...
Esoteerika keskus (Rapla, Telliskivi 1), 2. august kl 12

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks meiliaadressil kuulutused@sonumid.ee. Tel 489 2130. Järgmine "KUHU MINNA" ilmub 5. augusti lehes.

Augustikuu sündmused Rapla keskraamatukogus

Õie Paaslepp,
Rapla keskraamatukogu direktor

Käes on puhkuste aeg. Ilmad ei soosi rannamõnuseid ja raamatukogus on lugejaid enam kui kuumadel suvepäevadel.

Augustikuu on raamatukogul pakkuda lugejatele hulk suvel ilmunud uusi raamatuid, luulelembestele lugejatele autori esitluses luulet, karikatuurihuvilistele huumorit ja satiiri, kunstihuvilistele vitraažinäituse värvidemängu.

Augustikuu esimese nädala külalised raamatukogus on mitmed Raplamaaga seotud inimesed.

Juunikuu Raplamaa Sõnumites andis Rapla keskraamatukogu bibliograaf ülevaate viimastel aastatel koostatud erinevatest koduloolistest nimestikest. Augustikuu üheks külaliseks raamatukogus on kirjamees, kelle nimi on

Luuletaja ja kriitik Andres Langemets. Foto: JAAK URMET

kantud nimestikku „Raplamaa kirjarahvas“. Juba mitmendat aastat, aprillikuust oktoobrikuuni, on tavaks saanud südapäevased, kella ühesed luulelõunad kuu esimesel kolmapäeval. Juulikuu jäi sel aastal puhkusekuuks, aga augusti esimesel kolmapäeval, tavapärasel lõunatunnil, on külaliseks luuletaja ja kriitik Andres Langemets.

Andres Langemetsa seob Raplaga lapsepõlvemälestus 1950-ndatest aastatest, kui tema ema töötas kultuuriosakonnas, mis asus kultuurimajas. Raamatukogu kutse peale ütles Andres Langemets, et kodukanti tuleb meelsasti. Oma luule suhtes tärkab aga temas kriitik: “...olen kirjutanud nii 8-10-aastaste vahedega ega ole selles rollis endaga rahul.”

Otsuse luule kohta teevad ju siiski lugejad. Autori ehedat esitust tasub ise kuulama tulla.

Andres Langemetsa sulest on ilmunud luulet, proosat, ta on paljude teoste toimetaja, kirjuta-

nud raamatutele ees- ja järelsõnu, tõlkinud ja avaldanud oma mõtteid kirjanduskriitikuna.

Raamatuna on ilmunud «Post librum: kirjandusmõtisklusi 1972-1987“. Luulekogud «Omadus», «Üleminekud 1981-1985», «Lüroepika», «Vooder. Luuletusi 2008», «Tagasisadu. Valik luuletusi 1965-2011».

Kuu esimesel tööpäeval avame kahe sõbra, Mati Michelise ja Raimo Aasa karikatuurinäituse „Häirekell karikatuurides“. Üritusel on lubanud osaleda ajakirja Pikker järeltulija ajakirja Pilkaja peatoimetaja Andrus Tamm. Kiiret kursust šarži joonistamisel pakub Hugo Hiibus. Karikatuurinäitus jääb avatuks augustikuu lõpuni.

Augustikuu viimasel täisnädalal sõidavad Raplamaa raamatukogutöötajad Läti Vabariiki külastama eelmisel aastal uude hoonesse kolinud Läti rahvusraamatukogu Gaismas Pils, mis tõlkes tähendab valguse lossi.

KOLMAPÄEV 29.07	NELJAPÄEV 30.07	REEDE 31.07	LAUPÄEV 1.08	PÜHAPÄEV 2.08	ESMASPÄEV 3.08	TEISIPÄEV 4.08
ETV 07.15 Maahommik. Aia elu. Kaktused 07.30 Ringvaade* 08.10 Maahommik 08.55 Downton Abbey 09.50 Möistlik või mõttetu 10.25 Äratust! 10.35 Kapital 11.05 Meie inimesed. Aare 11.30 Osoon 12.00 Uued trikid 12.55 Lint. Lastesaated 13.25 Tallinna legendid 13.40 Muusikaaed 14.10 ML. Unistus ooperist 14.40 Vita brevis. Kultuurilise tingitus 15.40 Püramiidi tipus 16.10 Holby City haigla. Metamorfoos 17.10 Õnne 13 17.40 Uued trikid 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Tuleb tuttav ette. Meloodia 68, Meloodia 69 19.30 Meloodia 66 19.55 Seto Kuningriik. Li-havõtted 20.00 4x4. Tšukotka 20.30 ENSV. Kuskil on piir 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.35 Ringvaade 22.15 Downton Abbey 23.10 Kaardimaja 00.05 Lilyhammer 00.51 ERR.ee uudised	07.15 Maahommik. Õuede ja aedade valgustamine 07.25 Ringvaade* 08.10 Maahommik 08.55 Downton Abbey 09.45 Möistlik või mõttetu 10.20 3 hitti. Muhe räpp 10.35 Kapital 11.05 Meie inimesed. Margit 11.30 Osoon 12.00 Uued trikid 12.55 Ajavaod. Mõrv Tööstuse tänaval 13.20 Ametilood. Leivategija 13.50 Nõmme 14.10 ML. Olari Elts 14.40 Vita brevis. Ideoloogia 15.40 Püramiidi tipus 16.10 Holby City haigla 17.10 Õnne 13 17.40 Uued trikid 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Elisabeth Jõhvi 19.30 Kolmest kaheteistkümmeni 20.00 4x4. Tšukotka 20.30 ENSV. Kaks kanged 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.35 Ringvaade 22.15 Downton Abbey 23.10 Downton Abbey 23.25 Tallinna muusikapildid. Mängib Jaan Õun 23.50 Herbert von Karajan. Teine elu 00.43 ERR.ee uudised	07.15 Maahommik. Aia elu. Tiigitaimede istutamine, tiikide korrashoid 07.30 Ringvaade* 08.10 Maahommik 08.55 Downton Abbey 10.05 Möistlik või mõttetu 10.35 Kapital 11.05 Meie inimesed. Ott 11.30 Osoon 12.00 Kriminaalsari Uued trikid 12.50 Minuscule 13.00 Tallinna muusikapildid. Mängib Jaan Õun 13.20 Herbert von Karajan. Teine elu 14.15 ML. Jazzmuusika noored ja vanad 14.45 Vita brevis. Utopia 15.40 Püramiidi tipus. Molekulaarkardioloog Siiri Iismaa 16.10 Holby City haigla. Hobused vee äärde 17.10 Õnne 13 17.40 Uued trikid 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Täheleav. Ivo Lill 20.00 Ohtlik lend 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.35 Nullpunkt 22.20 Downton Abbey 23.05 Mängufilm Pimedad aknad 00.44 ERR.ee uudised	07.30 Näh 07.35 Tegus Tim-mu 07.45 Minu lemmikloom. Kalad 07.55 Baleriin Angelina 08.10 Arva ära, kui palju ma sind armastan 08.20 Maša muinasjutud 08.25 Must ja valge koer 08.35 Lassie 09.00 Teeliste kirikud. Võrumaa 09.30 Metsapeatus 10.00 Õnne 13 10.30 Ohtlik lend 11.25 Truu naine 13.20 Etnopop. Ummaleelo 13.35 Mängufilm Taarka 15.10 Ilus maa. Seto Väiko-kuningriik 15.25 Facebooki vääratused 16.20 Jalgpalli Premium liiga. Paide Linnameeskond - Viljandi JK Tulevik 18.30 Aktuaalne kaamera 18.40 Päikesepüüdjad 19.35 Lint. Meelelahutus kaamera 18.45 Täheleav. Ivo Lill 20.00 Ohtlik lend 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 India tohter. Allikas 22.20 Hercule Poirot. Elevantid mäletavad 23.45 Kaardimaja 00.41 ERR.ee uudised	07.30 Näh 07.35 Ruff tegutseb 07.45 Džungliraamat 07.55 Alfie Atkins 08.10 Arva ära, kui palju ma sind armastan 08.20 Minu lemmikloom 08.35 Belka ja Strelka 08.40 Meisterdame Mariga 09.00 Suvenaabrid. Tõrva 09.55 Seto Kuningriik. Seto pits 10.00 Õnne 13 10.30 Kõõgi-kodanikud. Moon 11.00 India tohter. Allikas 11.40 Loodusdokk Päikesepüüdjad 12.35 Pimedad aknad 19.15 Teeliste kirikud. Võrumaa 14.40 Ki-viaid 15.10 Benjamin Britten. Rahu ja konflikt 17.00 Hercule Poirot. Elevantid mäletavad 18.30 Aktuaalne kaamera 18.40 Austusega, Anna 19.10 Vana kokk 19.30 Peeglihäv 19.40 Anne Reemann ja Piret Kalda 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Sherlock. Kolme märk 23.05 Pärandus 00.00 Äratust! 00.29 ERR.ee uudised	07.30 Aia elu. Vana aia uus elu 07.40 Hommik Anuga 08.55 Downton Abbey 09.45 Pehmed ja karvased 10.05 Möistlik või mõttetu 10.35 Kapital 11.05 Meie inimesed. Kati 11.30 Osoon 12.00 Uued trikid 12.50 Asja möte 13.25 Ükskord elus oli nii... 14.30 ML. Kaks armastust 15.00 Vita brevis. Võim 15.40 Püramiidi tipus. Küberkaitse 16.10 Holby City haigla. Halb veri 17.10 Õnne 13 (Eesti 2001) 17.35 Uued trikid 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Ma armastasin sakslast 19.45 Weekend Festival Pärnus 20.00 4x4. Tšukotka 20.30 ENSV. Naistejama 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.35 Ringvaade 22.15 Downton Abbey 23.10 Alpmaja. 40% inimese hingest 00.10 Autoralli MM. Soome ralli 01.05 Weekend Festival Pärnus 01.24 ERR.ee uudised	07.15 Aia elu. Hekitaimed 07.30 Ringvaade 08.10 Maahommik 08.55 Downton Abbey 09.45 Pehmed ja karvased 10.10 Möistlik või mõttetu 10.35 Kapital 11.05 Meie inimesed. Helle 11.30 Osoon 12.00 Uued trikid 12.50 Kõõgikodanikud. Moon 13.20 Autoralli MM. Soome ralli 14.20 Loodusimed. Aafrika. Maasuliikud 14.25 ML. Kirjad aulast 14.55 Vita brevis. Vandenõu 15.40 Hüdroinsener Arved Raudkivi 16.10 Holby City haigla 17.10 Õnne 13 17.40 Uued trikid 18.30 AK 18.45 Ma armastasin sakslast 19.40 Seto Kuningriik. Kuningriigi päev 19.45 Weekend Festival Pärnus 20.00 4x4. Tšukotka 20.30 ENSV. Mul meeles veel... 21.00 AK. Ilm 21.30 Sport 21.35 Ringvaade 22.15 Downton Abbey 23.25 Sherlock 00.50 Weekend Festival Pärnus 01.10 ERR.ee uudised

ETV 2 07.30 Vembu ja Tembu seiklused 07.55 Animasarjad 08.50 Loomaia tee 64 09.05 Geronimo Stiltoni lood 09.30 Beni ja Holly väike kuningriik 09.40 Tinga Tinga lood 09.50 Samsam 10.00 Holby City haigla 11.00 Riiginõunik 11.50 Tõlkes kadunud Benin 12.22 ERR.ee uudised 16.00 Lastetuba 16.15 Geronimo Stiltoni lood 16.35 Ruff tegutseb 16.45 Mukk ja Tšavapa 17.00 Willy Fogiga ümber maailma 17.25 Hiirelabor 17.30 Pipi Pikksukk 17.50 Fiksikud 18.00 Väike prints 18.20 Maša muinasjutud 18.30 Tugitoolisport 18.35 Tinga Tinga lood 18.50 Loomaia tee 64 19.00 Beni ja Holly väike kuningriik 19.10 Samsam 19.20 AK (viipek) 19.30 AK (vene k) 19.45 Elu Shannoni jõel 20.40 Head-Read. Sjón 21.30 Pärandus 22.25 Plektrum 23.10 Kontakt 00.36 ERR.ee uudised	07.30 Animasarjad 09.05 Geronimo Stiltoni lood 09.25 Beni ja Holly väike kuningriik 09.40 Tinga Tinga lood 09.50 Samsam 10.00 Holby City haigla 10.55 HeadRead. Sjón 11.40 Eesti muusikavideod 12.14 ERR.ee uudised 16.00 Lastetuba 16.15 Geronimo Stiltoni lood 16.40 Ruff tegutseb 16.45 Mukk ja Tšavapa 17.00 Okaspead 17.25 Pingviin Jasper 17.30 Siilipoiss Alfredi seiklused 17.45 Baleriin Angelina 18.00 Väike prints 18.20 Lammas Shaun 18.30 Indiaanipoiss Yakari 18.45 Pörsas Peppa 18.50 Tegus Timmu 19.00 Beni ja Holly väike kuningriik 19.10 Näh 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 AK (vene keeles) 19.45 Kosmose kangas 20.35 Mis juhtuks, kui...? 21.00 Hakkab jälle pihta 21.30 Barney versioon 23.40 Eesti TOP 7 00.20 Namiibia 00.55 ERR.ee uudised	07.30 Animasarjad 09.25 Beni ja Holly väike kuningriik 09.35 Tegus Timmu 09.45 Näh 09.50 Jass ja Juss 10.00 Holby City haigla 11.00 Smallville 11.40 Eesti muusikavideod 12.10 ERR.ee uudised 16.00 Lastetuba 16.15 Willy Fogiga ümber maailma 16.45 Ruff tegutseb 16.55 Mukk ja Tšavapa 17.05 Džungliraamat 17.20 Alfie Atkins 17.30 Siilipoiss Alfredi seiklused 17.45 Baleriin Angelina 18.00 Väikelinna detektiivid 18.30 Must ja valge koer 18.35 Indiaanipoiss Yakari 18.50 Lammas Shaun 19.00 Beni ja Holly väike kuningriik 19.10 Näh 19.20 AK (viipek) 19.30 AK (vene keeles) 19.50 Võrkpalli Euroopa liiga. Eesti - Taani 22.00 Vaba tahe 22.30 Surematu 23.25 Eesti lipp ümber Islandi 23.55 Mehed ja mõrrad 00.20 Eesti TOP 7* 01.07 ERR.ee uudised	09.00 Rallipörsas Ruudi 09.55 Belka ja Strelka. Vallatu pesakond 10.05 Laulukarussell 2015. Poolfinaal 11.05 Elu Shannoni jõel 11.55 Seto Kuningriik. Hõimlased* 12.00 Seto leelo 12.25 MuinasTee-Vee. Seto maja 12.50 Eesti lood. Seto saadik 13.20 3 hitti. Silvi Vrait 13.30 Jänki jälgedes Hiiumaal 14.35 Idiott 16.15 Smallville. Pantvang 17.00 Lastefilm Minu vanaisa - pangaröövel 18.25 Ruff tegutseb (Inglise 1999) 18.35 Lastelavastus Nähka tuleb külla. Mesilased 19.00 Minu lemmikloom. Kalad 19.10 Näh 19.20 Aktuaalne kaamera (viipekeeles) 19.30 Aktuaalne kaamera (vene keeles) 19.45 Ainult armastusest 21.35 8 mm ELU 22.05 EÜE segu. Kodu 22.35 Hakkab jälle pihta (Eesti 2013)* 23.05 Barney versioon 01.20 ERR.ee uudised	09.00 Minu vanaisa - pangaröövel 10.25 Tugitoolisport 10.35 Okaspead 11.00 Teaduspalavik 11.30 Kiirtee kordnik 12.00 Kõrgelt Kodeeritud Kolmik 12.50 Jaht 13.10 Druus ja Fatkin 13.30 Sinise taeva all 14.05 Seto Kuningriik. Seto hõbe* 14.10 Magus elu 17.00 Muinasjutt Põialde Liisist 18.00 Nõbinana 18.30 Lammas Shaun 18.40 Arva ära, kui palju ma sind armastan 19.00 Minu lemmikloom. Tšintšilja 19.10 Näh 19.20 Aktuaalne kaamera (viipek) 19.30 Aktuaalne kaamera (vene keeles) 19.45 TriSmile triathlon 20.10 Teemaõhtu. Olav Ehala 65. Kõlab hästi! Ehala elegantsed akordid 20.15 Täheleav. Olav Ehala 21.30 Suvi kaob heinareel... Olav Ehala 60 23.10 Ob-la-di, Ob-la-da. Olav Ehala 23.50 Vaid see on armastus 00.17 ERR.ee uudised	07.30 Näh 07.35 Meisterdame Mariga 07.50 Animasarjad 09.40 Baleriin Angelina 09.55 Jass ja Juss 10.00 Holby City haigla 11.00 Magus elu 13.50 TriSmile triathlon* 14.20 ERR.ee uudised 16.00 Lastetuba 16.15 Nähka tuleb külla 16.35 Ruff tegutseb 16.45 Sõprade linn 17.00 Vembu ja Tembu seiklused 17.20 Pimmi ja Pammil seiklused 17.25 Väike rüütel Trenk 17.50 Pörsas Peppa 18.00 Rallipörsas Ruudi 18.25 Putke põik 19.18.35 Tinga Tinga lood 18.45 Loomaia tee 64 19.00 Beni ja Holly väike kuningriik 19.10 Samsam 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 AK (vene keeles) 19.45 Jaapani tuumakatastroofi südames 20.40 Eesti lipp ümber Islandi 21.10 Eesti lood 21.40 Kuku. Mina jään ellu 23.10 Lilyhammer 23.55 Submariin 01.35 ERR.ee uudised	07.30 Vembu ja Tembu seiklused 07.55 Animasarjad 09.40 Tinga Tinga lood 09.50 Samsam 10.00 Holby City haigla 10.55 Plektrum 11.40 Facebooki vääratused 12.35 Eesti muusikavideod 13.04 ERR.ee uudised 16.00 Lastetuba 16.15 Geronimo Stiltoni lood 16.40 Ruff tegutseb 16.50 Sõprade linn 17.00 Vembu ja Tembu seiklused 17.25 Pimmi ja Pammil seiklused 17.30 Pipi Pikksukk 17.55 Pörsas Peppa 18.00 Rallipörsas Ruudi 18.30 Putke põik 19.18.35 Tinga Tinga lood 18.45 Loomaia tee 64 19.00 Beni ja Holly väike kuningriik 19.10 Samsam 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 Ak (vene keeles) 19.45 Raketit 69 20.15 Teaduspalavik 20.45 Saladuslik Aafrika 21.15 AegRuum 22.05 8 mm ELU 22.35 Sulle, alasti 23.50 Mis juhtuks, kui...? 00.22 ERR.ee uudised
---	---	---	---	---	--	---

KANAL 2 06.15 Uus-Meremaa tippmodell 07.05 Delfiin Flipper 07.35 Sylvesteri ja Tweety seiklused 08.00 Suverepor-ter* 09.00 Põhi ja lõuna 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Natalia saatuse lained 12.30 Kodutunne 13.30 Krimi 14.00 Galileo 15.00 Eestlane ja venelane. Au ja sammas 15.30 Küladetektiivid. Lõpuks sur-nud 16.30 Lastega kodus. Hull raha 17.00 Natalia saatuse lai-ned 18.00 Põhi ja lõuna 20.00 Suverepor-ter 21.00 Suur lotokolmapäev - Rooside sõda 22.00 Saladused. Südamlük lugu tütre armastusest isa vastu 23.00 Kõök 23.30 Hawt-horne. Päästja 00.25 Memphise detektiiv 01.15 Vahele võtja 01.55 Krimi 02.20 Aedniku aabits 02.45 Suverepor-ter* 03.35 Heeringas Veenuse õlal 04.00 Piire ületades 04.45 Küladetektiivid 05.25 Doktor Oz	06.15 Uus-Meremaa tippmodell 07.05 Delfiin Flipper 07.35 Sylvesteri ja Tweety seiklused 08.00 Suverepor-ter* 09.00 Põhi ja lõuna 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Natalia saatuse lained 12.30 Saladused 13.30 Detektiivimäng 14.00 Suur lotokolmapäev - Rooside sõda 15.00 Eestlane ja venelane 15.30 Küladetek-tiivid 16.30 Lastega kodus. DJ Tanneri vaba päev 17.00 Na-talia saatuse lained 18.00 Põhi ja lõuna 20.00 Suverepor-ter 21.00 Loomahullud 21.30 Naabriplika. Esna eest 23.30 Pärapärgu perekond 00.30 Inside Job - tagatõa skeemita-jad. Ülihaarav sissevaade 2008. aasta ülemaailmse ma-janduskriisi tekkepõhjustesse 02.20 Mõrvaennetajad 03.05 Suverepor-ter* 03.55 Kuula mu laulu 04.40 Küladetekti-vid 05.25 Doktor Oz	06.15 Uus-Meremaa tippmodell 07.05 Delfiin Flipper 07.35 Sylvesteri ja Tweety seiklused 08.00 Suverepor-ter* 09.00 Põhi ja lõuna 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Natalia saatuse lained 12.30 Loomahullud 13.00 Naabriplika*. Esna eest. Esna TV 15.00 Eest-lane ja venelane. Oli hommik, tuli õhtu 15.30 Küladetek-tiivid. Odavkauba jaht ja ootamatu laip 16.30 Lastega kodus. Napikas 17.00 Natalia saatuse lained 18.00 Põhi ja lõuna 20.00 Suverepor-ter 21.00 Huumoritähestik 21.30 Meie aasta Hiinas. Otsime kodu 22.20 Müstilised lood. Kalalkäik. Padi 23.20 Mängu-film Valevorst 01.05 Mängu-film Eli raamat 03.00 Suvere-por-ter* 03.50 Piinlikud kehad. Luton 04.40 Küladetektiivid. Odavkauba jaht ja ootamatu laip 05.25 Doktor Oz	06.15 Suverepor-ter* 07.05 Doktor Contraptus 07.35 Luc-ky Luke seiklused 09.15 Top Shop 09.30 Aedniku aabits. Uurime, kuidas lahti saada kassitapust 10.00 Laula mu laulu. Täna on Jarek Kasari ehk Chalice'i õhtu 11.30 Kuula mu laulu 12.30 Piire ületades 13.30 Huumoritähestik 14.00 C-Komando 14.35 Avameel-selt 15.05 Pilvede all. Kertu küsib Piretilt nõu, et langetada tähtis otsus. Mari tunneb end firmas ja peres juhtunu eest vastutavana. Maria süüdistab Kertut reetmises, Erik langeb enda kaevatud auku 18.05 Unelmate hotell - Seishellid 20.00 Suverepor-ter+ 20.35 Galileo 21.35 Heeringas Vee-nuse õlal 22.05 Häbimärk 00.00 See on minu sõber 01.45 Peksupoisid 03.15 Saa-tuslik side 05.10 Suverepor-ter+* 05.40 Avameelselt	06.05 Aedniku aabits 06.30 Galileo 07.20 Garfield 07.50 Boa vanaema 08.05 Karate kutt 10.35 Merevaade 11.05 Kogujad* Vaatame üle toreda vanade busside kollektsiooni 11.35 Loomahullud 12.05 Nädalalõpp Kanal 2ga 15.05 Kodutunne 16.05 Unelma-taelav - Rio de Janeiro 18.05 Mesinädalad Sitsiilias 20.00 Suverepor-ter+ 20.35 Sajandi armastus. Mihrimah ei taha Rüstem pashaga abielluda. Ayas pashale sokutatakse voodisse katkuhaige. Mustafa päästab väikese poisi. Sülei-man külastab paguluses ole-vat Hürremi ja andestab talle 22.25 India suved. Simlas on õhus palju elevust, sest aseva-litseja on saabunud esimesele suveviisidile 23.25 Pimedu-se rüütel 02.10 Raha nimel 03.45 Ilusad valed 05.25 Su-verepor-ter+* 05.55 Kõök	06.15 Uus-Meremaa tippmodell 07.05 Delfiin Flipper 07.35 Sylvesteri ja Tweety seiklused 08.00 Suvere-por-ter* 09.00 Põhi ja lõuna 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Natalia saatuse lained 12.30 Sajandi armastus 14.30 Hee-riingas Veenuse õlal 15.00 Eestlane ja venelane 15.30 Küladetektiivid. Jääkül-malt serveeritud 16.30 Lastega kodus. Tanner Gibbleri vastu 17.00 Natalia saatuse lained 18.00 Põhi ja lõuna 20.00 Suverepor-ter 21.00 Kogu-jad. Näeme suurt veoautode kollektsiooni 21.30 Viimane võmm 23.30 Dexter. Kaunitar ja koletis 00.30 Kaks ja pool meest 00.50 Southland 01.30 India suved 02.15 Vice - Rel-vahullud 03.10 Suverepor-ter* 04.00 Piinlikud kehad. Tam-worth 04.45 Küladetektiivid 05.30 Doktor Oz	06.15 Uus-Meremaa tippmodell 07.05 Delfiin Flipper 07.35 Sylvesteri ja Tweety seiklused 08.00 Suverepor-ter* 09.00 Põhi ja lõuna 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Natalia saatuse lained 12.30 Kogujad 13.00 Viimane võmm 14.00 Klipijaht 15.00 Eestlane ja venelane. Üle piiri hulpinud saar ei anna rahu 15.30 Külade-tektiivid. Mõrv meiereis 16.30 Lastega kodus. See pole minu töö 17.00 Natalia saatuse lai-ned 18.00 Põhi ja lõuna 20.00 Suverepor-ter 21.00 Krimi 21.30 Meistervaraste saladu-sed 22.30 NCIS Los Angeles 23.30 Maksimaalne risk 01.20 Rannavolle - Premium 7 Grand Prix 2015 01.50 Kaks ja pool meest 02.15 Nikita. Valvurid 03.00 Suverepor-ter* 03.50 Merevaade 04.15 C-Komando 04.40 Küladetektiivid. Mõrv meiereis 05.25 Doktor Oz
---	--	---	---	--	---	--

TV3 06.15 Monsuno 06.40 Käsna-Kalle Kantpüks 07.05 Aladdin 07.30 Käsna-Kalle Kantpüks 07.55 Südameasi: Ta põgeneb kodust* Vene rulett 09.55 Kir-gede torm 11.00 Vaprad ja ilu-sad 11.30 Top Shop 11.45 Kät-temaksukontor: Kuidas vähen-dada mehe intelligentsi? 12.45 Vabad mehed: Mustkunsti esimene reegel 13.45 Suvesan-garid 14.15 Armastuse pisarad 15.15 Vaprad ja ilusad 15.50 Kirgede torm 16.55 Südameasi: Vana-meistrid. Rivaalid 19.00 Suvised Seitsmesed 20.00 Kättemak-sukontor: Kummitused 21.00 Võimalik vaid Venemaal 21.30 Suvesangarid 22.00 Selgelnä-gijate tuleproov 23.05 Keska-röömud 01.05 Dr House: Mitte kellegi süü 02.00 Firma 02.50 Wilfred: Kahetsused 03.20 Või-malik vaid Venemaal 03.45 Su-vesangarid 04.10 Suvesangar-id* 04.35 Suvised Seitsmesed 05.25 Selline on elu! Ema, ole ometi minu üle uhkel!	06.15 Monsuno 06.40 Käsna-Kalle Kantpüks 07.05 Aladdin 07.30 Käsna-Kalle Kantpüks* 07.55 Südameasi: Perepärand* Kodu, kallis kodu* 09.55 Kir-gede torm 11.00 Vaprad ja ilu-sad 11.30 Top Shop 11.45 Kättemaksukontor: Liiga vana 12.50 Kondid: Raevukad vandemehed 13.45 Suvesangarid* 14.15 Armastuse pisarad 15.15 Vaprad ja ilusad 15.50 Kirgede torm 16.55 Südameasi: Vana-meistrid. Rivaalid 19.00 Suvised Seitsmesed 20.00 Kättemak-sukontor: Kummitused 21.00 Võimalik vaid Venemaal 21.30 Suvesangarid 22.00 Selgelnä-gijate tuleproov 23.05 Keska-röömud 01.05 Dr House: Mitte kellegi süü 02.00 Firma 02.50 Wilfred: Kahetsused 03.20 Või-malik vaid Venemaal 03.45 Su-vesangarid 04.10 Suvesangar-id* 04.35 Suvised Seitsmesed 05.25 Selline on elu! Ema, ole ometi minu üle uhkel!	06.15 Monsuno 06.40 Käsna-Kalle Kantpüks 07.05
---	---	---

Ostame metsamaterjali,
raieõigust ja metsakinnistuid.

Tel 514 8238, 523 7944, 503 8777
e-mail: eesti@mitsagroup.com

Metsä

Metsäliitto Eesti AS on nüüd Metsä Forest Eesti AS

OSTAB

- metsakinnistuid
- hüpoteegiga ja läbiraiutud kinnistuid

Tel 511 0415, 517 9866, 489 4055. www.landeker.ee

- Ostame METSAKINNISTUID, ka raiutud ja hüpoteegiga
- Ostame PÖLLUMAAD

Küsi hinda! Teeme pakkumise!

Lai 10, 80010 Pärnu
Tel 447 7900, 528 5263
Faks 447 7903, metsagrupp@hotmail.ee

OÜ Priimo Mets ostab:

- metsakinnistuid,
- kasvavat metsa,
- kasepaku, okaspuu palki,
- paberipuitu, küttepuid,
- võsa hakkeks.

Pakub:

- saematerjali,
- metsaveoteenust.
- kase küttepindu ja kase kütteklotse bigbag kottides

Tel. 506 9966; 489 0696
E-post priimo.mets@priimo.ee

Metsakinnistute ja raide ost
(sobivad ka osaliselt raiutud ja hüpoteegiga koormatud metsakinnistud).
Aitame metsakavade koostamisel ja paberite vormistamisel.

Tel 525 9788, harry@grundar.ee
faks 443 0376, Tehnika 15, Paikuse

**SUTLEMA
KÜLAPÄEV 590**

8. augustil 2015

Pidulik avamine kell 12.00
Kogunemine Sutlema väravatorni juures. 13.00-19.00 avatud lasteala Lapsi lõbustab tuttav tegelane lasteraamatust. Põnevust ja mängulusti jätkub kõigile. Alates kella 13.00-st saab lava juures nautida meelelahutuslikke etteasteid. Lasteala ja meelelahutus tasuta

Avatud puhvet. Oksjon külaelu edendamiseks. 13.00-15.00 avatud kodukohvik, kus saab ka vaadata albumeid Sutlema küla tegemistest. Tantsuks mängib 21.00 TOOMAS ANNI

Külapäeva toetavad Kohila Vallavalitsus
Kohaliku omaalgatuse programm (KOP) Paldiski Sadamate AS

Korraldajad jätkavad endale õiguse teha ajakavas muudatusi.

SILVESTAL

Ostame:

- RAIEÕIGUST
- METSAMAAD
- METSAMATERJALI

Vajadusel abi paberite vormistamisel ja materjali transpordil

Tel 5308 8945

info@silvestal.ee
www.silvestal.ee

SINU

LAHE

FOTOTABAMUS

OOTAB

AVALDAMIST

SAADA

FOTO

foto@
sonumid
.ee

**Raplamaa tootjate
ühine kauplus on avatud**

T-R kella 10-17.30 ja L kella 10-14
(esmaspäeval, pühapäeval ja riiklikel pühadel suletud)

Kaupluse aadress: Rapla linn,
Mahlamäe 10 (Okta Centrum)

Tel 5788 0357,
e-post: raplamaatoode@gmail.com
Koduleht: www.raplamaatoode.ee

MTÜ Väart Raplamaa Toode
ootab endaga liituma ka uusi tootjaid.

Eelistage Raplamaist!

VALLATU VESTERN

RAPLA LAULULAVA
2. AUGUST KELL 20

KARL-ERIK TAUJAR BAND

TANEL PADAR
JALMAR VABARNA
OTT LEPLAND

Piletid Piletilevist ja kohapealt.

WWW.FACEBOOK.COM/HITIVABRIK KONTSERTTUUR 27. JUULI - 6. AUGUST

tre Raadio
Rapla 91,3

Raplamaa
hää! **24/7**

www.treraadio.ee

Mare!
Õnne, tervist ja südamerahu!

RS

**Leht
ei jõudnud
postkasti?**

Helista Eesti Posti
tel 661 6616
või Ekspress Posti
tel 666 2535

ELU...
(igapäeva-
vark)
KUULUS
EMALÕVI

...CDE
ULVI MUMM
OLEVIPÄEVA
KÕHUTÄIDE

RÕOMA 2.
NÕUSOLEK
OLEVIPÄEV
TEISE
NIMEGA

REIN
VALUS
BAARIUM
BARBARA

TOETAN
OLEVIPÄEVAL
VÕETI KASU-
TUSELE
(kõhutäide)

OLEVIPÄEVA
KAITSEPÜHAK
(kuningas,
nimi, hüüdnimi
ja maa)

HAPNIK
...TEERIKA
(salateadus)
TRENDIKAS
LUISKAMINE

PÕHH
LEESOJA
NÕID
TÜÜTU
HELI

ENDINE
UJUJA
LÄBIPAISTEV
MATERJAL

...VEGAS
OLEN
VEENDUNUD
SÕOMA
(ingl k)

KERGE LÕÖK
PUULABIDAS
PIIMA PEAL-
MISE KIH
SEGAMISEKS

ONU TOM
SABAGA
PUNKT
NORD OST

...NAK
OLEVIPÄEVA
K-PÜHAKU
NIME KAN-
DEV KIRK

SMUULI
NEID
...RO LAEV
NAERATUS
(inglise k)

ARSEEN
VUTIÄSS
S. PURI ISA
PUIS-
ROHTLA

ALGUL
SIIM
KALLAS
VATS

MALE-
SUUR-
MEISTER
LIITER
SINIPAABU

VEREJANU-
LINE KALA
SEENIOR

NAISENIMI
POETESS
MUUSEAS
NÄITLEJAN-
NA (in+n)

VÄETI
MÜSTILINE
TIBI
KULUTA
RAHA

ENE RAHA-
TÄHT
ÕONSALT
KAJAV

VOKAALID
TITAN
VIIA, KALLE
ja EINAR

BEEBI-
PUKSID
NÕUKOGUDE
VABARIIGI
SOTSIALIST-
LIK LIIT

VÖRDNE
SEIS
LEILI-
VÕTMISEL

LEIDLIK
RAJALINE
MÕTE
PILU

AAFRIKA
RIIK
NIKKEL
TILDE-O

OLEVIPÄEVA
K-PÜHAKU
NIME KAN-
DEV KIRK
MOES

YÖIDU-
RÕÖMU-
HÜÜATUS
MI

TALVE-
SADEMETE
KAUNIDUS
JÖTT
A

EDEV
SISE-
MAAILMA
LUGUPIDA-
MINE

MITTE ÜLAL
NBI
VASTUS

TEGUSAD
EESTI
NOORED
NISUPÄTSI-
FOOBIA

LIBAHUNDI-
PIIGA
VIIV
TOPELTHÜÜE
METSAS

EESTI
EKSPRESS
VALVE-
SÜSTEEM

ENDA
ENE ORAV
N

RÖNTGEN
INTER...
EUROOPIUM

PUUST
KRAAN
IMAGINAAR-
MÕISTEV
ÜHMATUS

MITTE MIND
EGA SIND
SÕJAJUMAL
ZEUSI POEG

LINN
ARMEENIAS
STIIL
SERGEI TI-
MOFEJEVITS
GULJAJEV

PERSEUSE
EMA
... PEAL
(terav suhe)
VAATA

OLEVIPÄEVAL
TULEVAD
NEED SINNA
(õine nähtus)
GRAMM

NAERUALUNE
OLEVIPÄEVA
KAITSE-
PÜHAKU
POEG

MUU-
HULGAS
KASUTAJA
(inglise k)
SINA

MAARJA-
MAA ADOLF
NURM
KRIIPSUTÄHT

OLEVIPÄEVA
LAMBATAPP
AITAB LISAKS
... ja ...
VASTU

No mind küll ei vaimusta mõte, et lasta ennast teiste elajate õnne nimel ohvriks tuua

Phäh, ära ometi ole selline lammis – see on ikka elus nii, et!!!!

Inimesed uskuvad, et kui olevipäeval tappa lammis, siis läheb kõikidel kariloomadel hästi!

Koostas: Aivi Meister

29. juulil on Olevipäev

LAHENDUS ON VÄRVILISTES RUUTUDES.

MOOTORRATAS

KAHEKAUPA

KUUSEMETS

TASSIJA

ÜLERIIE

PURUKS

LIIMIMA

ÕPPEASUTUS

PADA

VEDELIKUNÕU

KULLAVÄRVI

AUHINNAKS

Kõikide õigesti vastanute vahel loosime välja 1 h tennisetreeningut koos treeneriga Raplas

ÕIGESTI VASTASID:
RENNO KEELMANN
ROLAND KLAAS
KAROL KEELMANN
REBEKA KAND
BRITTEN BERG
SUSANNA LIISA KUUSEÕIS
ARON TERRAS
KRISTOFER ERIC KUUSEÕIS

TENNIS TREENINGU KINKEKAARDI VÕITIS KAROL KEELMANN EELMISE MÕISTATUSE VASTUS OLI „MEIL KODUS“

Auhinna saab kätte Raplamaa Sõnumite toimetusest

Kõikide õigesti vastanute vahel loosime välja raamatu „Eestlaste unistuste ja mälestuste Krimm“

Saada ristsõna vastus hiljemalt 3. augustiks e-postile: kuulutused@sonumid.ee (märksõnaga “täiskasvanute ristsõna” või “lasteristsõna”) või Raplamaa Sõnumite toimetusse aadressil Viljandi mnt 6, Rapla 79511. NB! Loosimises osalevad ainult märksõnaga vastused. Auhinna saab kätte toimetusest kahe nädala jooksul.

22. juulil ilmunud suure ristsõna vastus on „...PEHMELT ÕELDES ÜSNA TERAV !!“

Raamatu E. Kulagina „Läbi aegade ja inimeste II“ võitis KALLO KEELMANN

TÄISKASVANUTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

Vastus

Nimi

LASTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

VASTUS

NIMI

Algus uuele traditsioonile – Kehtna kandi lusti- ja spordipäev

Artur Ojasalu

Laupäeval, 25. juulil hakkas kolmekilogrammine metallist künnivares Kehtna vallas omale pesa otsima. Vares lendas ning maandus lõpuks Keavas. See lend tähendas tegelikult kohalikul tasandil uudse sportliku traditsiooni algatamist, mis kulmineerus sepistatud rändkarika, valla metallist vapilinnu peakohale tõstmisega. Seda said teha Keava mehed.

Kehtna kandi lusti- ja spordipäev leidis aset Lelle staadionil. Kohale olid kutsutud valla külade ja asulate esindused, sõbrad ja seltskonnad, et rinda pista seitsmes sportlikus mängus. Üheks mänguks oli näiteks võileibade meisterdamine. Seda võis küll lugeda pigem turgutavaks vahepalaks, sest suurem osa ajast valati palli väljakutel rasket higi.

Võistkonnad viskasid punktide peale korvpalli vabaviskeid, löid üksteisele jalgpallipenaltide, mängisid võrkpalli ja petanki ning surusid pushpalli ehk eesti keeles tõukepalli. Loetelust viimane on mäng, kus kaks osapoolt üritavad joontega märgistatud platsil inimesekõrgust kummipalli üle vastasmeeskonna selja taga asuva joone toimetada. Füüsiliselt äärmiselt kurnav, kuid ühtaegu lõbus ning võitluslik meeskonnamäng.

Tõukepall oli enamikele osavõtjatele uudne kogemus. Kõrge kummist palli veeretamine löi isegi suurtel täiskasvanud meestel ja naistel silma sarama. Oma kodukandi inimestega rassiti külje külje kõrval absoluutselt viimse jõuraasuni - ega naaberkülale siis alla vanduda ei saa.

Võib öelda, et selline oli ka ürituse korraldamise eesmärk. Pakkuda elanikele mis-kiit uudset, tuua kokku valla eri kantide inimesed ning toita nende spordipisikut. Kuigi pallimängude fookuses olid peamiselt täisealised spordisõbrad, ei unustatud ka pisemaid. Koos vanematega tuli üritusele rohkelt mudilasi, kellele korraldati jooksu- ja rattavõistlus, lisaks viidi läbi muid mänge.

Üritus tähistas Kehtna

valla spordielus teatud mõttes uue ajajärgu saabumist. Viimased 11 aastat on valla suurim spordisündmus aset leidnud Kehtna alevikus. Juubeli- ning ka ühe lisa-aasta möödumisel otsustati, et valla spordiellu oleks kohane tuua värskust. Ühest üritusest sai kaks. Lelles toimunud külade ja asulate vaheline spordivõistlus oli suunatud pigem täiskasvanutele, aga 11. septembril tuleb Kehtna valla koolide ühine spordipäev, mis on suunatud just eelkõige noortele.

Üks põhjus, miks selline otsus vastu võeti, on soov saada parem ülevaade noortest, samuti täiskasvanud spordisõpradest, kes võiksid valda esindada aasta suurimatel maakondlikel rahvaspordiüritustel ehk Raplamaa valdade suve- ja talimängudel.

Laste jooks üldarvestuses rolli ei mänginud. Jooksu pikkus oli 60 meetrit.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et esimene osa plaanist, milleks oli külade spordivõistlus, õnnestus igati. On ainet, et järgmine aasta uuesti külava-

nemad ja spordisõbrad kokku kutsuda ja taas omavahel mõõtu võtta. Kes teab, kuhu külla järgmisel aastal vares oma pesa teeb.

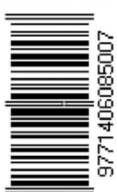
Lelle kohalikud võrkpallurid.

Vabavisete võistlus. Iga võistkond pani välja neli parimat viskajat ning lõpuks võitis Keava.

Fotod: AARE HINDREMÄE

ISSN 2228-1886

RAPLAMAASõnumid

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260 Tellimise, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084 faks 489 2135, e-post: info@sonumid.ee, kodulehekülg: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson.
Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244)
Ajakirjanikud: Viivika Veski (489 2132), Siim Jõgis (489 2139), Katri Reinsalu (489 2246), Mariliis Vest (489 2137), Stina Andok, Haldi Ellam

Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138). **Fototoimetaja:** Jaak Kadarik (489 2138). **Kujundaja:** Ulvi Blande (489 2138). **Keeletoimetaja:** Liivi Jegorov (489 2138)
Reklaamitoimetuse juht: Ulvi Salumäe (489 2130). **Reklaamijuht:** Kadri Paju (489 2131)
Raamatupidaja: Juulija Rüsse (489 2136, 489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastöid. Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskondadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel.

Toimetust võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135.
Väljaandja: OÜ Nädaline. **Trükk AS Printall.** Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363